

Rok X.

Nr 14 (108)

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORIUM OKRĘGU SZKOLNEGO LUBELSKIEGO

LUBLIN

1 GRUDNIA

1938 R.

TREŚĆ:

CZĘŚĆ URZĘDOWA:

Str.

USTAWA:

Poz. 241 — z dnia 23 stycznia 1938 r. o Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie 390

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA W. R. i O. P.:

Poz. 242 — z dnia 15 września 1938 r. w sprawie jednolitego ubioru młodzieży państwowych szkół średnich ogólnokształcących, państwowych zakładów kształcenia nauczycieli oraz państwowych szkół zawodowych 391

ZARZĄDZENIE MINISTRA W. R. i O. P.

Poz. 243 — z dnia 30 września 1938 r. w sprawie wynagrodzenia kontraktowego personelu publicznych szkół dokształcających zawodowych 392

OKÓLNIKI MINISTERSTWA W. R. i O. P.:

Poz. 244 — Nr 48 z dnia 9 września 1938 r. w sprawie radiowych audycji szkolnych dla szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych w roku szkolnym 1938/39 392
 245 — Nr 50 z dnia 29 września 1938 r. w sprawie douczania uczniów szkoły powszechnej w celu przejścia do szkoły powszechnej wyższego stopnia lub do gimnazjum 393
 246 — Nr 51 z dnia 29 września 1938 r. w sprawie wymagań stawianych przy egzaminie do klasy I gimnazjum ogólnokształcącego różnym kategoriom kandydatów 405
 247 — Nr 55 z dnia 30 września 1938 r. w sprawie podziału uczniów (ennic) na grupy 411
 248 — Nr 60 z dnia 27 października 1938 r. w sprawie korelacji nauki poszczególnych przedmiotów z nauką religii rzymskokatolickiej 412

OKÓLNIK MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

Poz. 249 — Nr 26 z dnia 26 lipca 1938 r. o organizacji i budowie domów społecznych (ludowych) 414

OKÓLNIK KURATORIUM O. S. LUBELSKIEGO:

Poz. 250 — Nr 34 z dnia 17 października 1938 r. w sprawie przesunięć automatycznych do wyższych grup uposażenia 414

PISMA OKÓLNE KURATORIUM O. S. LUBELSKIEGO:

Poz. 251 — z dnia 8 października 1938 r. Nr O. 21746/38 w sprawie zużycia kredytów inwestycyjnych poza-budżetowych 414
 252 — z dnia 11 października 1938 r. Nr O. 22582/38 w sprawie znaczka Społecznego Komitetu Radiofonizacji Kraju. 415
 253 — z dnia 12 października 1938 r. Nr O. 22694/38 w sprawie kinoteatru obiazdowego Legii Inwalidów Wojennych Wojsk Polskich 416

	Str.
354 — z dnia 13 października 1938 r. Nr O. 17785/38 w sprawie organizacji opieki w zakresie przysposobienia wojskowego młodzieży szkolnej w Kuratorium Okręgu Szkolnego Lubelskiego	415
255 — z dnia 27 października 1938 r. Nr OP. 23737/38 w sprawie dokształcania młodzieży przedpoborowej w roku szkolnym 1938/39	416
256 — z dnia 2 listopada 1938 r. Nr O. 24413/38 w sprawie zbiórki odpadków żelaznych i makulatury w szkołach	417
Poz. 257 — ORGANIZACJA SZKÓŁ	417
Poz. 258 — RUCH SŁUŻBOWY	418

KOMUNIKATY

Poz. 259 — w sprawie programów nauki w nowych publicznych szkołach powszechnych stopnia pierwszego oraz publicznych szkołach powszechnych, zmieniających stopień wskutek dodania etatu nauczycielskiego	422
260 — w sprawie ogłaszania konkursów o stypendiach	422
261 — w sprawie powierzenia obowiązków instruktora Kół Młodzieży P. C. K. p. Maciejowi Jaro- sińskiemu	422
262 — w sprawie tablicy propagandowej pt. „Higiena w domu i w szkole”	422
263 — w sprawie nadawania uprawnień absolwentom Rysunkowego Ogniska Wakacyjnego w Liceum Krzemieńskim	422
264 — w sprawie podręcznika opracowanego i wydanego staraniem Automobilklubu Polskiego	422

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA:

Leonard Krupczak — Zaopatrywanie Publicznych Szkół Powszechnych Okręgu Szkolnego Lubel- skiego w pomoce naukowe (akcja narzędziowa)	423
E. Z. — Wskazówki wyjaśniające budowę i użycie kompletu narzędzi MP 40	426
H. Z. — Konserwacja szafek z kompletami narzędzi	427
Komunikat	430
Ogłoszenia	430

CZĘŚĆ URZĘDOWA.

241.

U S T A W A

z dnia 23 sierpnia 1938 r.

o Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie.

(Przedruk z Dz. U. R. P. z dnia 2 września 1938 r. Nr 65, poz. 488).

Art. 1. (1) Wyższy zakład naukowo-wychowawczy, powołany do życia wolą Pierwszego Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego, jako Centralny Instytut Wychowania Fizycznego w Warszawie, przekształca się na wojskową szkołę akademicką pod nazwą: „Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie.”

(2) Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie posiada osobowość prawną.

(3) Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie będzie w dalszych artykułach nazywaną Akademią.

Art. 2. Akademia, utworzona dla pracy nad podstawami fizycznego i rycerskiego wychowania młodego pokolenia w służbie Narodu i Państwa, ma za zadanie:

a) wychowanie i kształcenie nauczycieli i nauczycielek wychowania fizycznego dla potrzeb szkolnictwa oraz kierowników i kierowniczek, instruktorów i instruktoerek wychowania fizycznego dla sił zbrojnych, instytucji państwowych, samorządowych i społecznych;

b) kształcenie sił naukowych i specjalistów w poszczególnych działach wychowania fizycznego;

c) prowadzenie prac naukowych i badawczych oraz doskonalenie i pogłębienie metod dydaktycznych i badawczych w dziedzinie wychowania fizycznego i nauk pokrewnych;

d) kształcenie ducha rycerskości;

e) szerzenie idei wychowania fizycznego.

Art. 3. Minister Spraw Wojskowych sprawuje nadzór zwierzchni nad działalnością Akademii w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z wyjątkiem spraw, dotyczących tylko wojska, w których wydaje zarządzenia samodzielnie.

Art. 4. (1) Ustrój Akademii, czas trwania nauki, organizację studiów i egzaminów oraz prawa i obowiązki słuchaczy określa jej statut. Statut określa również właściwość Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w zakresie nadzoru nad poziomem naukowym szkoły i sposób wykonywania nadzoru.

(2) Statut Akademii nadaje Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 5. Stosunek służbowy niewojskowych profesorów i pomocniczych sił naukowych określa rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 lutego 1928 r. o stosunku służbowym profesorów państwowych szkół akademickich i pomocniczych sił naukowych tych szkół (Dz.

U.R.P. z 1933 r. Nr 76, poz. 551*) z tą zmianą, że przewidziane w przepisach tego rozporządzenia uprawnienia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego przechodzą na Ministra Spraw Wojskowych, działającego w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 6. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na wniosek Ministra Spraw Wojskowych może nadać Akademii w drodze rozporządzenia prawo nadawania stopni naukowych.

Art. 7. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrom Spraw Wojskowych oraz Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego każdemu we właściwym mu zakresie działania.

Art. 8. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.**)

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*
Prezes Rady Ministrów: *Stawoj Składkowski*
Minister Spraw Wojskowych: *Kasprzycki*

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:
W. Świątosławski.

*) Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. z r. 1933, Nr 16, poz. 212.

**) tj. z dniem 2 września 1938 r.

242.

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 15 września 1938 r. (Nr II S-3227/38)

w sprawie jednolitego ubioru młodzieży państwowych szkół średnich ogólnokształcących, państwowych zakładów kształcenia nauczycieli, oraz państwowych szkół zawodowych.

(Przedruk z Dz. Urzęd. Minist. W. R. i O. P. z dnia 8 października 1938 r. Nr 10, poz. 295).

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 389) zarządzam, co następuje:

§ 1. W rozporządzeniu Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 27 marca 1933 r. (Nr I Pr-341/33) w sprawie jednolitego ubioru młodzieży państwowych szkół średnich ogólnokształcących, państwowych zakładów kształcenia nauczycieli, oraz państwowych szkół zawodowych (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 3, poz. 50) wprowadzam zmiany następujące:

1) **§ 4** otrzymuje brzmienie:

„Barwy poszczególnych rodzajów szkół są następujące: Gimnazja ogólnokształcące i zawodowe oraz seminaria dla wychowawczyń przedszkoli — błękit nieba.

Licea ogólnokształcące i zawodowe oraz licea pedagogiczne i licea dla wychowawczyń przedszkoli — karmazyn”.

2) **§ 6** otrzymuje brzmienie:

„Poszczególne typy szkół zawodowych oraz zakładów kształcenia nauczycieli oznacza się następującymi literami:

H — szkoły handlowe,

G — szkoły gospodarcze,

N — licea pedagogiczne,

P — szkoły przemysłowe,

R — szkoły rolnicze,

W — szkoły dla wychowawczyń przedszkoli”.

3) W **§ 9** skreśla się ostatnie zdanie w brzmieniu:

„Seminaria dla wychowawczyń przedszkoli — barwą liliową — jasną”.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 października 1938 r.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:
W. Świątosławski.

243.

ZARZĄDZENIE**Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego**

z dnia 30 września 1938 r. (Nr BP-20486/38)

w sprawie wynagrodzenia kontraktowego personelu publicznych szkół kształcących zawodowych.

(Przedruk z Dz. Urzęd. Minist. W. R. i O. P. z dnia 8 października 1938 r. Nr 10 poz. 296).

Na podstawie art. 1 ustawy z dnia 4 czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnych (Dz. U. R. P. Nr 50, poz. 304) zarządzam co następuje:

§ 1. Zarządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 20 października 1936 r. w sprawie wynagrodzenia kontraktowego personelu publicznych szkół kształcących zawodowych (Dz. Urz. Min. W. kształcących zawodowych (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 10, poz. 196) ulega zmianom następującym:

1) § 2 otrzymuje brzmienie:

„Za nauczanie przedmiotów zawodowych i higieny wyznaczam dla nauczycieli (kierowników) posiadających wyższe studia i przynajmniej trzyletnią praktykę zawodową normę wynagrodzenia miesięcznego za jedną godzinę w tygodniu w wysokości 13 zł.

2) § 6 otrzymuje brzmienie:

„Kierownik wydziału (działu) powołany w myśl okólnika Nr 8 z dnia 15 stycznia 1934 r. Nr III TP-217/34, otrzymuje wynagrodzenie w granicach od 20 — do 100 zł miesięcznie”.

3) w § 7 dodaje się ustęp drugi o następującym brzmieniu:

„W szkołach, gromadzących ponad 1000 uczniów, maksymalna stawka 40 zł wynagrodzenia za opiekę lekarską i dentystyczną może być zwiększona do 100 zł”.

§ 2. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:

W. Świątosławski.

244.

OKÓLNIK Nr 48**Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego**

z dnia 9 września 1938 r. (II Pr-8131/38)

w sprawie radiowych audycji szkolnych dla szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych w roku szkolnym 1938/39.

(Przedruk z Dzien. Urz. Minist. W. R. i O. P. z dnia 8 października 1938 r. Nr 10, poz. 299).

W roku szkolnym 1938/39 Polskie Radio organizuje radiowe audycje szkolne, które mają służyć nauczycielstwu jako pomoc w pracy wychowawczej i dydaktycznej. Audycje te obejmować będą audycje słowne i muzyczne. Audycje słowne odbywać się będą w czwartki od godz. 16 m. 15 do godz. 16 m. 35, audycje muzyczne w poniedziałki od godz. 13 m. 30 do godz. 14.

Decyzja co do wyboru audycji i słuchania ich w pewnej klasie lub zalecenia uczniom słuchania audycji samodzielnie w domu należy zasadniczo do nauczyciela, który może najlepiej osądzić, czy w danej klasie i w danym momencie audycja będzie mu przydatna. Wyjątek w tym względzie stanowią, jak niżej zaznaczono, niektóre radiowe audycje muzyczne.

Ministerstwo uważa za bardzo pożądane, aby nauczycielstwo korzystające z audycji radiowych przesyłało swoje uwagi i życzenia pod adresem Wydziału Wychowania Departamentu II Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

1. Audycje muzyczne.

Radiowe audycje muzyczne nadawane w pierwszy i trzeci poniedziałek każdego miesiąca przeznaczone są dla gimnazjów ogólnokształcących, audycje nadawane w drugi i czwarty poniedziałek — dla liceów ogólnokształcących. Audycje obejmują zarówno w gimnazjach jak i w liceach ogólnokształcących cykl A i B. Cykl A, nadawany stale w pierwszy poniedziałek każdego miesiąca dla gimnazjów, a w drugi poniedziałek dla liceów ogólnokształcących, obejmuje audycje, które w myśl okólnika Nr 34 z dnia 4 lipca 1938 r. Nr II S-4173/38 (Dz. Urz. Nr 8, poz. 294) są obowiązkowe dla tych szkół, które nie mogą z jakichkolwiek powodów zorganizować żadnych lub niektórych audycji muzyki żywej z programu podanego w tym okólniku. Mogą tego cyklu słuchać i te szkoły, które organizują u siebie audycje muzyki żywej; decyzyja co do słuchania lub niesłuchania danej audycji w tym wypadku należy do nauczyciela mu-

zyki i śpiewu oczywiście w porozumieniu z dyrektorem szkoły.

Cykl B audycji zarówno w gimnazjach jak i w liceach stanowią uzupełnienie programu, objętego przez cykl A. Słuchanie tego cyklu zależy również od uznania i decyzji nauczyciela w porozumieniu z dyrektorem szkoły.

Z audycji muzycznych przeznaczonych dla liceów ogólnokształcących mogą według swego uznania korzystać licea pedagogiczne i zawodowe, z audycji dla gimnazjów ogólnokształcących — seminaria dla wychowawczyń przedszkoli i gimnazja zawodowe.

2. Audycje słowne.

W roku szkolnym 1938/39 Polskie Radio or-

ganizuje po raz pierwszy tytułem próby cykl audycji obejmujących szereg obrazów i wiadomości z współczesnego życia Polski. Audycje te przeznaczone są przede wszystkim dla uczniów klasy I liceów ogólnokształcących.

Decyzja co do wyboru audycji i zalecenia uczniom jej słuchania należy całkowicie do nauczyciela zagadnień życia współczesnego. W razie słuchania audycji należy wykorzystywać ją następnie w pracy szkolnej.

Z audycji powyższych mogą według swego uznania korzystać licea pedagogiczne i zawodowe.

Podsekretarz Stanu

Jerzy Ferek-Bleszyński.

245.

OKÓLNİK Nr 50

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 29 września 1938 r. (II Pr-3035/38)

w sprawie douczania się uczniów szkoły powszechnej w celu przejścia do szkoły powszechnej wyższego stopnia lub do gimnazjum.

(Przedruk z Dz. Urzęd. Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 8 października 1938 r. Nr 10, poz. 301).

A. W związku z okólnikiem Nr 71 z dnia 19 lipca 1937 r. (II P-4285/37) w sprawie ułatwiania uczniom szkół powszechnych, przede wszystkim stopnia I i II, przechodzenia i uczęszczania do szkół wyższego stopnia lub innego typu (Dz. Urz. Ministerstwa W. R. i O. P. z roku 1937, Nr 9, poz. 310), podaję w załączeniu wskazania, dotyczące programów nauki, uzupełniającej przygotowanie do innej szkoły, w przypadkach następujących:

1. Przejście po jednym roku nauki z wynikiem pomyślnym w klasie III szkoły powszechnej stopnia I do klasy IV szkoły powszechnej stopnia II lub III.

2. Przejście po drugim roku nauki z wynikiem pomyślnym w klasie IV szkoły powszechnej stopnia I do klasy VI szkoły powszechnej stopnia II lub III.

3. Przejście po jednym roku nauki z wynikiem pomyślnym w klasie VI szkoły powszechnej stopnia II do klasy VII szkoły powszechnej stopnia III.

4. Przejście po jednym roku nauki z wynikiem pomyślnym w klasie VI szkoły powszechnej stopnia II do klasy I gimnazjum ogólnokształcącego.

5. Przejście po ukończeniu szkoły powszechnej stopnia I do klasy I gimnazjum ogólnokształcącego.

B. Wskazania, podane w załączniku, opierają się na zasadach następujących.

1. Przy przechodzeniu do szkół powszechnych wyższego stopnia (przypadki 1, 2 i 3 w dziale A):

Uczniowie powinni zasadniczo opracować tematy brakujące w porównaniu z normalnym przygotowaniem do klasy, do której chcą wstąpić, z pewnymi jednak opuszczeniami i ułatwieniami. Szczegóły pominięte bądź będą uwzględnione w dalszej nauce, choćby w innym ujęciu, bądź też są już zrównoważone innym materiałem nauczania. Przy ułatwionym w ten sposób przygotowaniu uczeń powinien w każdym razie osiągnąć rzetelne opanowanie zasobu wiadomości istotnie podstawowych i odpowiedni poziom podstawowych sprawności.

2. Przy przechodzeniu do klasy I gimnazjum ogólnokształcącego (przypadki 4 i 5 w dziale A):

Praca przygotowawcza winna być skupiona przede wszystkim na dwu przedmiotach: *języku polskim i arytmetyce*, w celu wyrównania wszystkich braków i osiągnięcia możliwie takiego samego poziomu wiedzy i sprawności, jak po przygotowaniu w 6 klasach szkoły powszechnej stopnia trzeciego. W zakresie innych przedmiotów egzaminu obowiązuje program szkoły, z której uczeń wychodzi, z uwzględnieniem tylko pewnych dodatków, wskazanych w załączniku, przy tym rzeczą istotną jest *dobrze opanowanie* ograniczonego w ten sposób materiału.

W szczególności zaznaczam, że przy egzaminie do gimnazjum będzie stosowana do wszystkich kandydatów *jednakowa miara* w zakresie:

sprawności w czytaniu głośnym i cichym, umiejętności poprawnego wypowiedziania się w mowie i piśmie, opanowania ortografii;

biegłości w działaniach arytmetycznych na liczbach całkowitych, umiejętności (ale jeszcze nie w stopniu biegłości) wykonywania działań na ułamkach zwykłych i dziesiętnych oraz umiejętności stosowania zdobytej wiedzy w dostępnych zagadnieniach praktycznych;

umiejętności praktycznego posługiwania się mapą i globusem.

C. 1. Kandydatów do szkół powszechnych stopnia drugiego i trzeciego w przypadkach 1, 2 i 3 z działu A egzaminuje się tylko z przedmiotów wymagających douczania się według odpowiedniego działu załącznika; egzamin opiera się na programie klasy, z której uczeń przychodzi, oraz na materiale uwzględnionym w tym dziale załącznika. W tym celu nauczyciele egzaminujący są obowiązani do znajomości programów niższego, wzgl. niższych stopni.

2. Osobny okólnik Nr 51 z dnia 29 września 1938 r. (Nr II Pr-3036/38) ustala do wiadomości nauczycieli gimnazjów ogólnokształcących wymagania, jakie należy stawiać kandydatom, przybywającym ze szkoły stopnia drugiego oraz ze świadectwem ukończenia szkoły stopnia pierwszego, w zakresie historii, geografii i nauki o przyrodzie.

D. Różne formy organizacji douczania się zostały wskazane ogólnie w dziale III okólnika Nr 71 z r. 1937. Zwracam jeszcze szczególną uwagę na możliwości następujące:

1. Grupa uczniów (wyjątkowo jeden uczeń), nabywszy lub wypożyczywszy potrzebne podręczniki, ma z nauczycielem szkoły lub inną osobą dodatkowe lekcje, przeznaczone na wypełnienie braków. Jest to stosunkowo nietrudne ze

względem na niewielką ilość materiału, a najbardziej celowe, w przypadku 1 (klasa III — wczesny wiek dzieci).

2. Grupa uczniów (wyjątkowo jeden uczeń), nabywszy lub wypożyczywszy dodatkowe podręczniki, otrzymuje od nauczyciela (nauczycieli) dokładne wskazanie rozdziałów do opracowania i ćwiczeń do przerobienia w ciągu miesiąca lub paru tygodni. Pracę tę uczniowie wykonywają w zasadzie w szkole, po lekcjach ogólnych, przy tym jednak nie można tu żądać od nauczyciela stałej opieki. Każdy przydział materiału i zadań jest sprawdzany po upływie określonego jak wyżej czasu, co może wymagać zależnie od liczby uczniów 1 — 2 godzin w tym okresie na każdy przedmiot.

Ten sposób douczania się jest zwłaszcza możliwy i korzystny w przypadku 4 (klasa VI — dzieci 12 — 13 letnie).

3. Połączenie sposobów 1 i 2 lub szczególnej opieki nauczyciela, ale bez lekcji dodatkowych, nad indywidualną pracą niektórych uczniów — z kursem specjalnym, złożonym z codziennych lekcji a zorganizowanym bezpośrednio przed egzaminem. Sposób taki nasuwa się w przypadku 5.

Rzeczą bardzo ważną jest szczególna opieka nauczyciela tej szkoły, do której uczeń przechodzi; nauczyciel powinien jak najzyczliwiej ułatwić mu dostosowanie się do nowego środowiska i w razie potrzeby udzielać rad i pomocy w wyrównywaniu braków, które by mu jeszcze przeszkadzały w dalszej nauce.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:

W. Świętosławski

Załącznik do okólnika Nr 50 z dnia 29 września 1938 r. (II Pr-3035/38).

WSKAZANIA DOTYCZĄCE PROGRAMÓW DOUCZANIA SIĘ W CELU PRZEJŚCIA DO SZKOŁY POWSZECHNEJ WYŻSZEGO STOPNIA LUB DO GIMNAZJUM *)

I. PRZEJŚCIE PO JEDNYM ROKU NAUKI W KLASIE III SZKOŁY STOPNIA PIERWSZEGO DO KLASY IV SZKOŁY STOPNIA DRUGIEGO LUB TRZECIEGO

A. KSIĄŻKI DODATKOWE

Z zakresu geografii i nauki o przyrodzie — podręcznik dla klasy III szkoły stopnia pierwszego, odpowiadający drugiemu kursowi (podręcznik B, gdy klasa przechodzi kurs A; podręcznik A, gdy klasa przechodzi kurs B).

Jeżeli klasa przechodzi kurs B — podręcznik A do nauki języka polskiego w klasie III

szkoły stopnia pierwszego, oraz ew. podręcznik A do nauki religii rzymskokatolickiej w tej samej klasie.

B. TREŚĆ NAUKI

1. RELIGIA RZYMSKOKATOLICKA

a) Jeżeli klasa III szkoły stopnia pierwszego przechodzi kurs A, nie potrzeba uzupełnień i kandydat, który opracował ten kurs (i wchodzi do szkoły stopnia drugiego lub trzeciego z początkiem roku następnego), nie jest egzaminowany.

b) Jeżeli klasa III szkoły stopnia pierwszego przechodzi kurs B, a klasa IV szkoły, do której uczeń ma zdawać, uczy się osobno (nie w komplecie), uczeń winien opracować z podręcznika A do nauki religii w tej klasie, a przed jego ukazaniem się w druku — z pod-

*) Działy I, IV i V załącznika zostały wyróżnione większym drukiem ze względu na większe znaczenie praktyczne.

ręcznika dla klasy III szkół stopnia drugiego i trzeciego, tematy następujące:

Sakrament Pokuty na tle przypowieści ewangelicznych. O grzechu i pięciu warunkach Sakramentu Pokuty.

Nauka o Przenajświętszym Sakramencie na tle opowiadań z Ewangelii św. Ustanowienie Najświętszego Sakramentu. Nawiedzenie Najświętszego Sakramentu. O Mszy św. jako ofierze Nowego Zakonu, o Komunii św. i jej skutkach.

Jeżeli jednak klasa IV szkoły, do której uczeń zdaje, uczy się razem z klasą III, nie należy przeprowadzać egzaminu, gdyż wskazane tematy znajdują się w kursie A programu dla tego kompletu.

2. JĘZYK POLSKI

a) Jeżeli klasa III szkoły stopnia pierwszego przechodzi kurs A, nie potrzeba uzupełnień, i kandydat, który opracował ten kurs, nie jest egzaminowany.

b) Jeżeli klasa III szkoły stopnia pierwszego przechodzi kurs B, uczeń winien poznać *podania polskie*.

3. GEOGRAFIA I NAUKA O PRZYRODZIE

a) Jeżeli klasa przechodzi kurs A, uczeń winien opracować z podręcznika B tematy następujące:

Drogi we wsi; porównywanie różnych dróg: ścieżki, drogi polne, gościńce. Kierunek głównej drogi we wsi. Odległość od wsi do sąsiednich miejscowości, znaczenie napisów na słupach przydrożnych. Utrzymywanie dróg. Sposoby podróżowania dawniejsze i dzisiejsze. Kolej żelazna. Praca ludzi, rzemieślnicy we wsi.

Strumień lub rzeka. Kierunek biegu; brzeg prawy i lewy, wysoki i niski; szybkość prądu, podmywanie brzegów; nanoszenie piasku i kamieni. Zużytkowanie spadku wody: młyn, tartak (zależnie od okoliczności). Kąpiele; dodatnie strony kąpieli, niebezpieczeństwa.

Jaskółka, bocian. Sposób życia tych ptaków i związane z tym szczegóły budowy zewnętrznej. Wicie gniazd i opieka nad potomstwem.

Mucha domowa; przenoszenie zarazków, konieczność zabezpieczenia pożywienia przed muchami.

b) Jeżeli klasa przechodzi kurs B, uczeń winien opracować z podręcznika A tematy następujące:

Rozpoznawanie kilku roślin ozdobnych, rosnących w pobliżu szkoły. Rozróżnianie kilku drzew najbliższej okolicy. Z jakiego materiału są pobudowane chaty we wsi; zabezpieczenie od pożaru. Czystość i porządek w chacie. Znaczenie okien jako źródła światła i powietrza, otwieranie okien.

Przeznaczenie i rozmieszczenie budynków w zagrodzie. Utrzymywanie czystości w zagrodzie, utrzymywanie studni w czystości.

Sołtys, posterunek policji (jeżeli jest we wsi). Najbliższe miasto, różnice między wsią i miastem pod względem sposobów zabudowania, dróg, zajęć mieszkańców. Wzajemna zależność mieszkańców wsi i miast.

Nierówności terenu, wzgórza (zależnie od miejscowych warunków). Rozróżnianie podnóży, zboczy łagodnych i stromych, wierzchołka.

Staw lub jezioro; brzegi, wyspy, półwyspy, zatoki.

Ssaki domowe; dokładniejsze opracowanie: konia, krowy, psa. Sposób ich życia i związane z tym szczegóły budowy zewnętrznej. Wymagania ich pod względem pożywienia i pomieszczenia. Małe tych ssaków; opieka rodzicielska. Pożytek, jaki te zwierzęta przynoszą człowiekowi.

Ptaki domowe: kura, kaczka lub gęś. Sposób ich życia i związane z tym szczegóły budowy zewnętrznej. Wysiadywanie jaj przez ptaki domowe i opieka rodzicielska. Znaczenie chowu ptaków domowych ze względu na ich pożytek.

4. ARYTMETYKA Z GEOMETRIĄ

a) Jeżeli klasa III szkoły stopnia pierwszego przechodzi kurs A, uczeń winien dodatkowo poznać obliczenia zegarowe.

b) Jeżeli klasa III szkoły stopnia pierwszego przechodzi kurs B, uczeń winien dodatkowo poznać obliczenia w tuzinach, mendlach i kopach oraz obliczenia kalendarzowe, przerebić trochę ćwiczeń w ocenie odległości na oko.

W obu przypadkach materiał dodatkowy może być wzięty z zadań dla drugiego rocznika, poza tym można również zużytkować odpowiednie działy drugiej części podręcznika.

C. UWAGA OGÓLNA

Na przygotowanie mogą się składać dodatkowe godziny lekcyjne łącznie z osobistą pracą ucznia o charakterze zwykłych zadań domowych. Godziny lekcyjne najlepiej rozłożyć w taki sposób, aby zachować pewien związek tematów z równoczesną nauką szkolną.

II. PRZEJŚCIE PO DWU LATACH NAUKI W KLASIE IV SZKOŁY STOPNIA PIERWSZEGO DO KLASY VI SZKOŁY STOPNIA DRUGIEGO LUB TRZECIEGO

A. KSIAŻKI DODATKOWE

Podręcznik do nauki religii rzymskokatolickiej dla klasy V szkół stopnia drugiego i trzeciego.

Podręcznik do ćwiczeń gramatycznych i ew. podręcznik do ćwiczeń ortograficznych dla klasy V szkół stopnia drugiego i trzeciego.

Podręcznik do nauki historii dla klasy V szkół stopnia drugiego i trzeciego.

Podręcznik do nauki geografii dla klasy V szkół stopnia drugiego i trzeciego.

Podręczniki do nauki o przyrodzie dla klasy V szkół stopnia drugiego i trzeciego.

Podręcznik do nauki arytmetyki z geometrią dla klasy V szkół stopnia drugiego i trzeciego.

B. TREŚĆ NAUKI

J. RELIGIA RZYMSKOKATOLICKA

Uczeń winien uzupełnić swe wiadomości do zakresu przytoczonego poniżej minimalnego programu klasy V szkoły stopnia drugiego (z uwzględnieniem także powtórzenia i utrwalenia rzeczy znanych).

OBJAWIENIE BOŻE W STARYM ZAKONIE ORAZ W NOWYM ZAKONIE AŻ DO NAUKI PANA JEZUSA O KRÓLESTWIE BOŻYM

A. O Objawieniu Bożym: Pismo św. i Tradycja.

Opowiadania oparte o tekst Pisma św.:

O Bogu Stworzycielu świata, aniołów, człowieka; o duszy ludzkiej, o Opatrzności Boskiej; o grzechu pierworodnym i jego skutkach, obietnicy zesłania Zbawiciela; o oczekiwaniu Zbawiciela; o ofierze Kaina i Abela, ocaleniu Noego z potopu, powołaniu Abrahama, o Jakubie i jego synach, o Józefie Egipskim; o Mojżeszu, nadaniu przykazań i ofiarach w Starym Zakonie; o Dawidzie królu i proroku, o Salomonie; o prorokach i przepowiedniach mesjańskich; o ostatnich czasach przed Chrystusem.

Opowiadania oparte o tekst Ewangelii św.:

O św. Janie Chrzcicielu (Łuk. I, 5–25; 57–80); o Zwiastowaniu Najświętszej Pannie Marii i Nawiedzeniu św. Elżbiety (Łuk. I, 26–56), o Narodzeniu Pana Jezusa i pokłonie pasterzy (Łuk. II, 1–21), ofiarowaniu w kościele (Łuk. II, 22–39), o pokłonie królów (Mat. II, 1–12), ucieczce do Egiptu (Mat. II, 13–23), znalezieniu Pana Jezusa w kościele (Łuk. II, 40–52); o chrzcie Pana Jezusa (Mat. III, 13–17), poście i kuszeniu na pustyni (Mat. IV, 1–11), o powołaniu pierwszych uczniów (Jan I, 35–51); o Panu Jezusie, nauczającym w bóżnicy w Nazarecie (Łuk. IV, 16–30); o cudach, stwierdzających Jego Boskie posłannictwo (np. o rozmnożeniu chleba i chodzeniu po morzu — Mat. XIV, 13–36).

B. W związku z opowiadaniem biblijnymi w ciągu całego roku przypomnienie, rozszerzenie i pogłębienie prawd wiary w zakresie artykułów I — III Składu Apostolskiego.

Okolicznościowe rozwijanie i utrwalanie zasad moralnych na przykładach zaczerpniętych z opowieści wskazanych pod A.

W związku z biegiem roku kościelnego krótkie omawianie najważniejszych uroczystości i obrzędów, zwłaszcza tych, które łączą się z opracowywanymi opowiadaniem biblijnymi.

2. JĘZYK POLSKI

Tematy do opracowania dodatkowego z materiału ortograficznego:

a) gdy należy uzupełnić kursy A i B: pisownia końcówek narzędnika i miejscownika liczby pojedynczej i narzędnika liczby mnogiej w deklinacji zaimkowej i przymiotnikowej: *ym, ymi, im, imi*; znaki przestankowe w zdaniu złożonym, pisanie początkowych części wyrazu z i s;

b) w przypadku BC: łączne i rozdzielne pisanie wyrazu *nie* i części *by*, znaki przestankowe w zdaniu złożonym; pisownia czasowników: *a, e, am, emy, imy*;

c) w przypadku CA: pisownia niektórych części wyrazów: *ski, dzki, chi, stwo, dztwo, ctwo*; znaki przestankowe w zdaniu złożonym; pisownia często spotykanych wyrazów obcych (litery *i i f*).

Uzupełnienie i uporządkowanie wiadomości gramatycznych.

Uczeń winien przepracować szczegółowo w ostatnim roku z gramatyki dla klasy V szkół stopnia drugiego i trzeciego:

rodzaje określeń,
deklinacje,

ponadto utrwalić według tego podręcznika inne podane w nim określenia i rozróżnienia.

3. HISTORIA

Uczeń winien opanować przytoczony poniżej program minimalny klasy V szkoły stopnia drugiego według odpowiedniego podręcznika, co mu sprawi najwięcej pracy, gdy przechodzi kursy B i C. Najlepiej zrobi to w końcu drugiego roku lub na kursie wakacyjnym, przy tym ze względu na chronologię i powiązanie nie powinien opuszczać obrazów znanych, ale je przeczytać i jeszcze raz utrwalić. Należy korzystać z pytań w podręczniku, ułatwiającym powtórzenie.

Materiał nauczania obejmuje zatem, co następuje:

Budowa Państwa Polskiego.

Z życia dawnych Słowian: życie pierwotne i pierwotny krajobraz Polski.

Chrzest Polski. Męczeństwo św. Wojciecha. Zjazd gnieźnieński. Życie w grodzie i na podgrodziu. Życie na wsi, wolni i niewolni w służbie księcia i grodu. W obronie niezależności: obraz z walk z Niemcami. Wjazd do Kijowa, odzyskanie Grodów Czerwieńskich. Koronacja Chrobrego.

Młodość Bolesława Krzywoustego, pasowanie na rycerza. Walka Krzywoustego o Pomorze, zdobycie Nakła. Obrona Głogowa, zwycięstwo pod Wrocławiem. Testament Krzywoustego.

Upadek jedności Państwa Polskiego.

Sporządzenie Krzyżaków do Polski. Napad Tatarów: obrona Sandomierza, bitwa pod Lignicą, zniszczenie grodów ruskich. Wieś osadnicza i jej zakładanie. Założenie miasta Krakowa, plan średniowiecznego miasta.

Gospodarka klasztorów, życie klasztorne, dawne książki.

Odrodzenie i wzmocnienie Państwa Polskiego.

Koronacja Władysława Łokietka. Bitwa pod Płowcami, Florian Szary. Giedymín, początki Wilna.

Odzyskanie Rusi Czerwonej, Kazimierz Wielki budowniczym Lwowa. Gospodarka Kazimierza Wielkiego: śpichlerze, sukiennice, drogi handlowe. Kazimierz Wielki królem chłopków. Opieka króla nad Żydami. Życie mieszczan, ucztu u Wierzyńka. Budowa kościoła Mariackiego i inne znakomitsze budowle tego czasu.

Rozwój potęgi Państwa Polskiego.

Królowa Jadwiga i Władysław Jagiełło, chrzest Litwy. Zwycięstwo pod Grunwaldem, Zawisza Czarny Zjazd w Horodle.

Wyprawa i śmierć Władysława Warneńczyka. Kazimierz Jagiellończyk i odzyskanie Pomorza: przyjęcie posłów pruskich przez króla w Krakowie, zwycięstwo pod Puckiem, pokój toruński. Gdańsk za Kazimierza Jagiellończyka. Gospodarka szlachty w folwarkach, handel zbożem. Sejmik szlachecki, „nic o nas bez nas”. Życie w mieście średniowiecznym: mieszczenie, cechy, kupcy, handel.

Uniwersytet Krakowski i życie żaków. Pierwsze druki polskie. Wit Stwosz.

Złoty wiek w Polsce.

Dwór Zygmunta Starego i Bony. Wawel, dzwon Zygmunta. Hołd pruski. Bitwa pod Obertynem. Zapobiegliwość gospodarcza królowej Bony. Krzemieniec. Kniaziowie Ostrogscy w służbie państwa.

Obrazki z obrad sejmików i sejmów. Pozyskanie Inflant. Początki polskiej floty. Unia Lubelska. Testament Zygmunta Augusta.

Państwo Polskie w walce o utrzymanie potęgi.

Obrazki elekcji na Woli: Stefan Batory, król „niemalowany”; obrazek z wojny moskiewskiej, piechota wybraniecka. Jan Zamojski, mąż stanu, opiekun nauki i sztuki. Wieś polska, pańszczyzna, chata wiejska.

Warszawa stolicą. Zwycięstwo pod Kircholmem. Zwycięstwo pod Kluszyńem, sztandary polskie na Kremlu. Żółkiewski jako wzór obywatela, jego śmierć pod Cecorą. Obóz polski pod Chocimem, Chodkiewicz, Piotr Konaszewicz Sahajdaczny. Obraz wojska i floty za Władysława IV.

Bitwa pod Beresteczkiem. Potop szwedzki: obrona Częstochowy, Stefan Czarniecki, śluby Jana Kazimierza. Ugoda z Kozakami w Hadziaczu. Lwów w w. XVII.

Król Jan Sobieski: jego młodość, zwycięstwo pod Chocimem, odsiecz Wiednia, Wilanów. Obrazki z życia magnatów i szlachty w XVII w., dwory i dworki. Osłabienie mieszczań.

4. GEOGRAFIA

Uczeń winien opracować *geografię Europy* według zamieszczonego poniżej programu i przy pomocy podręcznika dla klasy V szkół powszechnych stopnia drugiego i trzeciego (z uwzględnieniem także powtórzenia i utrwalenia rzeczy znanych, które muszą być włączone do nowego układu).

Część ogólna.

Rozczłonkowanie poziome. Przegląd najważniejszych gór, wyżyn i nizin. Główne rzeki.

Część szczegółowa.

Niemcy. Granica z Polską. Przegląd krain. Wielki przemysł w Niemczech. Berlin. Polacy w Niemczech.

Czechosłowacja. W kotlinie Czeskiej. Na południowych stokach Karpat. Jak Czesi wyzyskują swoje bogactwa naturalne. Praga. Polacy na pograniczu Polski.

Rumunia. Rozmaitość krajobrazów.

Związek Socjalistycznych Republik Rad. W krainie tundry, w lasach północnych. Czarnozem Ukrainy. Klimat łądowy. Gospodarka rolnicza i wielkie przedsięwzięcia przemysłowe, Moskwa, Kijów. Polacy w Rosji. *Sąsiedzi znad Baltyku: Łotwa i Litwa.* Stosunki gospodarcze z Polską.

Krótkie wzmianki o Estonii, krajach skandynawskich, Holandii i Belgii.

Wielka Brytania. Klimat morski. Światowa potęga przemysłowa i handlowa. Londyn — wielki port, największe miasto Europy.

Francja. Krainy naturalne. Kraj rolniczo - przemysłowy. Paryż — światowy ośrodek kultury. Stosunki z Polską.

Krótkie wzmianki o Szwajcarii i Węgrzech.

Półwysep Bałkański. Grecja — kraj zabytków starożytnej kultury. Jugosławia i Bułgaria: charakterystyczne właściwości krajobrazu, stosunki z Polską. Krótka wzmianka o Turcji.

Półwysep Apeniński. Klimat śródziemnomorski. Włochy. Rzym — stolica, miasto zabytków. Watykan.

Krótkie wzmianki o państwach półwyspu Pirenejskiego.

Zestawienie państw europejskich.

W ciągu całej nauki należy stosować pomiary długości rzek, linii kolejowych itp., zaznaczanie na mapkach konturowych różnych elementów geograficznych, np. granic, większych miast itp.

5. NAUKA O PRZYRODZIE

Uczeń winien opracować według podręcznika dla klasy V szkół drugiego i trzeciego stopnia ważniejsze tematy brakujące lub niedostatecznie rozwinięte. Będą to mianowicie:

a) Gdy należy uzupełnić kursy A i B:

Z nauki o przyrodzie martwej.

Produkty spalania drewna, węgla kamiennego: węgiel drzewny (koks), popiół, gazy spalinowe (głównie: dwutlenek węgla i „czad”). Charakterystyczne oddziaływanie dwutlenku węgla na wodę wapienną. Wpływ oddychania, palenia się lampy naftowej lub świecy na czystość powietrza. Budowa i działanie lampy naftowej.

Zmiany objętości wody, powietrza i metalu przy zmianach temperatury; przykład: osadzanie obręczy żelaznej na koło wozu. Zachowanie się słupa rtęci w termoskopie, wstawionym w topniejący lód (punkt 0°), w parę wrzącej wody (punkt 100°). Termometr pokojowy w klasie i termometr lekarski.

Rozpuszczanie w wodzie soli kuchennej, cukru. Woda mineralna. Woda zaskórna i źródłana. Sposoby oczyszczania wody. Urządzenia, dające dobrą wodę do picia (np. studnia cembrowana, wiercona).

Ciśnienie powietrza i jego rozprężliwość. Zastosowania ciśnienia powietrza: lewar prosty, pompa ssąca.

Światło słoneczne, smuga światła, smuga cienia. O cieniu. Zwierciadło; odbicie światła; obrazy w zwierciadle.

b) W przypadku BC:

Z nauki o przyrodzie żywej.

Zaznajomienie z rybą na przykładzie ryby dostępnej dla obserwacji: ruchy, pobieranie pożywienia, oddychanie oraz związane z tym szczegóły budowy zewnętrznej. Zaznajomienie z karpem i szczupakiem lub innymi rybami o znaczeniu handlowym, zależnie od warunków miejscowych.

Rośliny i drobne zwierzęta wodne, stanowiące podstawę życia ryb w wodzie.

Zaznajomienie z kilkoma ssakami krajowymi, jak np.: sarna, dzik, wilk, lis, wiewiórka, nietoperz. Sposoby poruszania się tych zwierząt w różnych środowiskach, sposoby zdobywania i przyjmowania pożywienia oraz związane z tym szczegóły budowy zewnętrznej. Ochrona ssaków ginących.

Żaba: jej ruchy, oddychanie, sposób przyjmowania pokarmu i związane z tym szczegóły budowy zewnętrznej przeobrażenia.

Zaskroniec i żmija.

Z nauki o przyrodzie martwej.

Znaczenie uwłosienia ssaków jako zabezpieczenia od zimna. Ubranie człowieka. Powietrze jako zły przewodnik ciepła.

Produkty spalania drewna, węgla kamiennego: węgiel drzewny (koks), popiół, gazy spalinowe (głównie: dwutlenek węgla i „czad”). Charakterystyczne oddziaływanie dwutlenku węgla na wodę wapienną.

Zmiany objętości wody, powietrza i metalu przy zmianach temperatury; przykład: osadzanie obręczy żelaznej na koło wozu. Zamarzanie wody; zmiana objętości przy zamarzaniu wody.

Rozpuszczanie w wodzie soli kuchennej, cukru. Woda mineralna. Woda zaskórna i źródłana. Sposoby oczyszczania wody. Urządzenia, dające dobrą wodę do picia (np. studnia cembrowana, wiercona).

Ciśnienie powietrza i jego rozprężliwość. Zastosowania ciśnienia powietrza: lewar prosty, pompa ssąca.

c) W przypadku C A:

Z nauki o przyrodzie żywej.

Kilka ptaków, wybranych spośród pozostających u nas na zimę i odlatujących od nas, np. dzięcioł, sikora, kukułka. Obyczaje tych ptaków oraz związane z tym szczegóły budowy zewnętrznej. Przyłoty ptaków, gnieźdzenie się ptaków.

Budowa pąków. Byliny kwitnące wczesną wiosną, np. przylaszczka, sasanka, zawilec, fiołek; zapasy, krótki okres rozwoju tych roślin, kwitnienie, rozmnażanie przez nasiona i rozmnażanie rastowe.

Z nauki o przyrodzie martwej.

Gleba i podglebie, warstwy przepuszczalne i nieprzepuszczalne. Piasek, glina, próchnica. Gleby urodzajne i nieurodzajne; gleby piaszczyste i gliniaste.

Ogrzewanie mieszkań, materiały opałowe. Racjonalne palenie w piecu i trzonie kuchennym przy regulowaniu dopływu powietrza.

Produkty spalania drewna, węgla kamiennego: węgiel drzewny (koks), popiół, gazy spalinowe (głównie: dwutlenek węgla i „czad”). Charakterystyczne oddziały-

wanie dwutlenku węgla na wodę wapienną. Powietrze czyste a zanieczyszczone; wpływ oddychania, palenia się lampy naftowej lub świecy na czystość powietrza.

Zmiany objętości wody, powietrza i metalu przy zmianach temperatury; przykład: osadzanie obręczy żelaznej na koło wozu. Zachowanie się słupa rtęci w termoskopie, wstawionym w topniejący lód (punkt 0°), w parę wrzącej wody (punkt 100°). Termometr pokojowy w klasie i termometr lekarski.

Para wodna; parowanie i jego znaczenie w życiu praktycznym: suszenie białizny, siana, zboża; opady atmosferyczne.

Rozpuszczanie w wodzie soli kuchennej, cukru. Woda mineralna. Woda zaskórna i źródłana. Sposoby oczyszczania wody. Urządzenia, dające dobrą wodę do picia (np. studnia cembrowana, wiercona).

Ciśnienie powietrza i jego rozprężliwość. Zastosowania ciśnienia powietrza: lewar prosty, pompa ssąca.

6. ARYTMETYKA Z GEOMETRIĄ

Uczeń powinien opracować jako rzecz nową lub powtórzyć i uzupełnić według odpowiednich rozdziałów pod ręcznika dla klasy V szkół stopnia drugiego i trzeciego, z zastosowaniem licznych ćwiczeń, tematy następujące:

Wielokrotność i dzielnik, cechy podzielności, rozkład liczby na czynniki pierwsze.

Ułamek całości; oznaczanie ułamka. Obliczanie ułamka danej wielkości; obliczanie wielkości na podstawie danego jej ułamka.

Porównanie ułamków o jednakowych mianownikach. Dodawanie i odejmowanie ułamków o jednakowych mianownikach.

Ułamki właściwe i niewłaściwe. Wylączenie całości z ułamka niewłaściwego; zamiana liczby mieszanej na ułamek niewłaściwy.

Ułamki równe; upraszczanie ułamka, ułamek nieskracalny. Sprowadzanie ułamków do wspólnego mianownika, porównywanie ułamków o niejednakowych mianownikach. Dodawanie i odejmowanie dowolnych ułamków

Kąty płaskie, mierzenie kątów; wyznaczanie punktów na planie metodą rzutowania na oś. Opis prostopadłościanu; specjalne przypadki prostopadłościanu: prostopadłościan kwadratowy, sześcián. Obliczanie objętości prostopadłościanu w centymetrach sześciennych.

7. RYSUNEK

Uczeń winien się wprawiać w rysowaniu odręcznym na papierze i na tablicy kwadratu i prostokąta oraz w dzieleniu na dwie i cztery części odcinków prostej, kwadratu, prostokąta, choćby ogół klasy nie robił tych ćwiczeń — oraz przyłożyć szczególnie starań do rysunku z natury.

III. PRZEJŚCIE PO JEDNYM ROKU NAUKI
W KLASIE VI SZKOŁY STOPNIA DRUGIEGO DO KLASY VII SZKOŁY STOPNIA TRZECIEGO

A. KSIĄŻKI DODATKOWE

Podręcznik do nauki religii rzymskokatolickiej dla klasy VI szkoły stopnia drugiego, odpowiadający drugiemu kursowi (podręcznik B, gdy klasa przechodzi kurs A;

podręcznik A, gdy klasa przechodzi kurs B). Przed ukazaniem się tych podręczników — podręcznik dla klasy VI szkoły stopnia trzeciego.

Podręczniki do ćwiczeń gramatycznych i ortograficznych dla klasy VI szkoły stopnia drugiego, odpowiadające drugiemu kursowi.

Podręcznik do nauki historii dla klasy VI szkoły stopnia trzeciego.

Podręcznik do nauki geografii dla klasy VI szkoły stopnia drugiego, odpowiadający drugiemu kursowi.

Podręcznik do nauki o przyrodzie dla klasy VI szkoły stopnia drugiego, odpowiadający drugiemu kursowi (lub podręcznik dla klasy VI szkoły stopnia trzeciego).

Podręcznik do nauki artmetyki z geometrią dla klasy VI szkoły stopnia drugiego, odpowiadający drugiemu kursowi.

B. TREŚĆ NAUKI

1. RELIGIA RZYMSKOKATOLICKA

W roku szkolnym 1938/39:

a) Jeżeli klasa VI szkoły stopnia drugiego, przechodzi dawny program oddziału VI szkoły stopnia trzeciego — nie ma braków do wypełniania i uczeń nie zdaje egzaminu.

b) Jeżeli klasa VI szkoły stopnia drugiego, przechodzi dawny program oddziału VII, uczeń winien przejść kurs klasy VI szkoły stopnia trzeciego według podręcznika dla klasy, z opuszczeniem tematów nie obowiązujących w szkole o 5 nauczycielach *).

W latach następnych:

a) Jeżeli klasa VI szkoły stopnia drugiego przechodzi kurs A, uczeń winien z podręcznika B dla tej klasy opracować tematy następujące:

Opowiadania oparte o tekst Pisma św.:

O ukazaniu się Pana Jezusa Marii Magdalenie, uczniom i Apostołom (Łuk. XXIV, 12—35, Jan XX, 11—29) o założeniu Kościoła (Mat. XVI, 13—20; Jan XXI, 15—17; Mat. XXVIII, 16—20); o Wniebowstąpieniu (Łuk. 17; Mat. XXVIII, 16—20); o Wniebowstąpieniu (Łuk. XXIV, 50—51); o Zesłaniu Ducha Świętego (Dzieje Apost. II, 1—13); nauka o rzeczach ostatecznych i ciała zmartwychwstaniu, tudzież o sądzie ostatecznym (Mat. XXV, 31—46).

W związku z powyższymi opowiadaniem biblijnymi rozszerzenie i pogłębienie prawd wiary w zakresie artykułów VI—XII Składu Apostolskiego.

Pierwsza działalność Apostołów, pierwsze lata Kościoła. Obecna organizacja Kościoła. Obowiązki wynikające z przykazań Kościelnych.

b) Jeżeli klasa VI szkoły stopnia drugiego przechodzi kurs B, uczeń winien z podręcznika A dla tej klasy opracować tematy następujące:

Nauka Pana Jezusa o królestwie Bożym (Mat. V—VII; Łuk. XIII, 18—21); w związku z nią przy zastosowaniu obrazków z życia Świętych, szczególnie polskich, zasady moralności chrześcijańskiej:

*) Według wydawnictwa z r. 1938: Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Uzupełnienie programu religii rzymskokatolickiej w publicznych szkołach powszechnych stopnia trzeciego z polskim językiem nauczania.

w zakresie przykazań Boskich I—III;

stosunek dziecka do rodziców, rodzeństwa i bliźnich (miłość i szanowanie, życzliwość i usługowość), uczucia społeczne (koleżeństwo, solidarność, wspomaganie się w dobrym), uczucia obywatelskie (ofiarność, prawda, podporządkowanie się prawu (IV przykazania Boże);

troska i dbałość o życie bliźniego (V przykazanie Boże); cnota czystości (VI i IX przykazanie Boże, ze szczególnym zwróceniem uwagi na wzajemny stosunek młodzieży, rozmowy, żarty, rozrywki, czytelnictwo);

dalsze obowiązki chrześcijanina wobec siebie i bliźnich; obowiązek poszanowania swojej i cudzej własności, uczciwości i sprawiedliwości; zwracania pożyczonych rzeczy; oszczędności; poszanowania dobra publicznego; prawdomówności i życia w prawdzie; życzliwego sądu o bliźnich; zwalczania obmowy, plotek itd. (przykazanie Boże VII, VIII i X).

Opowiadania oparte o tekst Pisma św.:

O Ostatniej Wieczerzy (Jan XIII, 1—35); o Męce i Śmierci Pana Jezusa (Mat. XXVI—XXVII, 60); o Zmartwychwstaniu (Mat. XXVII, 61—66 i XXVIII, 1—15).

Łącznie z powyższymi opowiadaniem biblijnymi — rozszerzenie i pogłębienie prawd wiary w zakresie artykułów IV i V Składu Apostolskiego.

2. JĘZYK POLSKI

Uzupełnienie wiadomości z zakresu ortografii i gramatyki, wskazane poniżej w dziale IV. B. 1.

3. HISTORIA

Uczeń powinien od początku roku szkolnego uzupełniać materiał historyczny według podręcznika dla klasy VI szkoły stopnia trzeciego. Douczanie się obejmuje tematy następujące:

a) Przy opracowywaniu przez klasę kursu A:

W szkole Konarskiego. W korpusie kadetów, katechizm rycerski. Rejtan i pierwszy rozbiór.

Komisja Edukacji Narodowej. Warszawa za Stanisława Augusta, Łazienki, dwór króla, obiady czwartkowe. Niemcewicz. Zakładanie fabryk. Obrazek z Pawłowa Brzostowskiego.

Przysięga Kościuszki, Bartosz Głowacki, Maciejowice.

Legiony polskie we Włoszech. Wyprawa na Moskwę. Śmierć ks. Józefa.

Założenie Liceum Krzemienieckiego.

Zmiany w gospodarowaniu na zachodzie, wprowadzenie maszyny tkackiej i kolei żelaznej. Nowe fabryki w Polsce. Żyrardów. Zasługi Staszica.

Noc listopadowa, obrona Woli, Sowiński.

Traugutt.

Odkrycie nafty, Łukasiewicz. „Czarne diamenty” na Śląsku i w Zagłębiu, Łódź. Emigranci w Brazylii. Polacy w fabrykach Stanów Zjednoczonych. Tajna oświata.

Przygotowania wojskowe do walki o niepodległość Wymarsz Kadrówki dnia 6 sierpnia 1914 r. Naczelnik Państwa i Wódz Naczelny Józef Piłsudski.

Zniszczenie Polski przez wojnę i jej odbudowa, port w Gdyni.

b) Przy opracowywaniu przez klasę kursu B:

Sejm niemy.

Kościuszko i Pułaski w Stanach Zjednoczonych.

Obrazy z działalności sejmu czteroletniego, uchwała o powiększeniu wojska i zasileniu skarbu. Konstytucja 3 maja.

Kościusko, Dubienka, drugi rozbiór. Zwycięstwo racławickie, ogłoszenie uniwersału połanieckiego. Powstanie Warszawy, Kiliński.

Napoleon Bonaparte. Henryk Dąbrowski i utworzenie Księstwa Warszawskiego. Bitwa pod Raszynem, ks. Józef Poniatowski.

Wojsko i skarb w Królestwie Polskim. Powstanie listopadowe i bitwa pod Grochowem, zwycięstwo pod Iganiami; Emilia Plater. Upadek powstania.

Noc 22 stycznia 1863 r., manifest Rządu Narodowego. Przebudzenie się narodu ludu śląskiego. Prześladowanie unitów. Wóz Drzymały.

Polityczne prace dla niepodległości. Wybuch wojny światowej.

Obrona Polski w 1920 r.

Uchwalenie konstytucji w r. 1921 i jej zmiany w r. 1926. Uchwalenie nowej konstytucji w 1935 r.

Polska a inne państwa świata, Liga Narodów.

4. GEOGRAFIA

a) Jeżeli klasa przechodzi kurs A, uczeń winien ponadto opracować z podręcznika B Amerykę, Australię, Oceanię i kraje polarne według programu następującego:

Ameryka Północna i Południowa.

Kanada. Nad Wielkimi Jeziorami. W puszczech kanadyjskich. Na fermie u polskiego emigranta.

Stany Zjednoczone. Kalifornia — kraina o typie śródziemnomorskim, pustynna Wielka Kotlina, stepowe prerie, urodzajna nizina Missisipi. Farmerzy, plantacje, mechanizacja rolnictwa. Chicago — miasto przemysłowe. Appalachee, bogactwa kopalne. Nowy Jork — największe miasto i targ świata. Waszyngton — stolica. Polacy w Stanach Zjednoczonych.

Rzut oka na *Meksyk* i kraje *Ameryki Środkowej*. Kanał Panamski. Czerwonoskórzy.

Krótkie wzmianki o ważniejszych państwach wzdłuż Andów. Trudne warunki życia w koloniach polskich.

Brazylia — kraj kawy, lasów pierwotnych, bogactw naturalnych. Dzień w puszczy brazylijskiej i dzień na kolonii polskiej.

Argentyna. W krainie pampasów. Hodowla bydła, eksport mięsa. Polacy w Argentynie.

Australia i Oceania.

Australia. Świat roślinny i zwierzęcy. Hodowla owiec. Życie w miastach.

Oceania. Wyspy wulkaniczne i koralowe na Oceanie Spokojnym. Życie na wyspach hawajskich.

Kraje polarne.

Obrazy z wypraw polarnych.

b) Jeżeli klasa przechodzi kurs B, uczeń winien opracować z podręcznika A Afrykę i Azję według programu następującego:

Afryka.

Egipt — dar Nilu. Wycieczka do piramid. Kanał Sueski.

Alger. Kolonizacyjna praca Francji.

Sahara. Życie w pustyni: oazy, Arabowie.

Sudan. Sawanny; życie w wiosce murzyńskiej.

Kongo. Kotlina, lasy równikowe.

Wielkie jeziora — kraina różnorodnego i bogatego świata zwierzęcego i roślinnego.

Afryka południowa. Wyżyny charakter kraju. W kopalni diamentów i złota. Hodowla bydła. Ludność.

Azja.

Półwysep Arabski. Mekka — miasto minaretów.

Indie. Nad Gangesem. U stóp Himalajów. Dżungla indyjska. Plantacje herbaty na Cejlonie.

Indochiny i wyspy Sundajskie. Krajobraz podzwrotnikowy, gospodarka plantacyjna.

Chiny. Wśród pól ryżowych. Na rzekach chińskich. Przełudnienie kraju.

Japonia. „Kraj tysiąca wysp”. U stóp Fudżijamy. Wulkany, trzęsienia ziemi. Państwowy rozwój Japonii.

Syberia. Kraina największych mrozów. Tundra i tajga. Bogactwa naturalne. Polacy na Syberii.

5. NAUKA O PRZYRODZIE

a) Jeżeli klasa przechodzi kurs A, uczeń winien według podręcznika B (względnie według podręcznika dla klasy VI szkoły stopnia trzeciego) opracować, co następuje:

Z nauki o przyrodzie żywej.

Na przykładzie jednego drzewa iglastego lub liściastego (np. dębu, świerku, sosny) zaznajomienie się z budową pnia (wyjaśnienie szczegółów dostrzegalnych gołym okiem na przekroju).

Parowanie liści, ich opadanie.

Mrówki leśne: ustrój roju; rola mrówek jako obrońców lasu i siewców roślin runa leśnego.

Grzyby jadalne i trujące. Grzyby pasożytnicze, np. rdza zbożowa lub zaraza ziemniaczana.

Budowa nasienia, zapasy w nasieniu; nasiona jednoliścienne i dwuliścienne. Przebieg kiełkowania; warunki kiełkowania.

Czynności korzenia na przykładzie młodego korzenia kielkujących roślin. Wyjaławianie się gleby, jej nawożenie; różne rodzaje nawozów sztucznych. Znaczenie wody i powietrza w glebie; drenowanie pól i łąk.

Wpływ światła na rozwój rośliny na przykładzie roślin, wyhodowanych w świetle i ciemności.

Z nauki o przyrodzie martwej.

Kompas. Magnes w kształcie „igły”. Oddziaływanie igły kompasu na opilki i przedmioty żelazne. Wzajemne oddziaływanie dwóch igieł. Stały kierunek igły w kompasie: biegun północny i południowy. Inne kształty magnesów.

Prąd galwaniczny. Elektromagnes. Praktyczne poznanie budowy dzwonka elektrycznego ze szczególnym uwzględnieniem elektromagnesu. Obwód prądu.

Latarka elektryczna; praktyczne zaznajomienie się z jej budową; żarówka jako sygnalizator prądu. Wprowadzenie do obwodu prądu przewodników o różnych długościach, grubościach i z różnych materiałów; posługiwanie się stołem zamiast pojedynczego ogniwa.

O *pracy, tarcia i środka ciężkości*. Przykłady prac, wykonywanych przez ludzi i zwierzęta, wodę i wiatr, z określeniem wykonywanej czynności i zwracaniem uwagi na to, że dla wykonania pracy są konieczne: siła i przesunięcie. Przykłady narzędzi, przyrządów i prostych maszyn, używanych przez człowieka do wykonywania pracy, ze stopniowym wyodrębnieniem dźwigni i równi pochyłej. Doświadczenia z dźwignią, kołowrotem, równią pochyłą w celu wykazania, że one ułatwiają wykonanie pracy.

Przykłady tarcia w działaniu poznanych narzędzi, przyrządów i maszyn. Przykłady celowego wzmacniania i osłabiania tarcia.

Środek ciężkości, trzy stany równowagi.

b) Jeżeli klasa przechodzi kurs B, uczeń winien według podręcznika A (względnie według podręcznika dla klasy VI szkoły stopnia trzeciego) opracować, co następuje:

Z nauki o przyrodzie żywej.

Rozpoznawanie drzew iglastych i liściastych najbliższej okolicy. Wpływ oświetlenia, temperatury, wiatru, wilgotności powietrza w lesie na jego roślinność.

Mech (np. płonnik), paproć (np. paproć samcza), przystosowania tych roślin do środowiska, sposób rozmnażania się.

Kłeski lasów, powodowane przez owady szkodniki, np. barczatkę sosnowkę, brudnicę nieparkę, białkę wierzbówkę, strzygonię chojnowkę (wybór uzależniony od okoliczności). Kornik i jego niszczyielska działalność.

Lasy sztuczne i naturalne. Ochrona przyrody. Parki narodowe.

Z nauki o przyrodzie martwej.

Skład powietrza. Spalanie pod kloszem. Prażenie proszku żelaza przy wolnym dostępie powietrza. Główne składniki powietrza: tlen i azot. Palenie się węgla i siarki w powietrzu, w tlenie.

Obieg węgla. Dwutlenek węgla. Obieg węgla w przyrodzie: udział w tym obiegu człowieka i zwierząt; przyswajanie węgla przez rośliny zielone; zależność światła zwierzęcego od roślinnego.

Skład chemiczny wody. Otrzymywanie wodoru za pomocą ogrzewania wilgotnego proszku żelaza w rurze. Otrzymywanie wody przez spalanie wodoru. Tlen jako drugi składnik wody.

6. ARYTMETYKA Z GEOMETRIĄ

Uzupełnienia wskazane poniżej w dziale IV. B. 5.

IV. PRZEJŚCIE PO JEDNYM ROKU NAUKI W KLASIE VI SZKOŁY POWSZECHNEJ STOPNIA DRUGIEGO DO GIMNAZJUM

A. KSIĄŻKI DODATKOWE

Podręczniki do ćwiczeń gramatycznych i ortograficznych dla klasy VI szkoły stopnia drugiego, odpowiadające drugiemu kursowi (podręczniki B, gdy klasa przechodzi kurs A; podręczniki A, gdy klasa przechodzi kurs B).

Podręcznik do nauki o przyrodzie martwej dla klasy VI szkoły stopnia drugiego, odpowiadający drugiemu kursowi.

Podręcznik do nauki arytmetyki z geometrią dla klasy VI szkoły stopnia drugiego, odpowiadający drugiemu kursowi.

B. TREŚĆ NAUKI

1. JĘZYK POLSKI

Uczeń powinien na podstawie podręczników dla drugiego z lat nauki w tej klasie uzupełnić wiadomości z zakresu ortografii i gramatyki, opracowując tematy następujące:

a) Jeżeli klasa przechodzi kurs A:

Grupy głosek *kie, gie i ke, ge* w wyrazach swojskich i zapożyczonych; najważniejsze przypadki pisowni poszczególnych form deklinacji rzeczowników (np. końcówki: *a i om, e i e, i i ij* itp.), przymiotników, zaimków, liczebników (np. końcówki *ym, ymi*, formy *dwu, dwóch* itp.), pisownia często spotykanych wyrazów obcych (litery *i i j*); użycie pojedynczych i podwójnych liter (*miękkie, ranny, szklany*).

Równoważniki zdań, powtórzenie deklinacji, rozpoznawanie przyimka, spójnika i wykrzyknika, zebranie wiadomości o głosce i sylabie, zdobytych w związku z nauką ortografii.

b) Jeżeli klasa przechodzi kurs B:

Najważniejsze przypadki pisowni poszczególnych form deklinacji rzeczowników (np. końcówki *a i om, e i e, i i ij* itp.); imiesłowy na *wszy i wszy*; pisownia form bezokolicznika: *yć, eć, ić, é, c*; łączne i rozdzielne pisanie przymiotników złożonych, przysłówków i zrostów, częstek: *no, że, li, czy*; pisownia początkowych częstek wyrazu *z i s, ś i ź*.

Zdanie bezpodmiotowe; wszystkie wiadomości o czasowniku (formy; osoby, czasy; tryby; strony; rodzaj czynności; koniugacja jako zespół form); zebranie wiadomości o głosce i sylabie, zdobytych w związku z nauką ortografii.

W każdym roku należy zastosować dodatkowe ćwiczenia w czytaniu, z baczeniem na poprawność i płynność, uwydatnienie akcentów logicznych i uczuciowych, oraz w mówieniu i pisanu, ze szczególnym uwzględnieniem zwiezłych streszczeń ustnych i piśmiennych i różnych rodzajów listów — w celu osiągnięcia właściwego poziomu sprawności.

2. HISTORIA

Uczeń powinien powtórzyć w końcu roku szkolnego część historyczną tego kursu, który jest opracowywany przez klasę.

3. GEOGRAFIA

Nauka dodatkowa ma objąć:

Ustalenie i pogłębienie elementów geografii ogólnej: Kształt ziemi. Siatka geograficzna. Ruch wirowy ziemi i jego konsekwencje: dzień i noc. Ruch postępowy ziemi. Pory roku. Wiatry stałe

i zmienne. Elementarne wiadomości o układzie słonecznym; gwiazdy — odległe słońca.

Szczegółowe opracowanie *przeglądu politycznej mapy świata, wielkich dróg komunikacyjnych i najważniejszych źródeł surowców*, z uwzględnieniem położenia państw i kolonij, wskazanych w kursie nie przypadającym na dany rok, oraz wiadomości, gdzie istnieją skupienia Polaków.

4. NAUKA O PRZYRODZIE

a) Jeżeli klasa przechodzi kurs A, uczeń powinien opracować dodatkowo z podręcznika B:

Kompas. Magnes w kształcie „igły”. Oddziaływanie igły kompasu na opilkę i przedmioty żelazne. Wzajemne oddziaływanie dwóch igieł. Stały kierunek igły w kompasie: biegun północny i południowy. Inne kształty magnesów.

Prąd galwaniczny. Elektromagnes. Obwód prądu. Latarka elektryczna; praktyczne zaznajomienie się z jej budową; żarówka jako sygnalizator prądu.

O pracy i środku ciężkości. Przykłady narzędzi, przyrządów, prostych maszyn, używanych przez człowieka do wykonywania pracy. Doświadczenia z dźwignią, kołowrotem, równią pochyłą w celu wykazania, że one ułatwiają wykonanie pracy. Środek ciężkości; trzy stany równowagi.

b) Jeżeli klasa przechodzi kurs B, uczeń powinien opracować dodatkowo z podręcznika A:

Skład powietrza. Spalanie pod kloszem. Prażenie proszku żelaza przy wolnym dostępie powietrza. Główne składniki powietrza: tlen i azot. Palenie się węgla i siarki w powietrzu, w tlenie. Wydzielanie dwutlenku węgla przez człowieka i zwierzęta, przyswajanie węgla z dwutlenku przez rośliny zielone.

Skład chemiczny wody. Otrzymywanie wodoru z wody za pomocą ogrzewania wilgotnego proszku żelaza w rurze. Otrzymywanie wody przez spalanie wodoru. Tlen jako drugi składnik wody.

5. ARYTMETYKA Z GEOMETRIĄ

a) Jeżeli klasa przechodzi kurs A, uczeń winien opracować z podręcznika B:

Rozwinięcie dziesiętne ułamka zwykłego, przybliżenie dziesiętne jako wynik zaokrąglenia i jako wynik pomiaru, praktyczne reguły dodawania i odejmowania przybliżeń dziesiętnych oraz zaokrąglania iloczynu i ilorazu przybliżeń; zadania z uwzględnieniem ciężaru właściwego ciał; przeliczanie walut obcych (z uwzględnieniem potrzeb środowiska).

Kreślenie trójkąta i wielokąta równego danemu lub w danej skali (metodą rzutowania wierzchołków na oś); zastosowanie metody rzutowania na oś do wyznaczania punktów na planie.

Obliczanie długości okręgu; przybliżenie dziesiętne liczby π . Obliczanie pola koła (bez uzasadnienia). Opis walca obrotowego. Obliczanie pola powierzchni walca obrotowego.

Obliczanie objętości walca obrotowego. Zastosowanie do zagadnień praktycznych, z uwzględnieniem przybliżeń dziesiętnych.

b) Jeżeli klasa przechodzi kurs B, uczeń winien z podręcznika A opracować:

Powtórzenie porównywania, dodawania i odejmowania ułamków. Wyznaczanie wielkości na podstawie danego jej procentu, wyznaczanie stosunku procentowego jednej wielkości do drugiej; rabat i skonto w rachunkach za towary; procenty w prostych zestawieniach statystycznych. Promil (bez zagadnień odwrotnych).

Powtórzenie wiadomości o kątach płaskich i mierzeniu kątów; kąty przyległe i wierzchołkowe. Równoległobok; obliczanie pola równoległoboku. Obliczanie pola podłogi lub parceli według planu.

Opis graniastosłupa prostego o podstawie trójkątnej i wielokątnej; prostopadłościan jako specjalny przypadek graniastosłupa; proste i płaszczyzny w graniastosłupie prostym. Rozumienie rysunku prostopadłościanu i graniastosłupa prostego w rzucie równoległym ukośnym. Obliczanie pola powierzchni prostopadłościanu i graniastosłupa prostego.

Obliczanie objętości graniastosłupa prostego (bez uzasadnienia). Obliczanie objętości pomieszczeń; obliczanie objętości powietrza, przypadającego na osobę w danym pomieszczeniu. Inne zastosowania nabytych umiejętności do zagadnień praktycznych z zastosowaniem przybliżeń dziesiętnych.

Uwaga. Ilość czasu i ćwiczeń w każdym poszczególnym przypadku zależy od tego, jak dalece trzeba podnieść poziom orientacji i sprawności.

V. PRZEJŚCIE PO UKONCZENIU SZKOŁY POWSZECHNEJ STOPNIA PIERWSZEGO DO GIMNAZJUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO

A. KSIĄŻKI DODATKOWE

Podręczniki do ćwiczeń gramatycznych dla klas V i VI szkoły stopnia trzeciego.

Podręcznik do nauki o przyrodzie martwej dla klasy VI szkoły stopnia trzeciego.

Podręczniki do nauki arytmetyki z geometrią dla klas V i VI szkoły stopnia trzeciego.

B. TREŚĆ NAUKI

1. JĘZYK POLSKI

Uczeń winien przejść kolejno: podręcznik gramatyki dla klasy V i podręcznik gramatyki dla klasy VI szkół stopnia trzeciego, z opuszczeniem ćwiczeń łatwiejszych i dostatecznie już opanowanych. Należy przy tym poświęcić szczególną uwagę obszerniejszemu ujęciu deklinacji i rozszerzeniu wiadomości o czasowniku oraz opracować tematy nowe, a mianowicie: rodzaje określeń, zdania bezpodmiotowe i równoważniki zdań, stosunek współrzędny i podrzędny zdań.

Większą część czasu winno się jednak poświęcić na dodatkowe ćwiczenia w czytaniu, mówieniu i pisaniu. Należy zwłaszcza:

a) rozwinąć i umocnić umiejętność poprawnego, płynnego czytania, z uwydatnieniem akcentów logicznych i uczuć;

b) w zakresie ćwiczeń w mówieniu stosować samodzielne opowiadania dzieci na tematy, zaczerpnięte z życia i lektury, układanie planów opisów i opowiadań;

c) w zakresie pisania uwzględnić wypracowania na łatwe tematy zaczerpnięte z lektury, układanie i zapisywanie planów opowiadań czytanych itp.; sprawdzić opanowanie ortografii, opracować osobno użycie znaków przestankowych w zdaniu złożonym;

d) rozwinąć ćwiczenia słownikowe, stosując m. in. nazywanie dostępnych dla dziecka stanów życia wewnętrznego, np. uczuć i ich objawów, wyszukiwanie i wyjaśnianie wyrazów bliskoznacznych i wieloznacznych, poszukiwanie zwrotów zastępczych.

2. RELIGIA

Uczeń winien w ciągu drugiej połowy ostatniego roku powtórzyć kolejno:

czasy od początku Państwa Polskiego do Stefana Batorego włącznie — według podręcznika A z dodaniem w odpowiednich miejscach obrazów z tego samego okresu, zawartych w podręcznikach B i C;

czasy od Zygmunta Wazy do roku 1831 włącznie — według podręcznika B z dodaniem w odpowiednich miejscach obrazów z tego samego okresu, zawartych w podręcznikach C i A;

czasy od roku 1863 do współczesności — według podręcznika C z dodaniem w odpowiednich miejscach obrazów z tego samego okresu, zawartych w podręcznikach A i B.

Celem tej nauki oprócz utrwalenia znanych faktów ma być ich szczegółowe uporządkowanie w czasie i możliwe powiązanie.

Wiadomości obywatelskie nie należą do zakresu przygotowania i egzaminu.

Materiał, który obowiązuje według tych wytycznych jest następujący:

Budowa Państwa Polskiego.

Chrzest Polski. Mieszko I, budowniczy Państwa Polskiego. Życie na wsi; życie w grodzie i na podgrodziu. Bolesław Chrobry walczy o niezależność i granice Państwa; obrazek z walk z Niemcami; wjazd do Kijowa i odzyskanie Grodów Czerwieńskich. Koronacja Chrobrego.

Walka Krzywoustego o Pomorze. Obrona Głogowa. Testament Krzywoustego.

Upadek jedności Państwa Polskiego.

Sporządzenie Krzyżaków do Polski. Napady Tatarów, bitwa pod Lignicą. Wieś osadnicza i jej zakładanie. Założenie miasta Krakowa. Gospodarka klasztorów.

Odrodzenie i wzmocnienie Państwa Polskiego.

Koronacja Władysława Łokietka. Bitwa pod Płowcami.

Odzyskanie Rusi Czerwonej. Gospodarka Kazimierza Wielkiego: spichlerze, sukiennice, drogi handlowe. Kazimierz Wielki królem chłopów. Kościół Mariacki i inne znakomitsze budowle tego czasu.

Rozwój potęgi Państwa Polskiego.

Królowa Jadwiga i Władysław Jagiełło, połączenie Litwy z Polską, chrzest Litwy. Zwycięstwo pod Grunwaldem. Zjazd w Horodle.

Kazimierz Jagiellończyk i odzyskanie Pomorza; przyjęcie posłów pruskich przez króla w Krakowie, zwycięstwo pod Puckiem, pokój toruński.

Gospodarka szlachty w folwarkach, handel zbożem, zmiana w położeniu włościan. Sejmik szlachecki, „nic o nas bez nas”. Życie w mieście średniowiecznym: mieszczanie, cechy, kupcy, handel.

Uniwersytet Krakowski; Kopernik.

Złoty wiek w Polsce.

Wawel, dzwon Zygmunta. Hołd pruski. Bitwa pod Obertynem.

Obrazki z obrad sejmików i sejmu. Unia lubelska, testament Zygmunta Augusta.

Państwo Polskie w walce o utrzymanie potęgi.

Wieś polska w XVI w., pańszczyzna, chata wiejska. Elekcja Stefana Batorego. Król „niemalowany”; obrazek z wojny moskiewskiej, piechota wybraniecka.

Przeniesienie stolicy Państwa do Warszawy. Zwycięstwo pod Kłuszynem, sztandary polskie na Kremlu. Żółkiewski jako wzór obywatela, jego śmierć pod Cecorą. Obóz polski pod Chocimem, Chodkiewicz, Piotr Konaszewicz Sahajdaczny. Obraz wojska i floty za Władysława IV.

Bitwa pod Beresteczkiem, ugoda z Kozakami w Hadziaczu. Potop szwedzki. Stefan Czarnecki, obrona Częstochowy.

Król Jan Sobieski, zwycięstwo pod Chocimem, odsiecz Wiednia.

Czasy odradzania się i upadku Państwa Polskiego.

Obrazek z życia Polski za Sasów. Sejm niemy. Rejtan i pierwszy rozbiór. Warszawa za Stanisława Augusta, Łazienki, obiady czwartkowe. Obrazek z Pawłowa Brzostowskiego. Sejm czteroletni, uchwała, o powiększeniu wojska i zasileniu skarbu, konstytucja 3 maja.

Drugi rozbiór, przysięga Kościuszki. Zwycięstwo raclawickie, Bartosz Głowacki, ogłoszenie uniwersału połanieckiego. Powstanie Warszawy, Kiliński. Klęska pod Maciejowicami, trzeci rozbiór.

Pierwszy okres walk o niepodległość.

Legiony polskie we Włoszech. Utworzenie Księstwa Warszawskiego. Wyprawa na Moskwę. Śmierć księcia Józefa Poniatowskiego. Nowe fabryki w Polsce. Żyrardów. Zasługi Staszica.

Wojsko i skarb w Królestwie Polskim. Noc listopadowa, bitwa pod Grochowem; obrona Woli, Sowiński; upadek powstania.

Czasy niewoli i nowych walk.

Noc 22 stycznia 1863 r., manifest Rządu Narodowego, obrazki z walk powstańczych, Trautgutt.

Przebudzenie się narodowe ludu śląskiego. Emigranci z Brazylii, Polacy w fabrykach Stanów Zjednoczonych. Wóz Drzymały, tajna oświata, prześladowanie unitów.

Odzyskanie niepodległości i odrodzone Państwo Polskie.

Józef Piłsudski: przygotowanie do walki o niepodległość. Wymarsz Kadrowki dnia 6 sierpnia 1914 r. Obrazki z walk Legionów i działań Polskiej Organizacji Wojskowej. Obrazki wędrówek i walk innych polskich formacji wojskowych

11 listopada 1918 r., oswobodzenie Polski. Z walk o wyzwalenie się dzielnic. Józef Piłsudski Naczelnikiem Państwa. Obrona Polski w 1920 r. Zniszczenie Polski przez wojnę i jej odbudowa, Gdynia. Polska, jej sąsiedzi i inne państwa świata. Liga Narodów.

3. GEOGRAFIA

Uczeń winien powtórzyć wiadomości o mapie i ogólny opis Polski według podręcznika z ostatniego roku nauki oraz wiadomości o krajach europejskich ze zwróceniem szczególnej uwagi na sąsiadów Polski i na Polaków w różnych krajach — ze wszystkich trzech kursów, ponadto zaś opracować parę uzupełnień z geografii ogólnej (wyróżnionych poniżej). Materiał nauczania obejmuje, co następuje:

a. Najważniejsze wiadomości o mapie (podziałka, kierunki, kompas), uzyskanie na podstawie czytania mapy własnego województwa.

b. Ogólny obraz Polski na podstawie mapy:

Granice i obszar Polski. Przedstawienie na mapie najważniejszych form terenu przy pomocy poziomicy. Ogólny przegląd gór, wyżyn i nizin Polski. Przegląd głównych rzek Polski. Podział na krainy geograficzne.

c. Przegląd mapy Europy.

Czechosłowacja, Rumunia, Polacy na pograniczu Polski; w kotlinie czeskiej; różnorodność krajobrazów Rumunii. Krótkie wiadomości o państwach półwyspu Bałkańskiego, o Węgrzech i Szwajcarii. Francja — kraj rolniczo-przemysłowy; stosunki z Polską.

Związek Socjalistycznych Republik Rad (Z. S. R. R.): w krainach pól uprawnych; Mo-

skwa, Kijów; wielkie przedsięwzięcia rolne i przemysłowe w Z. S. R. R. Polacy w Rosji Europejskiej. Wielka Brytania — światowa potęga przemysłowa i handlowa.

Niemcy: wielki przemysł w Niemczech; Berlin; Polacy w Niemczech. Krótkie wiadomości o innych państwach nad Bałtykiem. Włochy: krajobrazy i życie.

d. Kształt ziemi. Globus. *Siatka geograficzna*. Ruch wirowy ziemi i jego konsekwencje: *dzień i noc*. Ruch postępowy ziemi; *pory roku*.

Kolonie francuskie w Afryce północnej; Sahara; życie Murzynów w Sudanie; lasy równikowe — kraina bogatego i różnorodnego świata roślin i zwierząt; Egipt — dar Nilu.

Syberia — kraina mrozów i bogactw naturalnych; Polacy na Syberii. Japonia — kraj tysiąca wysp, trzęsień ziemi i wulkanów; Chiny — kraj ryżu, wielkich rzek, Szanghaj; Indie: w dżungli nad Gangesem. Hodowla owiec w Australii.

Stany Zjednoczone: życie farmerów na urodzajnych nizinach Missisipi; życie w miastach przemysłowych, Nowy Jork; Polacy w Stanach Zjednoczonych. Brazylia — kraj kawy i lasów pierwotnych; w kolonii polskiej. Wzmianka o Polakach w Argentynie.

Rozkład lądów i oceanów na kuli ziemskiej.

W ciągu całej nauki *utrwalanie i pogłębianie* praktycznej umiejętności posługiwania się *mapą* i *globusem*.

4. NAUKA O PRZYRODZIE

Uczeń winien dodatkowo opracować według podręcznika dla klasy VI szkoły stopnia trzeciego materiał następujący:

Własności i skład powietrza. Ciśnienie powietrza i jego rozprężliwość; łatwe zastosowania. Spalanie pod kloszem. Prażenie proszku żelaza przy wolnym dostępie powietrza. Głównie składniki powietrza: tlen i azot. Palenie się węgla i siarki w powietrzu, w tlenie. Dwutlenek węgla; charakterystyczne oddziaływanie na wodę wapienną. Wydzielanie dwutlenku węgla przez człowieka i zwierzęta, przyswajanie węgla z dwutlenku przez rośliny zielone.

Skład chemiczny wody. Otrzymywanie wodoru z wody za pomocą ogrzewania wilgotnego proszku żelaza w rurze. Otrzymywanie wody przez spalanie wodoru. Tlen jako drugi składnik wody.

Kompas. Magnes w kształcie „igły”. Oddziaływanie igły kompasu na opiłki i przedmioty żelazne. Wzajemne oddziaływanie dwóch igieł. Stały kierunek igieł w kompasie: biegun północny i południowy. Inne kształty magnesów.

Prąd galwaniczny. Elektromagnes. Obwód prądu. Latarka elektryczna, jej budowa; żarówka, jako sygnalizator prądu.

O pracy i środku ciężkości. Przykłady narzędzi, przyrządów, prostych maszyn, używanych przez człowieka do wykonywania pracy. Doświadczenia z dźwignią, kołowrotem, równią pochyłą w celu wykazania, że one ułatwiają wykonanie pracy. Środek ciężkości; trzy stany równowagi.

5. ARYTMETYKA Z GEOMETRIĄ

Uczeń winien opracować jako rzeczy nowe lub powtórzyć i uzupełnić według odpowiednich rozdziałów podręczników dla klas V i VI, co następuje:

Z zakresu arytmetyki.

Wielokrotność i dzielnik, cechy podzielności, rozkład liczby na czynniki pierwsze.

Ułamek całości; oznaczanie ułamka. Obliczanie ułamka danej wielkości; obliczanie wielkości na podstawie danego jej ułamka; obliczanie, jakim ułamkiem jednej wielkości jest druga wielkość tego samego rodzaju (na łatwych przykładach).

Ułamki właściwe i niewłaściwe. Wylączenie całości z ułamka niewłaściwego; zamiana liczby mieszanej na ułamek niewłaściwy.

Ułamki równe; upraszczanie ułamka; ułamek nieskracalny. Sprowadzanie ułamków do wspólnego mianownika. Porównywanie ułamków o nie jednakowych mianownikach. Dodawanie i odejmowanie dowolnych ułamków.

Ułamki o mianownikach 10, 100, 1000 i t.d. w związku z metrycznym układem jednostek miary; liczby dziesiętne w pozycyjnym układzie dziesiętkowym.

Porównywanie liczb dziesiętnych. Mnożenie i dzielenie liczby dziesiętnej przez 10, 100, 1000 itd.; zamiana jednostek miary.

Dodawanie i odejmowanie liczb dziesiętnych.

Ułamek jako iloraz liczb całkowitych, mnożenie ułamka przez liczbę całkowitą, dzielenie ułamka przez liczbę całkowitą.

Ułamek jako mnożnik. Mnożenie liczby całkowitej przez mnożnik ułamkowy; mnożenie ułamka przez ułamek.

Ułamek jako dzielnik. Dzielenie liczby całkowitej przez dzielnik ułamkowy; sprowadzenie dzielenia przez ułamek do mnożenia przez odwrotność dzielnika; dzielenie ułamka przez ułamek. Niezmienność ilorazu w przypadku, kiedy dzielna i dzielnik zostaną pomnożone przez jedną i tę samą liczbę.

Mnożenie liczby dziesiętnej przez liczbę całkowitą. Dzielenie liczby dziesiętnej przez liczbę całkowitą. Rozwinięcie dziesiętne ułamka zwykłego.

Mnożenie i dzielenie liczby dziesiętnej przez ułamek zwykły.

Mnożenie i dzielenie liczby dziesiętnej przez liczbę dziesiętną.

Stosowanie nabytych umiejętności do zagadnień praktycznych. Przybliżenie dziesiętne jako wynik zaokrąglenia lub jako wynik pomiaru; praktyczne reguły dodawania i odejmowania przybliżeń dziesiętnych, a także zaokrąglenia iloczynu i ilorazu przybliżeń dziesiętnych. Zadania z uwzględnieniem ciężaru właściwego ciała. Zamiana dawnych jednostek gruntowych na metryczne. Przeliczanie walut obcych. Zadania praktyczne z innych dziedzin.

Wyznaczanie procentu danej wielkości, wyznaczanie wielkości na podstawie danego jej procentu, wyznaczanie stosunku procentowego, jednej wielkości do drugiej; rabat i skonto w rachunkach za towary, procenty w prostych zestawieniach statystycznych.

Z zakresu geometrii.

Kąty płaskie. Mierzenie kątów. Proste prostopadłe. Rzut punktu na prostą i odległość od punktu do prostej. Proste równoległe. Ćwiczenia w kreśleniu (na papierze nieliniowanym).

Kreślenie trójkąta i wielokąta równego danemu (metodą rzutowania wierzchołków na oś). Kreślenie figur w danej skali. Wyznaczanie punktów na planie metodą rzutowania na oś.

Równoległobok i jego pole. Obliczanie pola trójkąta. Trapez i jego pole. Obliczanie pola wielokąta. Obliczanie pola podłogi i parceli według planu.

Proste i płaszczyzny w graniastosłupie prostym. Rozumienie rysunku prostopadłościanu i graniastosłupa prostego w rzucie równoległym ukośnym. Obliczanie pola powierzchni prostopadłościanu i graniastosłupa prostego.

Obliczanie długości okręgu; przybliżenie dziesiętne liczby π . Obliczanie pola koła.

Opis walca obrotowego. Obliczanie pola powierzchni walca obrotowego. Obliczanie objętości walca obrotowego.

W ciągu całej nauki należy stale podnosić i utrzymywać orientację i sprawność za pomocą odpowiedniej liczby zadań o dostatecznym stopniu trudności.

246.

OKÓLNİK Nr 51

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 29 września 1938 r. (II Pr-3036/38)

w sprawie wymagań stawianych przy egzaminie do klasy I gimnazjum ogólnokształcącego różnym kategoriom kandydatów.

(Przedruk z Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. z dnia 8 października 1938 r., Nr 10, poz. 302).

Uzupełniając postanowienia, zawarte w regulaminie przyjmowania uczniów do państwowego gimnazjum ogólnokształcącego, ogłoszonym jako załącznik do zarządzenia z dnia 23 lu-

tego 1937 r. Nr II S-846/37 (Dz. Urz. Ministerstwa W. R. i O. P. z r. 1937, Nr 3, poz. 57), wyjaśniam i zarządzam, co następuje:

A. Wszyscy dyrektorzy i nauczyciele gimnazjum ogólnokształcącego a zwłaszcza ci, którzy egzaminują kandydatów do klasy I, *powinni znać program i publicznej szkoły powszechnej stopnia trzeciego* w jego obowiązującej redakcji¹⁾, gdyż szkoła ta stanowi według art. 2 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa jego „podstawę organizacyjną i programową”. W szczególności należy się dostosować do założenia, że zgodnie z art. 21 ustawy program gimnazjum opiera się na drugim szczeblu programowym, tj. na programie klas V i VI szkoły powszechnej stopnia trzeciego. Egzamin wstępny w obu swych częściach — piśmiennej i ustnej — ma przede wszystkim na celu stwierdzenie ogólnego rozwoju kandydatów oraz ich uzdolnienia do skutecznego podjęcia nauki w gimnazjum; stwierdzenie to odbywać się powinno zasadniczo w oparciu o drugi szczebel programowy szkoły powszechnej. Wymagania przy egzaminie *nie mogą w żadnym razie przekraczać zakresu objętego tym szczeblem* — ani dla obostrzenia selekcji, ani dla jakichś względów przypadkowych. Przeciwnie, bez uszczerbku dla istotnie niezbędnego przygotowania można zmniejszyć niektóre mniej ważne wymagania w stosunku do kandydatów ze szkół powszechnych stopnia drugiego i pierwszego, którzy zostali wskazani w punkcie a) §-fu 11 regulaminu przyjmowania do gimnazjum. Jednym ze środków umożliwienia dalszego wykształcenia — w myśl wstępu do ustawy o ustroju szkolnictwa — „zdolniejszym” „i dzielniejszym jednostkom ze wszelkich środowisk” jest właśnie usunięcie *zbędnych* i nazbyt formalistycznych przeszkód w stosunku do tych kandydatów. W związku z odpowiednimi postanowieniami formalnymi wzmiankowanego regulaminu określam obecnie szczegółowsze normy egzaminacyjne dla różnych przypadków. W zastosowaniu do kandydatów, którzy nie wyczerpali drugiego szczebla programowego w szkole powszechnej stopnia drugiego lub pierwszego, normy te są pomyślane w taki sposób, aby dziecko odpowiednio uzdolnione, które *rzetelnie opanowało materiał* ustalony obecnie jako obowiązujący i wykazuje przy tym *dostateczny stopień rozwoju ogólnego*, mogło w krótkim czasie dostosować się należycie do normalnej pracy w gimnazjum.

Egzaminujący i dyrektorzy szkół, w myśl regulaminu przyjmowania do gimnazjum, mają do czynienia z następującymi kategoriami kandydatów:

1. Posiadający świadectwo ukończenia klasy VI szkoły powszechnej stopnia trzeciego.
2. Posiadający świadectwo ukończenia klasy VI szkoły powszechnej stopnia drugiego.

¹⁾ W chwili obecnej:

Program nauki w publicznych szkołach powszechnych trzeciego stopnia z polskim językiem nauczania (Tymczasowy). Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Państwowe Wydawnictwo Książek Szkolnych we Lwowie. Wydanie z r. 1934.

3. Posiadający świadectwo ukończenia z wynikiem pomyślnym jednego roku nauki w klasie VI szkoły powszechnej stopnia drugiego.

4. Posiadający świadectwo ukończenia szkoły powszechnej stopnia pierwszego.

5. Wszyscy inni kandydaci, odpowiadający warunkom określonym w § 1 i § 2 regulaminu, a więc przewidziani w punkcie b) §-fu 11.

B. Od wszystkich kandydatów do klasy I gimnazjum ogólnokształcącego żąda się *w dziedzinie języka polskiego i arytmetyki z geometrią* tego samego przygotowania, określonego przez drugi szczebel programowy, w szczególności przez program klasy VI szkoły powszechnej stopnia trzeciego. Zwłaszcza zaś stosuje się *do wszystkich jednakową* miarą w zakresie:

sprawności w czytaniu głośnym i cichym, umiejętności poprawnego wypowiadania się w mowie i piśmie, opanowania ortografii:

biegłości w działaniach arytmetycznych na liczbach całkowitych, umiejętności (ale jeszcze nie w stopniu biegłości) wykonywania działań na ułamkach zwykłych i dziesiętnych oraz umiejętności stosowania zdobytej wiedzy w dostępnych zagadnieniach praktycznych, wymagających wykonania kilku działań.

Co się tyczy *łatwości* wypowiadania się, należy przy egzaminowaniu młodzieży ze szkół powszechnych wszystkich trzech stopni liczyć się z warunkami środowiska, zwłaszcza wiejskiego, i stosować pewną wyrozumiałość tam, gdzie warunki te nie były korzystne dla językowego rozwoju dziecka.

W zakresie *geografii*, przy uwzględnieniu w określonych przypadkach ustalonych ulg i skrótów, do wszystkich kandydatów stosuje się jednakową miarę wymagań w zakresie praktycznej umiejętności posługiwania się *mapą* i *globusem*.

Pewne zróżnicowanie innych wymagań ustaliam w sposób następujący:

1. W stosunku do kandydatów, którzy ukończyli z wynikiem pomyślnym klasę VI szkoły powszechnej stopnia trzeciego, obowiązuje nie tylko w zakresie języka polskiego i arytmetyki z geometrią, ale także historii, geografii i nauki o przyrodzie, drugi szczebel programowy szkoły powszechnej, zwłaszcza zaś w myśl § 12 regulaminu program klasy VI — *bez zastrzeżeń*.

Jeżeli kandydat przeszedł kurs klasy VII szkoły powszechnej, powinien być egzaminowany tak samo jak przybywający bezpośrednio z klasy VI.

2. Jeżeli kandydat skończył nie klasę VI szkoły powszechnej stopnia trzeciego, lecz dwuletnią klasę VI szkoły stopnia drugiego, wówczas wymagania w zakresie historii, geografii i nauki o przyrodzie należy ograniczyć według wskazań, podanych w *dziale A załączonej instrukcji*.

3. Do kandydatów, którzy ukończyli z wynikiem pomyślnym jeden rok nauki w dwuletniej klasie VI szkoły stopnia drugiego, należy stosować w zakresie historii, geografii i nauki o przyrodzie wymagania, wskazane w *dziale B załączonej instrukcji*.

4. Do kandydatów, którzy ukończyli szkołę powszechną stopnia pierwszego, należy stosować w zakresie historii, geografii i nauki o przyrodzie wymagania, wskazane w *dziale C załączonej instrukcji*.

5. W zastosowaniu do wszystkich innych kandydatów obowiązuje w zakresie 6 przedmiotów egzaminu, wskazanych w § 20 regulaminu przyjmowania uczniów do państwowego gimnazjum ogólnokształcącego, drugi szczebel programowy, a więc program klas V i VI szkoły stopnia trzeciego, bez żadnych ułatwień.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:

W. Świętosławski.

Załącznik do okólnika Nr 51 z dnia
29 września 1938 r. (II Pr-3036/38).

INSTRUKCJA DOTYCZĄCA WYMAGAŃ PRZY EGZAMINIE WSTĘPNYM DO KLASY I GIMNAZJUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO

A. W ZASTOSOWANIU DO KANDYDATÓW, KTÓRZY UKOŃCZYLI KLASĘ VI SZKOŁY POWSZECHNEJ STOPNIA DRUGIEGO

Z programu klas V i VI szkoły powszechnej stopnia trzeciego nie należy wymagać znajomości tematów, wyszczególnionych poniżej.

1. HISTORIA.

Z programu klasy V. Drużyna rycerska Chrobrego. Rycerze zachodni, ich obyczaje i zamki rycerskie. Św. Kinga, św. Salomea, św. Jacek na Rusi. Założenie Akademii Krakowskiej. Pogrzeb Kazimierza Wielkiego. Fortyfikacje miejskie Krakowa w XV wieku. Św. Jan Kanty. Kopernik. Długosz i synowie królewscy. Młodość Tarnowskiego i jego podróż do Włoch. Ostróg nad Horyniem. Na dworze Zygmunta Augusta. Obrazek z życia na Sycylii.

Z programu klasy VI. Życie na dworze Czartoryskich w Puławach. Patriotyczne związki młodzieży wileńskiej, spisek Łukasieńskiego. Bem, Prądzyński. Więźniowie polscy w Moabicie, bombardowanie Lwowa i Krakowa.

2. GEOGRAFIA

Z programu klasy V. Wycieczka na Howerlę. Wapienniki. W kamieniołomach pod Kielcami. Cukrownia na Podolu. Nad Gopłem. Nad kanałem Bydgoskim.

Hamburg, Monachium. Górnicy polscy w Westfalii. Bukareszt. Krajobraz. Płyty Rosyjskie. Nad dolną Wołgą. Odessa. Położenie wysp Wielkiej Brytanii. Marsylia. U stóp Wezuwiusza.

Z programu klasy VI. Wyprawa do Tybetu. W Pekinie i Szanghaju. Góry Skaliste. Rio de Janerio. Ludność Australii.

3. a. NAUKA O PRZYRODZIE ŻYWEJ

Z programu klasy V. Temperatury, opady, długość dnia w jesieni. Ryś, bóbr, łos, żubr. Ptaki przylatujące do nas na zimę. Przystosowania ptaków do lotu.

Z programu klasy VI. Dawne zalesienie Polski. Uzupełnienia przyrodnicze obrazów: dżungli indyjskiej, pu-

styni Sahary, stepu afrykańskiego, tundry (dział 5 kursu jesiennego).

b. NAUKA O PRZYRODZIE MARTWEJ

Z programu klasy V. Pokrycie ciała ssaków i ptaków jako przykłady do rozpatrywania przewodnictwa cieplnego. Praktyczne wypróbowanie niektórych dobrych i złych przewodników ciepła. Wrzenie wody, jej destylacja. Rozpuszczenie w wodzie siniego kamienia; krystalizacja różnych ciał z roztworu wodnego. Lewar prosty. Obrazy przedmiotów, wytworzone przy pomocy małych otworów. Peryskop.

Z programu klasy VI. Wielki piec. Ogniwo Leclanchégo.

B. W ZASTOSOWANIU DO KANDYDATÓW, KTÓRZY UKOŃCZYLI Z WYNIKIEM POMYŚLNYM JEDEN ROK NAUKI W KLASIE VI SZKOŁY STOPNIA DRUGIEGO

1. HISTORIA.

Z programu klasy V szkoły powszechnej stopnia trzeciego nie należy wymagać znajomości tematów, wskazanych powyżej w dziale A. 1.

Z programu klasy VI obowiązuje materiał następujący:

JEŻELI UCZEŃ PRZECHODZIŁ KURS A:

*Czasy odradzania się i upadki Państwa
Polskiego.*

Obraz z życia Polski za Sasów: sejm niemy. Obraz sejmu rozbiorowego w 1772 r..

Kościuszko i Pułaski w Stanach Zjednoczonych. Obrazy z działalności sejmu czteroletniego, uchwała o powiększeniu wojska i zasileniu skarbu. Konstytucja 3 maja.

Kościuszko, Dubienka, drugi rozbiór. Zwycięstwo racławickie, ogłoszenie uniwersału polanieckiego. Powstanie Warszawy, Kiliński. Trzeci rozbiór.

Pierwszy okres walk o niepodległość.

Napoleon Bonaparte. Henryk Dąbrowski i utworzenie Księstwa Warszawskiego. Bitwa pod Raszynem, ks. Józef Poniatowski.

Wojsko i skarb w Królestwie Polskim. Powstanie listopadowe: bitwa pod Grochowem, zwycięstwo pod Iganiami, Emilia Plater. Upadek powstania.

Czasy niewoli i nowych walk.

Noc 22 stycznia 1863 r., manifest Rządu Narodowego; obrazek z walk powstańczych, działalność Rządu Narodowego. Prześladowanie unitów. Wóz Drzymały. Przebudzenie się narodu ludu śląskiego.

Odzyskanie niepodległości i odrodzone Państwo Polskie.

Józef Piłsudski; polityczne prace dla niepodległości. Wybuch wojny światowej. Obrazki z walk Legionów i działań Polskiej Organizacji Wojskowej. Obrazki z wędrówek i walk innych formacji polskich.

11 listopada 1918 r., objęcie władzy przez Józefa Piłsudskiego. Z walk o wyzwalenie się dzielnic. Obrona Polski w 1920 roku.

Uchwalenie konstytucji w r. 1921 i jej zmiany w r. 1926. Uchwalenie nowej konstytucji w 1935 r.

Polska a inne państwa świata, Liga Narodów.

*JEŻELI UCZEŃ PRZECHODZIŁ KURS B:**Czasy odradzania się i upadku Państwa Polskiego.*

Obrazek z życia szlachty za Sasów. W szkole Konarskiego. W Korpusie Kadetów, katechizm rycerski. Rejtan i pierwszy rozbiór.

Komisja Edukacji Narodowej. Warszawa za Stanisława Augusta, Łazienki, dwór króla, obiady czwartkowe, Niemcewicz. Zakładanie fabryk. Obrazek z Pawłowa Brzostowskiego. Dzień 3 maja 1791 r.

Przysięga Kościuszki, Bartosz Głowacki, Maciejowice, trzeci rozbiór.

Pierwszy okres walk o niepodległość.

Legiony polskie we Włoszech. Wyprawa na Moskwę. Śmierć Księcia Józefa.

Założenie Liceum Krzemienieckiego.

Zmiany w gospodarowaniu na Zachodzie, wprowadzenie maszyny tkackiej i kolei żelaznej. Nowe fabryki w Polsce, Żyrardów. Zasługi Staszica.

Noc listopadowa; obrona Woli, Sowiński.

Czasy niewoli i nowych walk.

Manifestacje warszawskie, obrazek z walk powstańczych w r. 1863; Traugutt.

Odkrycie nafty, Łukasiewicz. „Czarne diamenty” na Śląsku i w Zagłębiu, Łódź. Emigranci w Brazylii. Polacy w fabrykach Stanów Zjednoczonych.

Tajna oświata.

Odzyskanie niepodległości i odrodzone Państwo Polskie.

Józef Piłsudski; przygotowania wojskowe do walk o niepodległość. Wymarsz Kadrowki dnia 6 sierpnia 1914 r., Obrazki z walk Legionów. Obrazki z wędrówek i walk innych formacji polskich.

11 listopada 1918 r., oswobodzenie Polski, Z walk o wyzwalenie się dzielnic. Naczelnik Państwa i Wódz Naczelny Józef Piłsudski.

Zniszczenie Polski przez wojnę i jej odbudowa, port w Gdyni.

2. GEOGRAFIA.

Z programu klasy V szkoły powszechnej stopnia trzeciego nie należy wymagać znajomości tematów, wskazanych powyżej w dziale A. 2.

Z materiału nauczania według programu klasy VI szkoły powszechnej stopnia trzeciego należy wymagać od wszystkich uczniów znajomości działów: „1. Elementy geografii ogólnej” i „3. Ziemia we wszechświecie”. Ponadto uczniowie, którzy przeszli kurs A, winni znać z działu 2 („Geografia krajów pozaeuropejskich”) geografie Afryki i Azji (z wyjątkiem tematów: „Wyprawa do Tybetu”, „W Pekinie i Szanghaju”); uczniowie, którzy przeszli kurs B, winni znać geografie Ameryki Północnej i Południowej, Australii, Oceanii i krajów polarnych (z wyjątkiem tematów: „Góry Skaliste”, „Rio de Janerio”, ludność Australii). Co się tyczy pominiętych działów programu, należy w każdym z dwu przypadków poprzestać na znajomości położenia uwzględnionych tam państw i kolonii na mapie świata i na wiadomościach, gdzie w nich istnieją skupienia Polaków.

3. a. NAUKA O PRZYRODZIE ŻYWEJ.

Z programu klasy V szkoły powszechnej stopnia trzeciego nie należy wymagać znajomości tematów, wskazanych powyżej w dziale A. 3. a.

Z programu klasy VI szkoły powszechnej stopnia trzeciego obowiązuje tylko materiał następujący:

JEŻELI UCZEŃ PRZECHODZIŁ KURS A:

Rozpoznawanie drzew iglastych i liściastych najbliższej okolicy. Wpływ oświetlenia, temperatury, wiatru, wilgotności powietrza w lesie na jego roślinność.

Mech (np. płonnik), paproć (np. paproć samcza), przystosowania tych roślin do środowiska, sposób rozmnażania się.

Kłęski lasów, powodowane przez owady szkodniki, np. barczatkę sosnowkę, brudnicę nie-

parkę, białkę wierzbówkę, strzygonię chojnowkę (wybór uzależniony od okoliczności). Kornik i jego niszczyielska działalność.

Lasy sztuczne i naturalne. Ochrona przyrody. Parki narodowe.

JEŻELI UCZEŃ PRZECHODZIŁ KURS B:

Na przykładzie jednego drzewa iglastego lub liściastego (np. dębu, świerku, sosny) zaznaczyć się z budową pnia (wyjaśnienie szczegółów dostrzegalnych gołym okiem na przekroju).

Parowanie liści, ich opadanie.

Mrówki leśne: ustrój roju; rola mrówek jako obrońców lasu i siewców roślin runa leśnego.

Grzyby jadalne i trujące. Grzyby pasożytnicze, np. rdza zbożowa lub zaraza ziemniaczana. Gnacie ściółki leśnej przy współudziale pleśni i bakterij; kompost.

Cała część wiosenna materiału nauczania w klasie VI szkoły powszechnej stopnia trzeciego (według tekstu pod tytułem „Nauka o przyrodzie żywej” na str. 176 i 177 wydania programu z r. 1934).

b. NAUKA O PRZYRODZIE MARTWEJ.

Z programu klasy V szkoły powszechnej stopnia trzeciego nie należy wymagać znajomości tematów, wskazanych powyżej w dziale A. 3. b.

Z programu klasy VI obowiązuje materiał następujący:

JEŻELI UCZEŃ PRZECHODZIŁ KURS A:

Działy: „1. Skład powietrza”, „2. Obieg węgla”, „3. Skład chemiczny wody”, wiadomości o soli kuchennej (sól kopalniana i warzonka), dział „6. Kompas”, zamiast działów 7 i 8 wiadomości skrócone:

Prąd galwaniczny. Elektromagnes. Obwód prądu. Latarka elektryczna; praktyczne zaznajomienie się z jej budową; żarówka jako sygnalizator prądu.

O pracy i środka ciężkości. Przykłady narzędzi, przyrządów, prostych maszyn, używanych przez człowieka do wykonywania pracy. Doświadczenia z dźwignią, kołowrotem, równią pochyłą w celu wykazania, że one ułatwiają wykonanie pracy. Środek ciężkości; trzy stany równowagi.

JEŻELI UCZEŃ PRZECHODZIŁ KURS B:

Wszystkie działy materiału nauczania w klasie VI szkoły powszechnej stopnia trzeciego z ułatwieniami następującymi: z działu „2. Obieg węgla” należy uwzględnić tylko wiadomości o wydzielaniu dwutlenku węgla przez człowieka i zwierzęta oraz o przyswajaniu węgla z dwutlenku przez rośliny zielone; z działu „4. Żelazo” nie należy wymagać znajomości tematu „Wielki piec”, z działu „5. Sól kuchenna, wapień, granit, glina” — wiadomości o soli kuchennej, z działu „7. Prąd galwaniczny” — znajomości tematu „Ogniwo Leclanché”.

C. W ZASTOSOWANIU DO KANDYDATÓW, KTÓRZY UKOŃCZYLI SZKOŁĘ POWSZECHNĄ STOPNIA PIERWSZEGO

I. HISTORIA.

Wymagania należy oprzeć na programie następującym:

Budowa Państwa Polskiego.

Chrzest Polski. Mieszko I, budowniczy Państwa Polskiego. Życie na wsi; życie w grodzie i na podgrodziu. Bolesław Chrobry walczy o niezależność i granice państwa; obrazek z walk z Niemcami; wjazd do Kijowa i odzyskanie Grodów Czerwieńskich. Koronacja Chrobrego.

Walka Krzywoustego o Pomorze. Obrona Głogowa. Testament Krzywoustego.

Upadek jedności Państwa Polskiego.

Sprowadzenie Krzyżaków do Polski. Napady Tatarów, bitwa pod Lignicą. Wieś osadnicza i jej zakładanie. Założenie miasta Krakowa. Gospodarka klasztorów.

Odrodzenie i wzmocnienie Państwa Polskiego.

Koronacja Władysława Łokietka. Bitwa pod Płowcami.

Odzyskanie Rusi Czerwonej. Gospodarka Kazimierza Wielkiego: spichlerze, sukiennice, drogi handlowe. Kazimierz Wielki królem chłopków. Kościół Mariacki i inne znakomitsze budowle tego czasu.

Rozwój potęgi Państwa Polskiego.

Królowa Jadwiga i Władysław Jagiełło, połączenie Litwy z Polską, chrzest Litwy. Zwycięstwo pod Grunwaldem. Zjazd w Horodle.

Kazimierz Jagiellończyk i odzyskanie Pomorza; przyjęcie posłów pruskich przez króla w Krakowie, zwycięstwo pod Puckiem, pokój toruński.

Gospodarka szlachty w folwarkach, handel zbożem, zmiana w położeniu włościan. Sejmik szlachecki, „nic o nas bez nas”. Życie w mieście średniowiecznym: mieszczanie, cechy, kupcy, handel.

Uniwersytet Krakowski; Kopernik.

Złoty wiek w Polsce.

Wawel, dzwon Zygmunta. Hołd pruski. Bitwa pod Obertynem.

Pbrázky z obrad sejmików i sejmu. Unia lubelska, testament Zygmunta Augusta.

Państwo Polskie w walce o utrzymanie potęgi.

Wieś polska w XVI w., pańszczyzna, chata wiejska. Elekcja Stefana Batorego. Król „niemalowany”; obrazek z wojny moskiewskiej, piechota wybraniecka.

Przeniesienie stolicy Państwa do Warszawy. Zwycięstwo pod Kluszymem, sztandary polskie na Kremlu. Żółkiewski jako wzór obywatela, jego śmierć pod Cecerą. Obóz polski pod Chocimem, Chodkiewicz, Piotr Konaszewicz Sahajdaczny. Obraz wojska i floty za Władysława IV.

Bitwa pod Beresteczkiem, ugoda z Kozakami w Hadziaczu. Potop szwedzki. Stefan Czarniecki, obrona Częstochowy.

Król Jan Sobieski, zwycięstwo pod Chocimem, odsiecz Wiednia.

Czasy odradzania się i upadku Państwa Polskiego.

Obrazek z życia Polski za Sasów. Sejm niemy. Rejtan i pierwszy rozbiór. Warszawa za Stanisława Augusta. Łazienki, obiady czwartkowe. Obrazek z Pawłowa Brzostowskiego. Sejm czteroletni, uchwała o powiększeniu wojska i zasileniu skarbu, konstytucja 3 maja.

Drugi rozbiór, przysięga Kościuszki. Zwycięstwo racławickie, Bartosz Głowacki, ogłoszenie uniwersału połanieckiego. Powstanie Warszawskie, Kiliński. Klęska pod Maciejowicami, trzeci rozbiór.

Pierwszy okres walk o niepodległość.

Legiony polskie we Włoszech. Utworzenie Królestwa Warszawskiego. Wyprawa na Moskwę. Śmierć księcia Józefa Poniatowskiego. Nowe fabyryki w Polsce. Żyrardów. Zasługi Staszica.

Wojsko i skarb w Królestwie Polskim. Noc listopadowa, bitwa pod Grochowem; obrona Woli, Sowiński; upadek powstania.

Czasy niewoli i nowych walk.

Noc 22 stycznia 1863 r., manifest Rządu Narodowego, obrazek z walk powstańczych, Trautgutt.

Przebudzenie się narodowe ludu śląskiego. Emigranci w Brazylii, Polacy w fabrykach Stanów Zjednoczonych. Wóz Drzymały, tajna oświata, prześladowanie unitów.

Odzyskanie niepodległości i odrodzone Państwo Polskie.

Józef Piłsudski: przygotowanie do walk o niepodległość. Wymarsz Kadrowki dnia 6 sierpnia 1914 r. Obrazki z walk Legionów i działań Polskiej Organizacji Wojskowej. Obrazki z wędrówek i walk innych polskich formacji wojskowych.

11 listopada 1918 r., oswobodzenie Polski. Z walk o wyzwolenie się dzielnic. Józef Piłsudski Naczelnikiem Państwa. Obrona Polski w 1920 r. Zniszczenie Polski przez wojnę i jej odbudowa, Gdynia. Polska, jej sąsiedzi i inne państwa świata. Liga Narodów.

2. GEOGRAFIA.

Wymagania należy oprzeć na programie następującym:

a. Najważniejsze wiadomości o mapie (podziałka, kierunki, kompas), uzyskane na podstawie czytania mapy własnego województwa.

b. Ogólny obraz Polski na podstawie mapy: Granice i obszar Polski. Przedstawianie na mapie najważniejszych form terenu przy pomocy poziomic. Ogólny przegląd gór, wyżyn i nizin Polski. Przegląd głównych rzek Polski. Podział na krainy gospodarcze.

c. Przegląd mapy Europy.

Czechosłowacja, Rumunia: Polacy na pograniczu Polski; w kotlinie czeskiej; różnorodność krajobrazów Rumunii. Krótkie wiadomości o państwach półwyspu Bałkańskiego, o Węgrzech i Szwajcarii. Francja — kraj rolniczo-przemysłowy; stosunki z Polską.

Związek Socjalistycznych Republik Rad (Z. S. R. R.): w krainach pół uprawnych; Moskwa, Kijów; wielkie przedsięwzięcia rolne i przemysłowe w Z. S. R. R. Polacy w Rosji Europejskiej. Wielka Brytania — światowa potęga przemysłowa i handlowa.

Niemcy: wielki przemysł w Niemczech; Berlin; Polacy w Niemczech. Krótkie wiadomości o innych państwach nad Bałtykiem. Włochy: krajobrazy i życie.

d. Kształt ziemi. Globus. Siatka geograficzna. Ruch wirowy ziemi i jego konsekwencje: dzień i noc. Ruch postępowy ziemi; pory roku.

Kolonie francuskie w Afryce północnej: Sahara; życie Murzynów w Sudanie; lasy równikowe — kraina bogatego i różnorodnego świata roślin i zwierząt; Egipt — dar Nilu.

Syberia — kraina mrozów i bogactw naturalnych; Polacy na Syberii. Japonia — kraj tysiąca wysp, trzęsień ziemi i wulkanów; Chiny — kraj ryżu, wielkich rzek, Szanghaj; Indie: w dżungli nad Gangesem. Hodowla owiec w Australii.

Stany Zjednoczone: życie farmerów na urodzajnych nizinach Missisipi; życie w miastach przemysłowych, Nowy Jork; Polacy w Stanach Zjednoczonych. Brazylia — kraj kawy i lasów pierwotnych; w kolonii polskiej. Wzmianka o Polakach w Argentynie.

Rozkład lądów i oceanów na kuli ziemskiej.

3. NAKA O PRZYRODZIE.

Wymagania należy oprzeć na programie następującym:

a. Rozpoznawanie drzew w najbliższej okolicy. Na przykładzie jednego drzewa liściastego lub iglastego wyjaśnienie szczegółów budowy pnia, dostrzegalnych gołym okiem. Sposoby rozsiewania się owoców poznanych drzew. Wpływ świata na kształtowanie się roślin w ogóle a drzew w szczególności.

Parowanie liści. Opadanie liści, udział liści i darni w tworzeniu się gleby.

Znaczenie lasów; ochrona lasów.

Wiadomości o budowie kwiatu i powstawaniu owocu.

Mech, np. płonnik. Rozmnażanie się za pomocą zarodników.

Na przykładzie dowolnie wybranym zaznajomienie z grzybem, jego sposobem odżywiania się i rozmnażania się przez zarodniki. Grzyby jako pożywienie — wskazówki higieniczne.

Opracowanie rdzy zbożowej lub innego przykładu grzyba pasożytniczego.

Jak rośliny przetrwały zimę. Rozwój bylin i ich kwitnienie na dowolnie wybranym przykładzie, zależnie, od warunków miejscowych (np. zawilec, konwalia, kosaciec). Budowa nasienia. Kielkowanie. Budowa i czynności korzenia na przykładzie kielkujących roślin.

Gleba i podglebie, warstwy przepuszczalne i nieprzepuszczalne. Piasek, glina, próchnica. Gleby urodzajne i nieurodzajne; gleby piaszczyste i gliniaste. Wyjaławianie się gleby i jej nawożenie. Znaczenie mechanicznej uprawy gleby dla pomyślnego wzrostu roślin.

Parowanie wody z gleby, w zależności od temperatury. Parowanie wody w ogóle, w temperaturze 0° i 100°; termometr pokojowy i termometr lekarski.

Opady atmosferyczne: rosa, deszcz, grad.

b. Znaczenie uwłosienia ssaków jako zabezpieczenia od zimna. Ubranie człowieka. Powietrze jako zły przewodnik ciepła. Zaznajomienie z kilkoma ssakami krajowymi, jak np.: sarna, dzik, wilk, lis, wiewiórka, nietoperz. Sposoby poruszania się tych zwierząt w różnych środowiskach, sposoby zdobywania i przyjmowania pożywienia, oraz związane z tym szczegóły budowy zewnętrznej. Ochrona ssaków ginących.

Kilka ptaków, wybranych spośród pozostających u nas na zimę i odlatujących od nas, np. dzięcioł, sikorka, kukułka. Obyczaje tych ptaków oraz związane z tym szczegóły budowy wewnętrznej.

Ochrona ptaków. Przyłoty ptaków, gnieźdzenie się ptaków.

Zaznajomienie z rybą na przykładzie ryby dostępnej dla obserwacji: ruchy, pobieranie pożywienia, oddychanie oraz związane z tym szczegóły budowy zewnętrznej. Zaznajomienie z karpem i szczupakiem lub innymi rybami o znaczeniu handlowym, zależnie od warunków miejscowych.

Żaba: jej ruchy, oddychanie, sposób przyjmowania pokarmu i związane z tym szczegóły budowy zewnętrznej; przeobrażenia.

Zaskroniec i żmija.

Rośliny i drobne zwierzęta wodne, stanowiące podstawę życia ryb w wodzie.

Komar; o roznoszeniu zarazków malarii przez komary widliszki.

Zimowanie zwierząt wodnych pod lodem; tworzenie się lodu na powierzchni wody, znaczenie ochronne lodu, temperatura wody pod lodem, oddychanie zwierząt pod lodem powietrzem rozpuszczonym w wodzie, znaczenie przerebli.

c. Ogrzewanie mieszkań, materiały opałów. Racjonalne palenie w piecu i trzonie kuchennym przy regulowaniu dopływu powietrza. Przewietrzanie mieszkań; powietrze czyste i zanieczyszczone; dwutlenek węgla, czad.

Ciśnienie powietrza i jego rozprężliwość; łatwe zastosoowanie. Spalanie pod kloszem. Prażenie proszku żelaza przy wolnym dostępie powietrza. Główne składniki powietrza: tlen i azot. Palenie się węgla i siarki w powietrzu, w tlenie. Dwutlenek węgla; charakterystyczne oddziaływanie na wodę wapienną. Wydzielanie dwutlenku węgla przez człowieka i zwierzęta, przyswajanie węgla z dwutlenku przez rośliny zielone.

Woda do picia, sposób jej oczyszczania, urządzenie studni. Skład chemiczny wody: otrzymywanie wodoru z wody za pomocą ogrzewania wilgotnego proszku żelaza w rurze; otrzymywanie wody przez spalanie wodoru; tlen jako drugi składnik wody.

Magnes w kształcie „igły”. Oddziaływanie igły kompasu na opilki i przedmioty żelazne. Wzajemne oddziaływanie dwóch igieł. Stały kierunek igieł w kompasie: biegun północny i południowy. Inne kształty magnesów.

Źródła światła; światło słoneczne, elektryczne, światło lampy naftowej, świecy i łuczywa. Światło odbite. Lupa, dalekovidz i krótkovidz, okulary.

Elektromagnes. Prąd galwaniczny; obwód prądu. Latarka elektryczna, jej budowa; żarówka jako sygnalizator prądu.

Przykłady narzędzi, przyrządów, prostych maszyn używanych przez człowieka do wykonywania pracy. Doświadczenia z dźwignią, kołowrotem równią pochyłą w celu wykazania, że one ułatwiają wykonanie pracy. Środek ciężkości; trzy stany równowagi.

247.

O K Ó L N I K Nr 55

Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 30 września 1938 r. (III P-5931/38)

w sprawie podziału uczniów (ennic) na grupy.

(Przedruk z Dziennika Urzędow. Min. W. R. i O. P. z dnia 8 października 1938 r. Nr 10, poz. 306).

Uzupełniając okólnik Nr 45 z dnia 29 sierpnia 1938 r. (III PU-3323/38) w sprawie podziału uczniów (ennic) na grupy przy nauczaniu niektórych przedmiotów w szkołach zawodowych, Ministerstwo zalicza dodatkowe do wykazu przedmiotów wyszczególnionych w okólniku w dzia-

le A. „Szkoły przemysłowe” rysunek odręczny w klasie II liceum budowlanego w liczbie 3 godzin zajęć grupowych.

Dyrektor Departamentu:

Jan Firewicz

248.

OKÓLNIK Nr 60**Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego**

z dnia 27 października 1938 r. (II Pr-9168/38)

w sprawie korelacji nauki poszczególnych przedmiotów z nauką religii rzymskokatolickiej.

Rozporządzeniami Nr II Pr-6647/38 oraz Nr II Pr-6445/38 z dnia 18 lipca 1938 r. ustalony został w porozumieniu z władzami kościelnymi program nauki religii rzymskokatolickiej w publicznych szkołach powszechnych I i II stopnia. W związku z tym polecam nauczycielom szkół powszechnych stopnia I i II zaznajomić się z nowym programem nauki religii rzymskokatolic-

kiej, aby przy realizowaniu programów poszczególnych przedmiotów uwzględniali we właściwy sposób korelację z nauką religii rzymskokatolickiej.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego
W. Świątosławski

249.

OKÓLNIK Nr 26 MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

z dnia 26 lipca 1938 r. (SG. 94-124/1)

o organizacji i budowie domów społecznych (ludowych).

(Przedruk z Dz. Urzęd. Min. W. R. i O. P. z dnia 8 października 1938 r. Nr 10, poz. 310).

Do

P. P. Wojewodów i Przewodniczących
Wydziałów Powiatowych.

Sprawa budowy na wsi domów społecznych (ludowych), w których mogłyby się ogniskować poczynania oświatowo-kulturalne i społeczno-gospodarcze, jest zagadnieniem wielkiej wagi dla podniesienia wsi pod względem kulturalnym i gospodarczym.

Komitet do Spraw Kultury Wsi, działający pod przewodnictwem Pana Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych, uznając za konieczne skoordynowanie wysiłków i podjęcie planowej akcji na odcinku budowy domów społecznych, uchwalił instrukcję w sprawie organizacji i budowy domów społecznych.

Opierając się na wspomnianej uchwale oraz uznając, że w akcji popierania budowy domów społecznych — obok innych czynników — powinny wziąć żywy udział również związki samorządowe, ustalam następujące wytyczne, którymi związki samorządowe powinny się kierować w odniesieniu do sprawy budowy domów społecznych:

1) Domy społeczne, żeby mogły spełniać należycie swoją rolę w życiu wsi, nie mogą być odgórnie w postaci jakiegoś szablonu wszystkim środowiskom wiejskim narzucone, przeciwnie, powinny być przede wszystkim dorobkiem moralnym i materialnym danego środowiska.

2) Z ujętego w sposób powyższy zagadnienia budowy domów społecznych wynika, że w akcji budowy tych domów przodująca rola przypada samorządnej inicjatywie społecznej danego środowiska, a więc miejscowym dobrowolnym organizacjom społecznym, które dla celów budowy i utrzymania domu społecznego mogą się

zrzeszać, tworząc oddzielne stowarzyszenie, oparte na własnym statucie, bądź też silniejsze z nich organizacyjnie i finansowo mogą podjąć się samodzielnie budowy domów społecznych przy częściowej pomocy z zewnątrz.

3) W środowiskach, w których brak odpowiednich organizacji społecznych, lub też organizacje te nie posiadają na ten cel środków finansowych, inicjatywa budowy domu społecznego powinna spocząć na gromadzie, która to zadanie powinna podjąć w miarę swych możliwości finansowych, przy czynnym współdziałaniu i poparciu gminy oraz powiatowego związku samorządowego; gmina i powiatowy związek samorządowy poza tym troszczyć się powinny o to, aby akcja budowy domów społecznych na ich terenie była planowo prowadzona i w odpowiedni sposób skoordynowana.

4. Celem skoordynowania akcji budowy domów społecznych, powiatowe związki samorządowe w szczególności powinny:

- a) opracować w porozumieniu z organizacjami społecznymi i zarządami gmin plan budowy sieci domów społecznych z uwzględnieniem istniejących i budujących się domów społecznych na terenie powiatu,
- b) troszczyć się o zapewnienie gruntów, potrzebnych pod budowę domów społecznych (grunty własne, gmin wiejskich i gromad, grunty jakie można uzyskać w wyniku przebudowy ustroju rolnego itp.),
- c) opracować formy pomocy organizacyjnej i finansowej,
- d) dążyć do skoordynowania działalności samorządu i dobrowolnych organizacji spo-

lecznych w zakresie budowy domów społecznych,

- e) współdziałać w organizacji i budowie domów społecznych.

Dla należytego przeprowadzenia powyższych zadań może być w powiatowej komisji oświaty pozaszkolnej utworzona podkomisja domów społecznych.

5) Powiatowy związek samorządowy, popierając budowę domów społecznych, powinien w pierwszym rzędzie zwracać uwagę na wykończenie rozpoczętych domów i wyposażenie ich w odpowiednie urządzenia wewnętrzne, potrzebne do prowadzenia prac, a dopiero w dalszej kolejności przystąpić do współdziałania w zakresie budowy domów w tych środowiskach, w których potrzeba stała się oczywista.

6) Budując domy społeczne, należy w pierwszym rzędzie wykorzystać na ten cel środki społeczne miejscowego społeczeństwa w postaci bezpłatnej robocizny, składek dobrowolnych, ofiar udziałów lub opłat poszczególnych organizacji, dochody z dzierżawy polowań, rybołówstwa, darowizny itp.

7) Po wyzyskaniu wszystkich źródeł wymienionych w pkt 6, gromada zrzeszenie organizacji, jako oddzielne stowarzyszenie, oparte na własnym statucie, jak również poszczególne organizacje, — mogą korzystać z pomocy źródeł publicznych, które na ten cel przeznaczone zostały w budżetach związków samorządu terytorialnego, gospodarczego i innych instytucji publicznych.

8) Niezależnie od tych źródeł — samorząd, zrzeszenie organizacji oraz poszczególne organizacje społeczne, mogą korzystać ze środków kredytowych, które na ten cel zostaną uruchomione.

Powiatowe związki samorządowe mogą ponadto w pewnych wypadkach umożliwić organizacjom społecznym korzystanie z kredytów publicznych na budowę i wykończenie domów społecznych przez udzielenie instytucjom kredytowym gwarancji spłaty zaciągniętych kredytów.

9) Dom społeczny wybudowany przez gromadę, gminę czy powiatowy związek samorządowy staje się własnością prawną tej jednostki samorządu, która go wybudowała, bez względu na to, czy dana jednostka prowadzi w nim bezpośrednio pracę, czy też oddała go w użytkowanie organizacjom.

10) Domy społeczne wybudowane przez organizacje, zrzeszone w specjalnym towarzystwie jako jednostce prawnej, stają się własnością tego towarzystwa, bez względu na włożony udział finansowy poszczególnych organizacji.

11) Aby uniknąć budowania domów społecznych nie przystosowanych do właściwych zadań, jakie mają one spełniać zarówno pod względem

rozmiarów, jak i urządzeń wewnętrznych, ustala się najmniejszy pod względem rozmiarów typ domu społecznego. Dom taki powinien zawierać następujące pomieszczenia:

- a) salę do zebrań i przedstawień teatralnych,
- b) pomieszczenie na świetlicę, czytelnię i bibliotekę (łącznie),
- c) pomieszczenie np. na sklep spółdzielczy,
- d) pomieszczenie np. dla kierownika sklepu, lub zarządu domu.
- e) korytarz z szatnią.

12) Rozmiary poszczególnych pomieszczeń jak również sposób wykorzystania domu społecznego winny być uzależnione od zasięgu działalności domu społecznego i od warunków danego środowiska.

Zewnętrzny wygląd domu społecznego powinien być przystosowany do charakteru architektury regionalnej.

13) W domach społecznych przeznaczonych dla większych środowisk, oprócz pomieszczeń wymienionych w pkt 11 pod lit. a, b, c, d, e, można przewidzieć w planie budowy dodatkowe pomieszczenie, np. dla biblioteki i czytelnii — jako oddzielne pomieszczenie, dla Kasy Stefczyka, Kółka Rolniczego oraz pokoje dla innych organizacji.

14) W domach społecznych nie mogą mieścić się: areszty, sklepy z napojami alkoholowymi, przedsiębiorstwa przemysłowe, których działalność mogłaby utrudniać normalną pracę, prowadzoną w domach społecznych, a ponadto szpitale, przytulki, lokale ugrupowań politycznych itp. Wyjątek stanowi siedziba urzędowa organów gromady.

15) W tych miejscowościach, w których istnieje już dom społeczny o charakterze powszechności, bądź też rozpoczyna się budowa takiego domu, należy unikać rozpraszania sił organizacyjnych i materialnych miejscowego społeczeństwa, przejawiającego się w budowaniu odrębnych domów przez poszczególne organizacje.

16) Przy domach społecznych, lub w ich sąsiedztwie, należy urządzić boisko sportowe oraz w miarę możliwości zieleńce i ogródek jordanowski, o ile tego rodzaju urządzenia nie istnieją już w danym osiedlu (np. przy szkole, remizie itp.).

Proszę PP. Wojewodów i Przewodniczących Wydziałów Powiatowych o osobiste zainteresowanie się akcją budowy domów społecznych na podległym Panom terenie oraz o dopilnowanie, ażeby akcja ta rozwijała się w myśl rozwiniętych wyżej zasad.

Minister:

Stawoj Składkowski

250.

OKÓLNİK Nr 34**Kuratorium Okręgu Szkolnego Lubelskiego**

z dnia 17 października 1938 r. (Nr B-22777/38)

w sprawie przesunięć automatycznych do wyższych grup uposażenia

Automatyczne przechodzenie nauczycieli do wyższych grup uposażenia uzależnione jest w myśl §§ 13 — 33, 48 — 59 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 781) od następujących czynników:

- 1) ilości lat służby,
- 2) rodzaju szkoły w której nauczyciel pracuje
- 3) kwalifikacyj (egzaminów naukowych, studiów wyższych itd.).

Czas służby mający wpływ na wymiar uposażenia należy liczyć do dnia 1. II. 1934 r. według przepisów w tym czasie obowiązujących, a więc czas służby, który bądź został zaliczony do uposażenia przez czynne w swoim czasie Komisje Weryfikacyjne, bądź władze szkolne, bądź wreszcie liczył się z urzędu na podstawie obowiązujących przepisów.

Przy liczeniu czasu służby należy kierować się począwszy od dnia 1. II. 1934 r. następującymi zasadami:

Uwzględnia się przy wymiarze uposażenia:

- 1) czas nieprzerwanej służby czynnej oraz czas pracy i służby nauczycielskiej, jak również czas pracy zawodowej zaliczony na podstawie art. 15, 90 lub 93 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli i art. 99 ust. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 lutego 1928 r. o stosunku służbowym profesorów państwowych szkół akademickich i pomocniczych sił naukowych tych szkół — (Dz. U. R. P. Nr 76 z r. 1933, poz. 551),

- 2) wszelkie płatne urlopy,

- 3) bezpłatne urlopy, udzielone na czas piastowania mandatu poselskiego lub senatorskiego oraz urlopy bezpłatne udzielone nauczycielowi dla dalszego kształcenia się zawodowego, dla celów naukowych lub oświatowych.

Nie uwzględnia się przy wymiarze uposażenia:

- 1) czasu pełnienia obowiązkowej służby wojсковей w szeregach,

- 2) czasu zawieszenia w służbie lub osadzenia w areszcie śledczym, gdy w wyniku związanego z tym postępowania sądowego lub dyscyplinarnego zapadł wyrok skazujący lub orzeczenie nakładające karę dyscyplinarną.

- 3) lat służby, odliczonych w drodze kary dyscyplinarnej,

- 4) okresu czasu, który w myśl obowiązujących przepisów nie podlega zaliczeniu do wysługi lat.

Równocześnie Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego uchyliło okólniki swoje: Nr 89 z dnia 19 czerwca 1934 r. (BP-13711/34), Nr 130 z dnia 28 sierpnia 1934 r. (BP-17099/34 i Nr 179 z dnia 6 grudnia 1934 r. (BP-38551/34).

Powyższe podaję do wiadomości w związku z okólnikiem Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 30 września 1938 r. Nr 58 (BP-20989/38).

Kurator Okręgu Szkolnego

(—) S. Klebanowski

251.

PISMO OKÓLNE**Kuratorium Okręgu Szkolnego Lubelskiego**

z dnia 8 października 1938 r. Nr. O-21746/38

w sprawie zużycia kredytów inwestycyjnych pozabudżetowych.

W myśl zarządzenia Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 24 września 1938 r. Nr I Bud. — 1514/38 Kuratorium podaje do wiadomości, że jak to wynika z pisma Ministerstwa Skarbu z dnia 9 czerwca 1938 r. L. D. III. 9048/3/38 w związku z prowadzeniem akcji inwestycyjnej, finansowanej z funduszy pozabudżetowych, niektóre resorty pokrywają z kredytów przewidzianych na inwestycje, — a więc tak z kredytów uruchamianych na podstawie ustaw inwestycyjnych, jak i upo-

ważnień zawartych w ustawach specjalnych — wydatki, bądź to nie mające charakteru inwestycyjnych jak np. wydatki na zakup środków lokomocji, różne inne wydatki jak np. wydatki na wydawnictwa propagandowe itd., bądź też wydatki osobowe lub rzeczowe niewiążące się bezpośrednio z robotami inwestycyjnymi.

Wydatki tego rodzaju, o ile mają być dokonane, nie mogą być pokrywane z kredytów inwestycyjnych, lecz powinny być pokryte w trybie przepisu art. 4 ustawy skarbowej na rok

1938/39 (Dz. U. R. P. Nr 20, poz. 161 z 1938 r.) Ministerstwo Skarbu stoi bowiem na stanowisku, że kredyty inwestycyjne mają ściśle oznaczone przeznaczenie w odnośnych upoważnieniach ustawowych, wydatkowanie więc jakichkolwiek sum z kredytów inwestycyjnych na inne cele, aniżeli wymienione w tych upoważnieniach, choćby na-

wet pośrednio z tymi robotami związane, uważa Ministerstwo Skarbu za niedopuszczalne.

Za Kuratora Okręgu Szkolnego
F. Śliwiński
p. o. Naczelnika Wydziału

252.

PISMO OKÓLNE**Kuratorium Okręgu Szkolnego Lubelskiego**

z dnia 11 października 1938 r. Nr O-22582/38

w sprawie znaczka Społecznego Komitetu Radiofonizacji Kraju.

Na podstawie pisma Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 30 września 1938 r. Nr Szt. — 2802/38 Kuratorium podaje do wiadomości, że Społeczny Komitet Radiofonizacji Kraju wydał specjalny znaczek metalowy w cenie 50 gr., przeznaczając dochód uzyskany z jego sprzedaży na zasilenie funduszu Radiofonizacji Szkół.

Sprzedażą tego znaczka wśród gromad Komitetów Rodzicielskich oraz wśród rodziców uczniów zajmie się sam Społeczny Komitet Radiofonizacji Kraju.

p. o. Naczelnika Wydziału
F. Śliwiński

253.

PISMO OKÓLNE**Kuratorium Okręgu Szkolnego Lubelskiego**

z dnia 12 października 1938 r. Nr O-22694/38

w sprawie kinoteatru objazdowego Legii Inwalidów Wojennych Wojsk Polskich.

Pismem z dnia 6 października 1938 r. Nr Szt. 3027/38 Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zezwoliło Legii Inwalidów Wojennych Wojsk Polskich im. J. Sowińskiego w myśl okólnika Nr 84 z dnia 30 września 1935 r. (I Pol.-2474/35) Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 10, poz. 182) na wyświetlenie filmu „Dziki ścieżki” przed młodzieżą od lat 10, a filmu „Kły i pazury” przed młodzieżą od lat 7 we wszystkich szkołach Rzeczypospolitej w ciągu roku szkolnego 1938/39 pod warunkiem ścisłego przestrzegania treści wspomnianego okólnika, a w szczególności pod warunkiem zapewnienia bezpie-

czeństwa podczas wyświetlania filmów, sprawności w organizowaniu pokazów oraz posługiwania się kopiami w zupełnie dobrym stanie.

Zezwolenie to zgodnie z punktem 7 wymienionego okólnika nie może być uważane za polecenie i w niczym nie ogranicza swobody kierownictw i dyrekcji szkół w dopuszczeniu powyższego filmu do wyświetlania w obrębie poszczególnych zakładów naukowych.

p. o. Naczelnika Wydziału
F. Śliwiński

254.

PISMO OKÓLNE**Kuratorium Okręgu Szkolnego Lubelskiego**

z dnia 13 października 1938 r. Nr O-17785/38

w sprawie organizacji opieki w zakresie przysposobienia wojskowego młodzieży szkolnej w Kuratorium Okręgu Szkolnego Lubelskiego.

P. Kurator Okręgu Szkolnego Lubelskiego powierzył opiekę i załatwianie spraw, związanych z przysposobieniem wojskowym młodzieży szkolnej męskiej w Okręgu Szkolnym Lubelskim

według wytycznych, zawartych w okólniku Ministerstwa W. R. i O. P. Nr 37 z dnia 20 lipca 1938 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 9, poz. 274), p. Henrykowi Gerłowskiemu, instruktorowi wy-

chowania fizycznego w Kuratorium O. S. Lub., a sprawowanie opieki nad przysposobieniem wojskowym młodzieży szkolnej żeńskiej w Okręgu Szkolnym Lubelskim na tych samych zasa-

dach p. dr Janinie Morozowej, wizytatorowi higieny szkolnej w Kuratorium O. Szk. Lub.

p. o. Naczelnika Wydziału
(—) F. Śliwiński

255.

PISMO OKÓLNE

Kuratorium Okręgu Szkolnego Lubelskiego

z dnia 27 października 1938 r. Nr OP-23737/38

w sprawie dokształcania młodzieży przedpoborowej w r. szk. 1938/39.

Nawiązując do instrukcji przesłanych przy pismach Kuratorium: 1) z dnia 27 listopada 1936 r. Nr OP-23663/36 oraz 2) z dnia 22 października 1937 r. Nr OP-23603/37, (Dz. Urz. K. O. S. z dnia 1 grudnia 1937 r., nr 4/98/, poz. 55) oraz na podstawie pisma Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 18 października 1938 r. Nr II-OP-9358/38 polecam PP. Inspektorom Szkolnym oraz Instruktorom O. P. otoczyć szczególną opieką i troską akcję dokształcania młodzieży przedpoborowej, jako sprawę doniosłej wagi ze względu na cel, którym jest: zlikwidowanie analfabetyzmu książkowego i obywatelskiego, ogólne dokształcenie, budzenie ambicji narodowych i wiary we własne siły, moralne przygotowanie przedpoborowych do służby wojskowej i wyrobienie w nich gotowości bojowej.

W r. szkolnym 1938/39 należy zorganizować dokształcanie przedpoborowych we wszystkich obwodach szkolnych na jednakowych zasadach.

Dokształcanie obejmuje zasadniczo wszystką młodzież męską z roczników 1918 i 1919 oraz nie wcielonych jeszcze do wojska z r. 1917. Komplet nauczania winien liczyć najmniej 10 osób, w tym najmniej 5 przedpoborowych wymienionych roczników. Na kurs może uczęszczać także inna młodzież męska i żeńska, przy czym kurs nie może zatracić swego charakteru.

Akcja dokształcania wyraża się zasadniczo w dwu rodzajach systematycznych kursów:

a) początkowych, przeznaczonych dla analfabetów i półanalfabetów, którzy w ogóle nie uczęszczali do szkoły powszechnej (I i II stopień nauczania),

b) dokształcających, obejmujących młodzież, która uczęszczała do szkoły lecz jej nie ukończyła i potrzebuje dokształcenia.

Młodzież przedpoborowa nie objęta wymienionymi kursami winna uczestniczyć w innych pracach oświatowych, prowadzonych w ramach organizacji społecznych lub w placówkach oświaty pozaszkolnej pozostających pod opieką szkoły i nauczyciela. Na prace oświatowo-wychowawcze zespołów skupiających młodzież przedpoborową należy zwracać szczególną uwagę. W programie tych prac powinny być szczególnie uwzględnione zagadnienia obrony narodowej.

Na kursach początkowych nauka będzie prowadzona w r. 1938/39 według nowego „**Programu kursów początkowych dla przedpoborowych**” świeżo wydanego przez Instytut Oświaty Dorosłych, który we wskazaniach organizacyjnych, dydaktycznych oraz rozkładzie materiału programowego został specjalnie dostosowany do potrzeb i zainteresowań młodzieży przedpoborowej.

Na kursach dokształcających będą nadal obowiązywały programy kursów wieczorowych.

W nowym programie kursów początkowych wprowadzono systematyczny układ „**wiadomości obywatelskich**”, wyodrębnionych w osobne jednostki lekcyjne i nastawionych na główny cel całej akcji, tj. wytworzenie moralnego pogotowia słuchaczy do obrony Państwa.

Należy położyć silny nacisk, by program w tym zakresie był dokładnie wykonany.

Na zasadzie dyrektyw władz wojskowych oraz wszczętego przez władze szkolne współdziałania z organami, kierującymi akcją w zakresie p. w. i w. f., na wielu kursach dla przedpoborowych wprowadzono niektóre elementy przysposobienia do obrony kraju.

Nie należy to do głównych zadań kursów; jeżeli jednak takie zajęcia są uwzględniane, powinny być one prowadzone pod kierunkiem powiatowego komendanta p. w. i w. f. Ilość kursów, prowadzących planowo zajęcia o charakterze przysposobienia do obrony kraju będzie oczywiście ograniczona i uzależniona od możliwości fachowej obsługi. Obwodowe władze szkolne powinny opracować w porozumieniu z powiatowymi komendantami p. w. i w. f. szczegółowe plany działalności w tym zakresie.

Organizację dokształcania i szczegółowy plan akcji należy omówić na zebraniach powiatowych (w ramach pow. komisji ośw. pozaszkolnej) i na gminnych zebraniach działaczy i pracowników oświatowych z udziałem przedstawicieli starostwa, powiatowej komendy p. w. i w. f., inspektoratu szkolnego, wójta, sołtysów i przedstawicieli organizacji społecznych.

Było by pożądané, by w dniu gminnej konferencji pracowników oświatowych zorganizować odprawę wszystkich przedpoborowych z terenu gminy (na wezwanie wójta) z udziałem osób, które uczestniczyły w konferencji. Odprawa win-

na uprzytomnić przedpoborowym wagę zagadnienia, zachęcić ich do regularnego uczęszczania na kursy lub uczestniczenia w innych formach pracy oświatowej, wytworzyć atmosferę poczucia obowiązku dokształcania się, stać się skuteczną propagandą ze strony organizacji młodzieżowych; wreszcie może wywrzeć wpływ na opornych rodziców i pracodawców, utrudniających uczęszczanie na kursy.

Podobnie, jak w latach poprzednich, należy zapewnić akcji dokształcania przedpoborowych pracowników, fundusze na wydatki rzeczowe (opał, lampy, nafta, obsługa) oraz przyjąć z po-

mocą instrukcyjną i przez dostarczenie kursom podręczników, dzienników lekcyjnych oraz zaświadczeń, w myśl obowiązujących instrukcji) Punkt II i III instrukcji, podanej w Dz. Urz. K. O. S. L. z dnia 1 grudnia 1937 r. poz. 55).

Do dnia **15 grudnia** należy co roku przesyłać Kuratorium krótkie tymczasowe zestawienie z rozpoczęcia akcji w/g schematu, podanego we wspomnianym wyżej Dz. Urz. Kuratorium Okr. Szk. Lub. z dnia 1 grudnia 1937 r.

Kurator Okręgu Szkolnego

(—) S. Klebanowski

256.

PISMO OKÓLNE

Kuratorium Okręgu Szkolnego Lubelskiego

z dnia 2 listopada 1938 r. Nr O-24413/38

w sprawie zbiórki odpadków żelaznych i makulatury w szkołach.

W związku z zapytaniem, czy zarządzona pismem Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 22 lutego 1938 r. Nr II W-10740/38 (pismo okólne Kuratorium O. S. Lub. z dn. 4 marca 1938 r. Nr O-4518/38 — Dziennik Urzędowy Kuratorium O. S. Lub. z dn. 1 kwietnia 1938 r. Nr 8, poz. 112) zbiórka makulatury i odpadków żelaznych może być prowadzona również w bieżącym roku szkol-

nym, Ministerstwo wyjaśniło, że zgadza się na kontynuowanie tej akcji zbiórkowej na zasadach powyższego zarządzenia w tych tylko szkołach, w których akcja ta nie była prowadzona względnie nie została ukończona.

p. o. Naczelnika Wydziału

(—) F. Śliwiński

257.

ORGANIZACJA SZKÓŁ.

Kurator Okręgu Szkolnego Lubelskiego orzeczeniem z dnia 13-go października 1938 roku Nr I-22049/38 stwierdził, że Zarząd Warszawskiego Towarzystwa Dobroczynności w Warszawie spełnił warunki ustawowe i służy mu prawo dalszego prowadzenia prywatnego przedszkola w Gościeradowie, pow. janowskiego.

Kurator Okręgu Szkolnego Lubelskiego orzeczeniem z dnia 15 października 1938 r. Nr I-22050/38 stwierdził, że Warszawskie T-wo Dobroczynności w Warszawie spełniło warunki ustawowe i służy mu prawo dalszego prowadzenia prywatnego przedszkola w Węglinie, pow. janowskiego.

Kurator Okręgu Szkolnego Lubelskiego orzeczeniem z dnia 12 października 1938 r. Nr I-19027/38 stwierdził, że p. Nuta Szajnwater spełnił warunki ustawowe i służy mu prawo dalszego prowadzenia religijnych kursów żydowskich w Biłgoraju, przy ul. B. Joselewicza 20.

Kurator Okręgu Szkolnego Lubelskiego orzeczeniem z dnia 12 października 1938 r. stwier-

dził, że p. Lejbko Lewinzon spełnił warunki ustawowe i służy mu prawo otwarcia chederu w Białej Podlaskiej przy ul. Janowskiej 17.

Kurator Okręgu Szkolnego Lubelskiego orzeczeniem z dnia 26 października 1938 r. Nr I-22853/38 stwierdził, że pp. Wulf i Icko Justmanowie spełnili warunki ustawowe i służy im prawo dalszego prowadzenia chederu w Białej Podlaskiej przy ul. Jatkowej 7.

Kurator Okręgu Szkolnego Lubelskiego orzeczeniem z dnia 10 października 1938 r. Nr III-17622/38 stwierdził, że p. inż. Jan Łotocki spełnił warunki ustawowe i, że służy mu prawo otwarcia i prowadzenia w Lublinie Prywatnego Wieczorowego Liceum Handlowego i Administracyjnego dla Dorosłych.

Kurator Okręgu Szkolnego Lubelskiego orzeczeniem z dnia 10 października 1938 r. Nr III-15884/38, stwierdził, że p. inż. Jan Łotocki spełnił warunki ustawowe i, że służy mu prawo otwarcia i prowadzenia w Lublinie Prywatnej Żeńskiej Szkoły Krawiecko-Bielżniarskiej

258.

RUCH SŁUŻBOWY.**KURATORIUM OKRĘGU SZKOLNEGO LUBELSKIEGO:**

Kurator Okręgu Szkolnego Lubelskiego powierzył:

1. *Gerłowskiemu Henrykowi*, nauczycielowi Państwowego Liceum i Gimnazjum im. St. Staszica w Lublinie, czynności instruktora wychowania fizycznego w Kuratorium Okręgu Szkolnego Lubelskiego od dnia 16 września 1938 r.

ADMINISTRACJA SZKOLNA:

Kurator Okręgu Szkolnego Lubelskiego powierzył:

1. *Celejowi Bronisławowi*, nauczycielowi Publicznej Szkoły Powszechnej stopnia III Nr 24 w Lublinie, czynności instruktora oświaty pozaszkolnej w Inspektoracie Szkolnym Lubelskim w Lublinie na czas od dnia 1 listopada 1938 r. do odwołania.

PAŃSTWOWE SZKOŁY ŚREDNIE OGÓLNO-KSZTAŁCĄCE:

Kurator Okręgu Szkolnego Lubelskiego:

mianował z dniem 1 listopada 1938 r.

1. *Kalużę Karola*, kontraktowego nauczyciela Państwowego Liceum i Gimnazjum im. Czartoryskiego w Puławach, tymczasowym nauczycielem Państwowego Liceum i Gimnazjum im. Czartoryskiego w Puławach.
2. *Klekociuka Jana*, kontraktowego woźnego Państwowego Gimnazjum im. Kraszewskiego w Białej Podl., prowizorycznym woźnym Państwowego Liceum i Gimnazjum im. J. I. Kraszewskiego w Białej Podl.

mianował z dniem 1 grudnia 1938 r.

1. *Rubaję Antoniego*, kontraktowego nauczyciela II Państwowego Liceum i Gimnazjum w Chełmie Lub., tymczasowym nauczycielem II Państwowego Liceum i Gimnazjum w Chełmie Lub.

przeniósł z urzędu w stan spoczynku z dniem 30 listopada 1938 r.

1. *Mościcką Lucję*, nauczycielkę Państwowego Liceum i Gimnazjum w Lublinie.

PAŃSTWOWE ZAKŁADY KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI:

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego przeniósł ze względów organizacyjnych z dniem 1 września 1938 r.

1. *Perzynie Józefa*, dyrektora Państwowego Seminarium Nauczycielskiego Męskiego w Leśnej Podl., na równorzędne stanowisko dyrektora Państwowego Gimnazjum w Leśnej Podl.

Kurator Okręgu Szkolnego Lubelskiego powierzył z dniem 1 września 1938 r.

1. *Malikowi Stanisławowi*, nauczycielowi Państwowego Liceum Pedagogicznego w Leśnej Podl., pełnienie obowiązków dyrektora w tymże Liceum.

PUBLICZNE SZKOŁY ROLNICZE:

Kurator Okręgu Szkolnego przeniósł na własną prośbę z dniem 16 października 1938 r.

1. *Miarczanę Teofilę*, nauczycielkę Publicznej Szkoły Przysposobienia Gospodyń Wiejskich w Teodorówce, na równorzędne stanowisko do Publicznej Szkoły Przysposobienia Gospodyń Wiejskich w Izdebnie.

PUBLICZNE SZKOŁY Powszechne:

Kurator Okręgu Szkolnego Lubelskiego:

powołał do służby czynnej z dniem 16 października 1938 r.

1. *Nadolską Jadwigę*, pozostającą w stanie pozasłużbowym nauczycielką Publicznej Szkoły Powszechnej w Łabuniach, pow. zamojskim, na stanowisko nauczycielki Publicznej Szkoły Powszechnej w Bobowiskach, pow. puławskim,

przeniósł na własną prośbę z dniem 1 listopada 1938 r.

1. *Celeję Bronisława*, nauczyciela Publicznej Szkoły Powszechnej w Chmielku, pow. biłgorajskim, na równorzędne stanowisko do Publicznej szkoły Powszechnej stopnia III Nr 24 w Lublinie.
2. *Czubińską Genowefę*, nauczycielkę Publicznej Szkoły Powszechnej stopnia I w Strzelcach, pow. hrubieszowskim, na równorzędne stanowisko do Publicznej Szkoły Powszechnej stopnia III w Chylinie, pow. chełmskim.
3. *Dudkową Eugenię*, nauczycielkę Publicznej Szkoły Powszechnej stopnia III w Chylinie, pow. chełmskim, na równorzędne stanowisko do Publicznej Szkoły Powszechnej stopnia I w Strzelcach, pow. hrubieszowskim.

zwolnił z państwowej służby nauczycielskiej z powodu ukończenia się pięcioletniego okresu pozostawiania w stanie pozasłużbowym z dniem 31 października 1938 r.

1. *Duszową Józefę*, nauczycielkę Publicznej Szkoły Powszechnej w Sitnie, pow. zamojskim.

przeniósł z urzędu w stan spoczynku: z dniem 31 października 1938 r.

1. *Butzównę Helenę*, nauczycielkę Publicznej Szkoły Powszechnej w Łysowie, pow. siedleckim.

z dniem 30 listopada 1938 r.

1. *Burzmińską Walerię*, nauczycielkę Publicznej Szkoły Powszechnej w Zamościu.
2. *Chmielewskiego Juliana*, nauczyciela Publicznej Szkoły Powszechnej w Kątach, pow. biłgorajskim.
3. *Jaworską Marię*, nauczycielkę Publicznej Szkoły Powszechnej w Lublinie.
4. *Jenkę Helenę*, nauczycielkę Publicznej Szkoły Powszechnej w Koczergach, pow. włodawskim.
5. *Liwakową Marię*, nauczycielkę Publicznej Szkoły Powszechnej w Branwi, pow. janowskim.
6. *Łazaruka Józefa*, nauczyciela Publicznej Szkoły Powszechnej we Wzgórzu, pow. lubelskim.
7. *Madejową Marię*, nauczycielkę Publicznej Szkoły Powszechnej w Tarle, pow. lubartowskim.

INSPEKTOR SZKOLNY W CHELMIE

mianował z dniem 16 września 1938 roku:

1. *Pajównę Stefanię*, kandydatkę do zawodu nauczycielskiego tymczasową nauczycielką publ. szk. powsz. II stop. w Nadrybiu, pow. chełmskim.
2. *Pietrzykową Cecylię*, kandydatkę do zawodu nauczycielskiego tymczasową nauczycielką publ. szk. II stopnia w Motwicy, pow. włodawskim.

INSPEKTOR SZKOLNY W PUŁAWACH

przeniósł na własną prośbę z dniem 1 września 1938 r.

1. *Antoszczakową Janinę*, nauczycielkę publ. szkoły powsz. I stopnia w Zalesiu, pow. garwolińskim, na równorzędne stanowisko do publ. szkoły powsz. III stopnia w Rykach Nr 2, pow. garwolińskim.
2. *Antoszczaka Władysława*, naucz. publ. szkoły powsz. III st. Nr 2 w Rykach, pow. garwolińskim, na równorzędne stanowisko nauczyciela do publ. szkoły powsz. III st. Nr 1 w Rykach, w pow. garwolińskim.
3. *Barana Piotra*, p. o. kierownika publ. szkoły powsz. III st. w Trojanowie w powiecie garwolińskim, na stanowisko nauczyciela do publ. szkoły powsz. III st. w Dęblinie, pow. puławskim.
4. *Baranowską Jadwigę*, nauczycielkę publ. szkoły powsz. I st. w Zasiadałach w pow. garwolińskim, na stanowisko nauczycielki publ. szkoły powsz. II st. w Prawnie, w pow. puławskim.
5. *Batalińską Reginę*, nauczycielkę publ. szkoły powsz. II st. w Moszczance, w pow. puławskim, na stanowisko nauczycielki publ. szkoły powsz. I st. w Zalesiu, w pow. garwolińskim.
6. *Bujalską Stanisławę*, nauczycielkę publ. szkoły powsz. II st. w Kozicach, w pow. garwo-

lińskim, na stanowisko nauczycielki publ. szkoły powsz. I st. w Sadurkach, w pow. puławskim.

7. *Chelmickiego Stanisława*, nauczyciela publ. szkoły powsz. II st. w Głoskowie, w pow. garwolińskim, na równorzędne stanowisko nauczyciela publ. szkoły powsz. II st. w Grabowie Szlacheckim, w pow. garwolińskim.
8. *Chojdaka Józefa*, nauczyciela publ. szkoły powsz. w Karczmiskach III st. na stanowisko nauczyciela publ. szkoły powsz. I st. w Sadurkach, w pow. puławskim.
9. *Conio Leokadię*, nauczycielkę publ. szkoły powsz. II st. w Prawnie, w pow. puławskim, na stanowisko nauczycielki publ. szkoły powsz. I st. w Brzezinach, w pow. garwolińskim.
10. *Conio Tadeusza*, nauczyciela publ. szkoły powsz. II st. w Prawnie, w pow. garwolińskim, na stanowisko nauczyciela publ. szkoły powsz. I st. w Brzezinach, w pow. garwolińskim.
11. *Długoszoną Józefę*, nauczycielkę publ. szkoły powsz. I st. w Zofiance, w pow. puławskim, na stanowisko nauczycielki publ. szkoły powsz. III st. w Kluczkowicach w pow. puławskim.
12. *Dobrosielskiego Władysława*, nauczyciela publ. szkoły powsz. II st. w Łubkach w pow. puławskim, na równorzędne stanowisko nauczyciela publ. szkoły powsz. II st. w Żyrzynie, w pow. puławskim.
13. *Dobrosielską Helenę*, nauczycielkę publ. szkoły powsz. II st. w Łubkach w pow. puławskim, na równorzędne stanowisko nauczycielki publ. szkoły powsz. II st. w Żyrzynie, w pow. puławskim.
14. *Falskiego Bronisława*, nauczyciela publicznej szkoły powsz. I st. w Borysowie, w pow. puławskim, na stanowisko nauczyciela publ. szkoły powsz. II st. w Łubkach, w pow. puławskim.
15. *Falską Helenę*, nauczycielkę publ. szkoły powsz. II st. w Osinach, w pow. puławskim, na stanowisko nauczycielki publ. szkoły powsz. II st. w Łubkach w pow. puławskim.
16. *Faściszewskiego Alfonsa*, nauczyciela publ. szkoły powsz. II st. w Żyrzynie na stanowisko nauczyciela publ. szkoły powsz. III st. w Końskowoli, w pow. puławskim.
17. *Faściszewską Helenę*, nauczycielkę publicznej szkoły powsz. II st. w Żyrzynie w pow. puławskim, na stanowisko nauczycielki publ. szkoły powsz. III st. w Końskowoli, w pow. puławskim.
18. *Faustmana Wacława*, nauczyciela publ. szkoły powsz. I st. w Brzezinach, w pow. garwolińskim, na stanowisko nauczyciela publ. szkoły powsz. II st. w Rzeczy, w pow. puławskim.

19. *Gąskę Józefa*, nauczyciela publ. szkoły powsz. I st. w Składowie, w pow. puławskim, na stanowisko nauczyciela publ. szkoły powsz. II st. w Niwie Babickiej, w pow. garwolińskim.
20. *Gładyszównę Sewerynę*, nauczycielkę publ. szkoły powsz. I st. w Czernicu, w pow. garwolińskim, na stanowisko nauczycielki publ. szkoły powsz. II st. w Puznówce, w pow. garwolińskim.
21. *Golbiankę Walerię*, nauczycielkę publ. szkoły powsz. III st. w Kluczkowicach, w pow. puławskim, na stanowisko nauczycielki publ. szkoły powsz. II st. w Siedlcach, w pow. puławskim.
22. *Golwieja Ludwika*, nauczyciela publ. szkoły powsz. I st. w Żerdzi, w pow. puławskim, na stanowisko nauczyciela publ. szkoły powsz. II st. w Niezabitowie, w pow. puławskim.
23. *Góralskiego Wawrzyńca*, nauczyciela publ. szkoły powsz. II st. w Zakrzowie, w pow. puławskim, na stanowisko nauczyciela publ. szkoły powsz. III st. w Białkach Dolnych, w pow. garwolińskim.
24. *Góralską Joannę*, nauczycielkę publ. szkoły powsz. II st. w Zakrzowie, w pow. puławskim, na stanowisko nauczycielki publ. szkoły powsz. III st. w Białkach Dolnych w pow. garwolińskim.
25. *Grządzielównę Michalinę*, nauczycielkę publ. szkoły powsz. III st. w Końskowoli, w pow. puławskim, na stanowisko nauczycielki publ. szkoły powsz. II st. w Niezdowie, w pow. puławskim.
26. *Horę Władysława*, nauczyciela publ. szkoły powsz. II st. w Niezabitowie, w pow. puławskim, na stanowisko nauczyciela publ. szkoły powsz. II st. w Drzewcach, w pow. puławskim.
27. *Jezierską Stefanię*, nauczycielkę publ. szkoły powsz. I st. w Sławach, w pow. puławskim, na stanowisko nauczycielki publ. szkoły powsz. II st. w Osinach, w pow. puławskim.
28. *Kapicę Andrzeja*, nauczyciela publ. szkoły powsz. II st. w Zawitale, w pow. garwolińskim, na stanowisko nauczyciela publ. szkoły powsz. III st. Nr 1 w Garwolinie, pow. garwolińskim.
29. *Kapicową Annę*, nauczycielkę publ. szkoły powsz. I st. w Grabowie Ryckim, w pow. garwolińskim, na stanowisko nauczycielki publ. szkoły powszechnej II st. Nr 2 w Garwolinie, w pow. garwolińskim.
30. *Kitową Joannę*, nauczycielkę publ. szkoły powsz. I st. w Dobrem, pow. puławskiego, na stanowisko nauczycielki publ. szkoły powsz. III st. Nr 1 w Łaskarzewie, w pow. garwolińskim.
31. *Korzempową Elżbietę*, nauczycielkę publ. szkoły powsz. III st. w Białkach Dolnych, w pow. garwolińskim, na stanowisko nauczyciela publ. szkoły powsz. III st. Nr 1 w Parysowie, w pow. garwolińskim.
32. *Korzempę Michała*, nauczyciela publ. szkoły powsz. III st. w Białkach Dolnych, w pow. garwolińskim, na stanowisko nauczyciela publ. szkoły powsz. III st. Nr 2 w Parysowie, w pow. garwolińskim.
33. *Kosteckiego Józefa*, nauczyciela publ. szkoły powsz. II st. w Kębłowie, w pow. garwolińskim, na stanowisko nauczyciela publ. szkoły powsz. II st. w Prawnie, w pow. puławskim.
34. *Kowalskiego Bolesława*, nauczyciela publ. szkoły powsz. II st. w Samogoszczy w pow. garwolińskim, na stanowisko nauczyciela publ. szkoły powsz. II st. w Zakrzowie, w pow. puławskim.
35. *Kowalską Irenę*, nauczycielkę publ. szkoły powsz. I st. w Żabińcu, w pow. garwolińskim, na stanowisko nauczycielki publ. szkoły powsz. II st. w Zakrzowie, w pow. puławskim.
36. *Kruszewską Natalię*, nauczycielkę publ. szkoły powsz. II st. w Niwie Babickiej, w pow. garwolińskim, na stanowisko nauczycielki publ. szkoły powsz. II st. w Kozicach, w pow. garwolińskim.
37. *Kwiecińską Teodorę*, nauczycielkę publ. szk. powsz. I st. w Celejowie, w pow. puławskim, na stanowisko nauczycielki publ. szkoły powsz. III st. Nr 3 w Irenie w pow. puławskim.
38. *Leszka Bolesława*, nauczyciela publ. szkoły powsz. II st. w Rzeczycy, w pow. puławskim, na stanowisko nauczyciela publicz. szkoły powsz. II st. w Prawnie, w pow. puławskim.
39. *Maligłóbkową Helenę*, nauczycielkę publ. szkoły powsz. I st. w Cwiętalce, w pow. puławskim, na stanowisko nauczycielki publ. szkoły powsz. w Żabińcu, I st. w pow. garwolińskim.
40. *Michalikową Stefanię*, nauczycielkę publ. szkoły powsz. I st. w Bielsku, w pow. puławskim, na stanowisko nauczycielki publ. szkoły powsz. II st. w Moszczance, w pow. puławskim.
41. *Mętrakową Marię*, nauczycielkę publ. szkoły powsz. III st. w Nałęczowie, w pow. puławskim, na stanowisko nauczycielki publ. szk. powsz. III st. Nr 2 w Wąwolnicy, w pow. puławskim.
42. *Naporę Aleksandra*, nauczyciela publ. szk. powsz. I st. w Łakach, w pow. garwolińskim, na stanowisko nauczyciela publ. szkoły powsz. I st. w Czernicu, w pow. garwolińskim.
43. *Olejarczykównę Helenę*, nauczycielkę publ. szkoły powsz. II st. w Braciejowicach, w pow. puławskim, na stanowisko nauczycielki publ. szkoły powsz. III st. w Karczmiskach, w pow. puławskim.
44. *Oliwę Józefa*, nauczyciela publ. szkoły powsz. II st. w Paprotni, w pow. garwolińskim, na

- stanowisko nauczyciela publ. szkoły powsz. I st. w Brzegach, w pow. garwolińskim.
45. *Osińską Stanisławę*, nauczycielkę publ. szk. powsz. II st. w Grabowie Szlacheckim, w pow. garwolińskim, na stanowisko nauczycielki publ. szkoły powsz. II st. w Głoskowie, w powiecie garwolińskim.
 46. *Ponahajbę Jana*, nauczyciela publ. szkoły powsz. II st. w Prawnie, w pow. puławskim, na stanowisko nauczyciela publ. szkoły powsz. I st. w Splawach, w pow. puławskim.
 47. *Posadzką Emilię*, nauczycielkę publ. szkoły powsz. II st. w Niezdowie, w powiecie puławskim, na stanowisko nauczycielki publ. szkoły powsz. III st. Nr 2 w Wąwolnicy, w pow. puławskim.
 48. *Posadzkiego Wojciecha*, nauczyciela publ. szkoły powsz. III st. w Kluczkowicach, w pow. puławskim, na stanowisko nauczyciela publ. szkoły powsz. III st. Nr 1 w Wąwolnicy, w pow. puławskim.
 49. *Rozena Abrahama*, nauczyciela publ. szkoły powsz. III st. Nr 1 w Rykach w pow. garwolińskim, na stanowisko nauczyciela publ. szkoły powsz. III st. Nr 1 w Parysowie, w pow. garwolińskim.
 50. *Sadowskiego Piotra*, nauczyciela publ. szk. powsz. I st. w Grabowcach Dolnych, w pow. garwolińskim, na stanowisko nauczyciela publ. szkoły powsz. I st. w Borysowie, w pow. puławskim.
 51. *Serzysko Władysława*, nauczyciela publ. szkoły powsz. II st. w Puznówce, w pow. garwolińskim, na stanowisko nauczyciela publ. szkoły powsz. I st. w Łakach, w pow. garwolińskim.
 52. *Siwkową Helenę*, nauczycielkę publ. szkoły powsz. I st. w Brzegach, w pow. garwolińskim, na stanowisko nauczycielki publ. szkoły powsz. II st. w Paprotni, w pow. garwolińskim.
 53. *Szarego Alojzego*, kierownika publ. szkoły powsz. III st. Nr 2 w Żelechowie, w pow. garwolińskim, na równorzędne stanowisko kierownika publ. szkoły powsz. III st. Nr 1 w Łaskarzewie, w pow. garwolińskim.
 54. *Szarową Marię*, nauczycielkę publ. szkoły powsz. III st. Nr 2 w Żelechowie, na stanowisko nauczycielki publ. szkoły powsz. III st. Nr 2 w Łaskarzewie, w pow. garwolińskim.
 55. *Szasta Juliana*, nauczyciela publ. szkoły powsz. I st. w Niwie, w pow. puławskim, na stanowisko nauczyciela publ. szkoły powsz. I st. w Gęsiej Wólce, w pow. garwolińskim.
 56. *Tokarczyka Antoniego*, Nauczyciela publ. szkoły powsz. I st. w Słotwinach, w pow. puławskim, na stanowisko nauczyciela publ. szkoły powsz. III st. w Karczmiskach, w pow. puławskim.
 57. *Towarnicką Antoninę*, nauczycielkę publ. szkoły powsz. II st. w Sielcach, w pow. puławskim, na stanowisko nauczycielki publ. szkoły powsz. III st. w Końskowoli, w pow. puławskim.
 58. *Wojtkowskiego Grzegorza*, nauczyciela publ. szkoły powsz. III st. Nr 1 w Łaskarzewie, w pow. garwolińskim, na stanowisko nauczyciela publ. szkoły powsz. III st. Nr 1 w Rykach, w pow. garwolińskim.
 59. *Wojtkowską Stefanę*, nauczycielkę publ. szk. powsz. III st. Nr 2 w Łaskarzewie, w pow. garwolińskim, na stanowisko nauczycielki publ. szkoły powsz. III st. Nr 2 w Rykach w pow. garwolińskim.
 60. *Wolaka Jana*, nauczyciela publ. szkoły powsz. III st. Nr 1 w Rykach, w pow. garwolińskim, na stanowisko nauczyciela publ. szkoły powsz. III st. Nr 2 w Żelechowie, powiatu garwolińskiego.
 61. *Wolakową Reginę*, nauczycielkę publ. szkoły powsz. III st. Nr 2 w Rykach, w pow. garwolińskim, na stanowisko nauczycielki publ. szkoły powsz. III st. Nr 3 w Żelechowie, pow. garwolińskim.
 62. *Wójcikową Wandę*, nauczycielkę publ. szk. powsz. III st. w Osiecku, w pow. garwolińskim, na stanowisko nauczycielki publ. szk. powsz. III st. Nr 1 w Maciejowicach, w pow. garwolińskim.
 63. *Zwolińską Jadwigę*, nauczycielkę publ. szk. powsz. I st. w Brzezinach, w pow. garwolińskim, na stanowisko nauczycielki publ. szkoły powsz. III st. w Gołębiu, w pow. puławskim.

INSPEKTOR SZKOLNY W ZAMOŚCIU:

mianował z dniem 1 października 1938 r.

1. *Kurancównę Marię*, kontraktową nauczycielkę publicznej szkoły powszechnej I st. w Żrebcach, pow. zamojskim tymczasową nauczycielką publicznej szkoły powszechnej I st. w Teodorówce, pow. biłgorajskim.
2. *Maciochę Józefa*, kandydata zawodu nauczycielskiego tymczasowym nauczycielem publicznej szkoły powszechnej I st. w Dereźni Solskiej, pow. biłgorajskim.

przeniósł na własną prośbę z dniem 1 października 1938 r.

1. *Wójtowiczową Bronisławę*, nauczycielkę publicznej szkoły powszechnej II st. w Oleśnikach, pow. krasnostawskim, na równorzędne stanowisko do publicznej szkoły powszechnej III st. w Gardzienicach, gm. Rybczewice, pow. krasnostawskim.

KOMUNIKATY:

259.

Komunikat w sprawie programów nauki w nowych publicznych szkołach powszechnych stopnia pierwszego oraz publicznych szkołach powszechnych, zmieniających stopień wskutek dodania etatu nauczycielskiego.

Kuratorium Okręgu Szkolnego Lubelskiego zwraca uwagę, że w Dzienniku Urzędowym Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 8 października 1938 r. Nr 10, poz. 300, został ogłoszony okólnik Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 21 września 1938 r. Nr 49 (II. Pr. 1997/38) w sprawie programów w nowych publicznych szkołach powszechnych stopnia pierwszego oraz publicznych szkołach powszechnych, zmieniających stopień wskutek dostania etatu nauczycielskiego.

260.

Komunikat o ogłaszaniu konkursów o stypendiach.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego pismem z dnia 6 października 1938 r. Nr I Praw 1501717/38 zawiadomiło, że o wszystkich wolnych stypendiach z fundacji i warunkach ubiegania się o nie będzie nadal ogłaszało w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa W. R. i O. P. nie rozsyłając odpisów do wiadomości Kuratoriów Okręgów Szkolnych i poszczególnych szkół wyższych.

261.

Komunikat w sprawie powierzenia obowiązków instruktora Kół Młodzieży P. C. K. p. Maciejowi Jarośniewskiemu.

Zarząd Okręgu Lubelskiego P. C. K. powierzył obowiązek instruktora Kół Młodzieży P. C. K. p. Jarosławskiemu Maciejowi słuchaczowi Wydziału Prawnego K. U. L. Do zakresu działalności instruktora należy wizytowanie czynnych Kół Młodzieży P. C. K. w szkołach wszelkich typów i zakładanie nowych Kół w porozumieniu z Komisją Okręgową Kół Mł. P. C. K. i odpowiednimi władzami szkolnymi oraz za zgodą Kierownictw poszczególnych szkół.

262.

Komunikat w sprawie tablicy propagandowej p. t. „Higiena w domu i w szkole.”

Tablica propagandowa p. t. „Higiena w domu i w szkole” zalecona dla szkół przez Min. W. R. i O. P. jest do nabycia w sekretariacie Państw. Szkoły Higieny (Warszawa, ul. Chocimska 24) i może być wysyłana do poszczególnych szkół lub na zamówienia zbiorowe za pośrednictwem Inspektoratów Szkolnych. Cena tablicy wynosi zł 2 gr 50.

263.

Komunikat w sprawie nadawania uprawnień absolwentom Rysunkowego Ogniska Wakacyjnego w Liceum Krzemienieckim.

Kuratorium podaje do wiadomości, że Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zarządzeniem z dnia 31 sierpnia 1938 r. Nr II-P-6653/38 na podstawie § 29 i § 30 Regulaminu Państwowych Wyższych Kursów Nauczycielskich (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. z r. 1928 Nr 9, poz. 154) zmienionego postanowieniem Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dn. 28 listopada 1936 r. w sprawie Regulaminu P. W. K. N. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 11, poz. 221) zezwoliło na zorganizowanie w Liceum Krzemienieckim dla absolwentów Rysunkowego Ogniska Wakacyjnego Państwowej Komisji Egzaminacyjnej dla eksternów z programem W. K. N. w zakresie rysunku.

Egzaminy przed powyższą Komisją będą się odbywać, poczynając od roku 1938, bezpośrednio po zakończeniu Rysunkowego Ogniska Wakacyjnego w Liceum Krzemienieckim. Do egzaminu tego mogą być dopuszczeni, niezależnie od swego miejsca służbowego a zgodnie z § 15 Statutu Państwowych Wyższych Kursów Nauczycielskich wyłącznie absolwenci końcowego (trzeciego) kursu R. O. W., którzy byli stałymi uczestnikami tego ogniska co najmniej przez dwa lata i brali w tym czasie czynny udział we wszystkich trzech pięciodniowych zjazdach wakacyjnych oraz w pracach korespondencyjnych Rysunkowego Ogniska Wakacyjnego.

Zaświadczenia tymczasowe ze złożonego egzaminu winny być wydawane przez wspomnianą Komisję zgodnie z ustępem pierwszym § 49 Regulaminu P. W. K. N. jako dowód złożenia jednej części egzaminu.

Pozostałe części egzaminu (dział A i drugi przedmiot działu B) będą mogli składać ci kandydaci zgodnie z obowiązującymi przepisami Statutu i Regulaminu Państwowych Wyższych Kursów Nauczycielskich.

264.

Komunikat w sprawie podręcznika opracowanego i wydanego staraniem Automobilklubu Polskiego.

Staraniem Automobilklubu Polski zostały opracowane i wydane nowe podręczniki p. t. „Bez Szofera” i „Przepisy Drogowe”.

Wydawnictwa te w przystępnej formie obejmują całokształt wiadomości niezbędnych dla każdego, kto pragnie zapoznać się z najnowszymi zasadami konstrukcji, używania, konserwowania i samodzielnego posługiwania się samochodem.

Cena egz. „Bez Szofera” wynosi 2 zł, „Przepisy Drogowe” — 1 zł. Zakłady Szkolne oraz instytucje i organizacje przygotowujące młodzież na kierowców samochodowych, przy zamówieniach co najmniej 10 egz. otrzymują rabat od pierwszego wydawnictwa — 25%, od drugiego — 20%.

Zamówienia można kierować do Automobilklubu Lubelskiego. Lublin, ul. Peowiaków 6, lub do Automobilklubu Polski, Warszawa, Al. Szucha 10.

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA.

LEONARD KRUPCZAK

ZAOPATRYWANIE PUBLICZNYCH SZKÓŁ POWSZECHNYCH OKRĘGU SZKOLNEGO LUBELSKIEGO W POMOCE NAUKOWE.

(AKCJA NARZĘDZIOWA)

Celowe zaopatrywanie szkół powszechnych w najniezbędniejsze pomoce naukowe może być dokonane tylko poprzez zorganizowanie akcji na terenie większym niż rejon szkolny, gmina, a nawet powiat. Stawiam sprawę w ten sposób dlatego, że o tym, czy w danej szkole, względnie szkołach jakiejś gminy lub powiatu są takie i inne pomoce naukowe, nie mogą decydować tylko chwilowo sprzyjające okoliczności, ale szkoła — instytucja trwała — musi wiedzieć, że troska o sprzęt do pracy dla najmłodszej armii Państwa — spadła na barki nie tylko nauczyciela, lecz wszystkich odpowiedzialnych za wyniki pracy w szkole.

Autorzy programów nauki w szkołach powszechnych, w momencie stawiania nauczycielowi postulatów w postaci obowiązkowego osiągnięcia ściśle określonych wyników pracy wierzyli, że nauczyciel mieć będzie wszystko to, czego do zrealizowania programów potrzeba.

Nic więc dziwnego, że równoległe z usiłowaniami zapewnienia szkołom warunków lokalowych, musi pójść i akcja zaopatrzenia szkół w urządzenia, dobre podręczniki i pozostałe pomoce naukowe.

Kuratorium Okręgu Szkolnego Lubelskiego również poparło myśl scentralizowania akcji wyposażania szkół w przybory do nauki, bo doświadczenia wykazały, że centralne załatwienie tej sprawy zapewnia:

- a) planowość przeprowadzenia akcji według istotnych potrzeb terenu,
- b) ekonomię sił i środków,
- c) należytą kontrolę jakości i przydatności dostarczanych pomocy naukowych.

Współpracę z Kuratorium w projekcie zrealizowania zamiaru zaopatrzenia szkół w pomoce naukowe, zaofiarował Lubelski Komitet Okręgowy Towarzystwa Popierania Budowy Szkół Powszechnych, a to na podstawie § 3 swojego statutu („Celem Towarzystwa jest działalność w zakresie budownictwa publicznych szkół powszechnych i zaopatrywania ich w niezbędne urządzenia i pomoce naukowe”).

Zaprojektowano dostarczenie szkołom przede wszystkim koniecznych narzędzi do nauki zajęć praktycznych z tą jednakże myślą, że najpierw zaspokojone będą potrzeby szkół I i II stopnia.

Dla spraw tych została powołana specjalna Komisja, w skład której weszli:

- a) z ramienia Kuratorium: naczelnicy wydziałów pp. inż. Szrot i Wlekliński, wzy-

tatorzy pp. Kienzler, Lysek i Waśniewski, instruktor zajęć praktycznych p. Zwolakiewicz;

- b) z Towarzystwa P. B. S. P.: pp. Krupczak, inspektor szkolny miejski i inż. Drosio, wreszcie
- d) specjalnie zaproszony inż. p. Zwoliński, dyrektor gimnazjum mechanicznego w Lublinie.

Komisja ustaliła następujący plan pracy:

- a) zdecydować o typie szafki,
- b) ustalić zasady planu sfinansowania zakupu szafek narzędziowych,
- c) dokonać wyboru narzędzi na podstawie złożonych ofert;
- d) skompletowane szafki dostarczyć partiami do siedzib Inspektoratów szkolnych — w terminie do końca grudnia 1939 roku.

Za podstawę przyjęto typ szafki opracowanej w swoim czasie przez Ministerstwo W.R. i O.P. z tym jednakże, że szkoły bez względu na ich stopień organizacyjny, otrzymają szafki jednako wyposażone w narzędzia.

Sfinansowanie całości oparto o następujące źródła dochodu:

1. Szkoły powszechne I st. wpłacą Towarzystwu po 20 zł za szafkę,
2. Szkoły powszechne II st. wpłacą Towarzystwu po 25 zł za szafkę,

poza tym Towarzystwo zwróci się do wszystkich Zarządów Gmin w województwie o jednorazowe wpłacenie na ten cel po 100 zł, a do wszystkich Wydziałów Powiatowych o jednorazowe subsydium w kwocie 500 zł. Ponieważ sumy uzyskane z tych źródeł mogły pokryć zaledwie około 60% wydatku, przeto Towarzystwo zwróciło się i do Pana Kuratora Okręgu Szkolnego Lubelskiego o przyznanie na ten cel subsydium, nadto w budżecie własnym na rok 1938 Towarzystwo przewidziało pozycję 20.000 zł na zakup pomocy naukowych.

W wyniku rozpisanych zaproszeń do złożenia ofert na dostarczenie narzędzi, zgłosiło się 28 firm z terenu całej Polski, przedstawiając Towarzystwu ponad 200 najróżnorodniejszych eksponatów. Dla charakterystyki jaka jest rozpiętość cen poszczególnych narzędzi, podam przykład, że mieliśmy ofertę na metalowe kątowniki w cenie po 1 zł 50 gr i po 69 zł 70 gr za sztukę.

Po zanalizowaniu jakości przedstawionych narzędzi i ich cen, — Komisja przyjęła oferty, które najlepiej odpowiadały ustalonym warunkom zakupu i dostawy.

Każdą szafkę postanowiono wypełnić następującym kompletem narzędzi:

20 noży introligatorskich, po 25 gr . . .	5 zł — gr
10 nożyczek niklowanych 140 mm po 80 gr . . .	8 „ — „
1 kątownik stalowy 300×175×22 mm . . .	1 „ 70 „
1 liniał stalowy 350×40×6 mm . . .	1 „ 45 „
1 piłka ramowa stolarska, czopnica . . .	2 „ 54 „
1 strug zdiernik, szer. ostrza 27 mm . . .	2 „ — „
1 strug równiacz, szer. ostrza 45 mm . . .	2 „ 36 „
4 młotki ślusarskie po 200 gr. — po 52 gr . . .	2 „ 08 „
1 młotek ślusarski po 150 gr.	— „ 45 „
1 pilnik trójkątny do pił	— „ 42 „
1 pilnik półokrągły do drzewa	1 „ 09 „
1 tarnik półokrągły do drzewa	1 „ 09 „
1 kołec stalowy 170 mm	— „ 28 „
1 śrubokręt dwustronny	— „ 40 „
1 cęgi do gwoździ	— „ 70 „
1 kleszczyki płaskie	1 „ 20 „
1 ośnik 300 mm	1 „ 50 „
1 siekierka 500 gramowa	1 „ 60 „
1 korba stolarska	2 „ 30 „
3 wiertła: 5, 10 i 20 mm	1 „ 85 „
1 dłuto stolarskie płaskie 10 mm	— „ 67 „
1 dłuto stolarskie płaskie 20 mm	— „ 93 „
1 szafka na narzędzia z kłódką	14 „ — „
Razem	53 zł 66 gr

Transport narzędzi i ekspedycja szafek . . .	1 „ 34 „
Własny koszt jednej szafki wynosi . . .	55 zł — „

W ten sposób ustalony plan zaopatrzenia szkół w szafki z narzędziami podany został do wiadomości kierownictw wszystkich szkół w okręgu, zarządów gmin i wydziałów powiatowych w województwie okólnym pismem z lutego 1938 r. nr 18, z jednoczesnym wyjaśnieniem, że dostawa szafek odbędzie się następującymi partiami:

500 sztuk w lipcu 1938 r.

500 sztuk w październiku 1938 r. i

1000 sztuk do końca grudnia 1939 roku.

W odpowiedzi na odezwy nasze zareagowały przede wszystkim kierownictwa szkół i w ten sposób raz jeszcze potwierdziły jak bardzo odczuwały brak narzędzi do nauki zajęć praktycznych. Na ogólną liczbę 2297 publicznych szkół powszechnych I, II i III stopnia w Okręgu Szkolnym Lubelskim, nadesłano do dnia dzisiejszego zamówień na 1723 szafki; uregulowano już całkowitą należność za 1348 szafek, częściowo opłacono 110 sztuk, wreszcie niczego dotychczas nie wpłacono za 265 szafek.

Jak przedstawia się całokształt akcji, w odniesieniu do szkół, zarządów gmin i wydziałów powiatowych, w poszczególnych powiatach województwa, charakteryzuje następujące tabelka:

Powiat	Liczba szkół I, II i III st.	Liczba zamówionych szafek	Liczba szkół, które wpłaciły za szafki			Liczba gmin w powiecie	Zarządy Gmin		Wydziały Sejmików Pw.	
			wszystkie	część	niczego		wpłaciły zł	mają wpłacić zł	wpłaciły zł	zadeklarowały zł
Biała Podl. . . .	134	90	84	5	1	21	—	—	—	—
Bilgoraj	107	57	44	3	10	15	—	—	—	—
Chełm	172	143	129	8	6	15	700	100	500	—
Garwolin	149	114	97	5	12	18	200	675	—	—
Hrubieszów . . .	132	119	108	3	8	14	800	—	—	—
Janów Lub. . . .	132	78	45	4	29	15	600	300	500	—
Krasnystaw . . .	117	79	67	2	10	14	—	—	—	—
Lubartów	118	76	49	4	23	15	—	100	—	—
Lublin m.	30	31	15	5	11	1	—	—	—	—
Lublin pow. . . .	158	105	68	6	31	16	60	—	500	—
Łuków	145	131	72	16	43	18	200	800	—	—
Puławy	141	108	96	3	9	17	360	500	—	500
Radzyń	102	74	63	11	—	16	1860	—	—	—
Siedlce	128	112	70	12	30	22	100	800	—	—
Sokołów	77	66	53	6	7	13	100	200	—	—
Tomaszów	116	105	92	6	7	13	400	500	—	—
Węgrów	93	73	60	1	12	14	850	175	—	—
Włodawa	116	87	78	5	4	16	—	—	—	—
Zamość	132	75	60	4	11	14	125	100	—	—
Razem	2289 *	1723	1350	109	264	287	6355	4250	1500	500

* W tym szkół III st. — 358.

W dniu 20 września 1938 r. stan wpływów przedstawiał się następująco:

1. szkoły wpłaciły	32490 zł.
2. z kas zarządów gmin otrzymaniśmy	6355 „
3. wydziały powiatowe nadesłały	1500 „
4. subsydium z Kuratorium	12000 „
5. różne dochody	48 „
razem otrzymano	52393 zł.

Jak dotychczas, zawiodły nas przewidywane dochody z kas zarządów gmin i wydziałów powiatowych, bo z pierwszego źródła liczyliśmy na 28700 zł (287 gmin) — a otrzymaliśmy 10605 zł, z drugiego, tj. 18 wydziałów powiatowych, przewidywaliśmy 9000 zł, otrzymaliśmy 2000 zł. Niedobór nasz wynosi w tej chwili 18095 zł.

Pozytywnie ustosunkowały się do naszego apelu:

a) wydziały powiatowe w Chełmie, Janowie Lubelskim, Lublinie i Puławach (ten ostatni zadeklarował wpłatę);

b) zarządy gmin:

1. z 21 gmin w powiecie bialskim: —————

2. z 15 gmin w powiecie biłgorajskim: —————

3. z 15 gmin w powiecie chełmskim:

1. Krzywiczki,	5. Świerze,
2. Pawłów,	6. Siedliszcze,
3. Rakolupy (zadekl.),	7. Wojsławice,
4. Staw,	8. Wiszniewice.

4. z 18 gmin w powiecie garwolińskim:

1. Górzno,	5. Ryki (zadekl.),
2. Łaskarzew (zadekl.),	6. Sobienie (zadekl.),
3. Maciejowice (zadekl.),	7. Warszawice,
4. Miastków,	8. Wola Rębkowska (zdl.)

5. z 14 gmin w powiecie hrubieszowskim:

1. Dolhobyczów,	5. Miączyn,
2. Grabowiec,	6. Moniatycze,
3. Horodło,	7. Uchanie,
4. Kryłów,	8. Werbkowice.

6. z 15 gmin w powiecie janowskim:

1. Annopol,	6. Kosin,
2. Batorz (zadekl.),	7. Urzędów,
3. Dzierzkowice,	8. Wilkołaz,
4. Gościeradów (zadekl.),	9. Zakrzówek.
5. Kawęczyn,	

7. z 14 gmin w powiecie krasnostawskim: ————

8. z 15 gmin w powiecie lubartowskim:

1. Leszkowice (zadekl.).

9. z 16 gmin w powiecie lubelskim:

1. Piotrków (zadekl. 60 zł).

10. z 18 gmin w powiecie łukowskim:

1. Białobrzegi,	6. Prawda,
2. Jarczew,	7. Stanin (zadekl.),
3. Łuków (zadekl.),	8. Tuchowicz (zadekl.),
4. Łysobyki (zadekl.),	9. Trzebieszów (zadekl.),
5. Mysłów (zadekl.),	10. Wojcieszków (zadekl.)

11. z 17 gmin w powiecie puławskim:

1. Baranów (zadekl.),	5. Irena,
2. Celejów (zadekl.),	6. Markuszów (zadekl.),
3. Garbów,	7. Wąwolnica (zadekl.),
4. Godów (zadekl.),	8. Żyrzyn.

12. z 16 gmin w powiecie radzyńskim:

1. Biała,	8. Siemień,
2. Brzozowy Kąt,	9. Suchowola,
3. Jabłoń,	10. Szustka,
4. Komarówka,	11. Tuściniec,
5. Kąkolewnica,	12. Wołyn,
6. Milanów,	13. Zahajki,
7. Misie,	14. Żerocin.

13. z 22 gmin w powiecie siedleckim:

1. Curyły (zadekl.),	6. Świnarów,
2. Kornica (zadekl.),	7. Stok-Ruski (zadekl.),
3. Sarnaki (zadekl.),	8. Wodynie (zadekl.),
4. Skupie (zadekl.),	9. Zbuczyn (zadekl.).
5. Przesmyki (zadekl.).	

14. z 13 gmin w powiecie sokołowskim:

1. Jabłonna (zadekl.),	3. Sterdyń (zadekl.),
2. Kudelczyn,	

15. z 13 gmin w powiecie tomaszowskim:

1. Kotlice,	6. Pasieki,
2. Krynice (zadekl.),	7. Poturzyn,
3. Łaszczów (zadekl.),	8. Rachanie,
4. Majdan G. (zadekl.),	9. Telatyn.
5. Majdan Sop. (zadekl.),	

16. z 14 gmin w powiecie węgrowskim:

1. Grębków (zadekl.),	6. Prostyn,
2. Jaczew,	7. Ruchna,
3. Korytnica,	8. Starawieś,
4. Łochów,	9. Stoczek,
5. Miedzna,	

17. z 16 gmin w powiecie włodawskim: ————

18. z 14 gmin w powiecie zamojskim:

1. Mokre (zadekl.),	2. Suchowola.
---------------------	---------------

Z zestawienia niniejszego wynika, że już sporo zarządów gmin docenia potrzebę należytego wyposażenia szkół, a potwierdzają to i takie przykłady, że np. zarząd gminy Maciejowice, pow. garwolińskiego zamiast 100 zł, o które prosił Komitet Okręgowy T. P. B. S. P. — deklaruje 125 zł; gm. Garbów, pow. puławskiego, wpłaca 160 zł; czternaście gmin (na ogólną liczbę 16) w powiecie radzyńskim, wpłaciło nie po 100 zł, ale po 120 albo po 135 zł; gm. Grębków, pow. węgrowskiego, deklaruje 175 zł; gm. Jaczew, Łochów, Prostyn i Ruchna, pow. węgrowskiego, wpłacają po 125 — 150 zł. Podobnie i gmina Suchowola, pow. zamojskiego wpłaciła 125 zł.

Jest to bardzo zachęcający objaw. Gminy te rozumieją, że szkoła to nie tylko byle jaka izba, parę 6-osobowych ław i 4 m drzewa opałowego.

Wyniki dotychczasowych prac komisji zaopatrywania szkół w pomoce naukowe przedstawia następujące zestawienie:

	Zamówiono szafek	Wydano szafek			Razem
		w lipcu	w sierpniu	w wrześniu	
Biała Podlaska	164	1	—	80	81
Chełm Lub.	229	50	—	60	110
Lublin miasto	31	—	—	31	31
Lublin powiat	259	30	100	—	130
Puławy . . .	222	12	—	110	122
Siedlce	244	50	100	—	150
Sokołów	139	—	—	139	139
Tomaszów Lub.	224	6	50	80	136
Zamość	211	51	50	—	101
Razem	1723	200	300	500	1000

W ten sposób dostarczono szkołom pierwszy tysiąc szafek. Resztę chcemy oddać do użytku szkół nie w terminie do końca grudnia 1939 r., ale jeszcze w ciągu br. szkolnego, tj. przed dniem 22 czerwca 1939 r.

Dalszy pozytywny stosunek Panów Kierowników szkół, Przełożonych Zarządów Gmin i Wydziałów Powiatowych — ułatwi zrealizowanie zamierzeń Lubelskiego Komitetu Okręgowego Towarzystwa Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych.

E. Z.

WSKAZÓWKI WYJAŚNIAJĄCE BUDOWĘ I UŻYCIĘ KOMPLETU NARZĘDZI MP 40.

Podstawowym warunkiem właściwego wyzyskania narzędzi w szkole jest znajomość ich budowy i sposobów obchodzenia się z nimi. W rozesłanych szafkach, w każdej znajduje się 56 sztuk rozmaitych narzędzi, przystosowanych do zajęć praktycznych w szkole I-go stopnia i częściowo II-go. Narzędzia te są w 22 odmianach — od najprostszych do bardziej skomplikowanych i wymagających szkolenia w obchodzeniu się z nimi.

Rozpatrzmy je.

Piłka ramowa stolarska (6) t. z w. c z o p n i c a składa się z oprawy drewnianej i metalowego brzeszczotu. Oprawa drewniana zawiera beleczkę podłużną — rozpore, w której w prostokątnych otworach znajdują się ramiona, mające z jednego końca wywiercone otwory okrągłe na trzonek, z drugiego zagłębienia na sznur. Brzeszczot piły łączy się przez otwory ramion z trzonkami, przy pomocy krótkich drutów przesuniętych przez otwory trzonków i brzeszczotu. W górnej części ramiona są połączone sznurkiem skręcanym listewką zwaną prężakiem. Zęby brzeszczotu podczas pracy winny być pochylone na zewnątrz pracującego (winny odbiegać). Chcąc brzeszczot naleyście, ustawić trzeba go odprężyć, następ-

nie ująć rękami trzonki, w których jest umocowany brzeszczot, oprzeć ramę na ramionach i przekraczając kolki sprawdzić wzrokiem ustawienie taśmy. Po ustawieniu brzeszczot ponownie naprężamy. W czasie pracy należy zwrócić uwagę na właściwe trzymanie piły. Ustawiamy piłę w oznaczonym na materiale miejscu, pociągamy do siebie i wykonujemy nacięcie, przytrzymując równocześnie materiał drugą ręką, tak by kciuk znalazł się przy linii cięcia. Nacięcie powinno być dość głębokie, aby piłka przy posuwaniu naprzód nie wyskoczyła złożyska. Po pracy piłę należy odprężyć i ustawić w szafce.

O s n i k (18) jest to długi nóż zakończony rączkami drewnianymi zagiętymi w kierunku ostrza. Najlepiej nadaje się do ostrugiwania różnych trzonków do narzędzi ogrodniczych i gospodarskich na przyrządzie — urządzeniu zw. kobyłką. Pracując ośnikiem przyciągamy go obydwojema rękami do siebie; działa w kierunku przeciwnym niż strugi.

S t r u g i (7 i 8) służą do strugania szerszych płaszczyn desek. Strug składa się z kadłuba, w środku którego znajduje się otwór zakończony u dołu szparą i z żelazka — noża osadzonego w otworze kadłuba przy pomocy klina. W przedniej części kadłuba jest umocowany rożek służący do trzymania przy pociąganiu struga wzdłuż obrabianego materiału. Spód struga nosi nazwę płozy, wypukła część kadłuba na sztorcu nazywa się piętka. W szafce znajdują się dwa strugi: z d z i e r n i k (7) jest wyższy, posiada nóż o zaokrąglonym ostrzu i służy do zestrugiwania grubszej warstwy drewna lub oczyszczenia deski z brudu i zadziórów; r ó w n i a c z (8) jest szerszy, posiada ostrze z b. małym łukiem, zbliżonym prawie do linii prostej i wystaje nieznacznie poza płozę, służy do wyrównywania powierzchni deski i wogóle do odcinania małych wiórów. Ażeby nóż struga sprawnie pracował, musi mieć dobrą fazę (ścięcie ukośne) w granicach 20 — 25 stopni. Wyjmujemy nóż i klin z oprawy uderzając młotkiem w piętke struga. Składamy go wsuwając nóż w otwór kadłuba i uderzamy, dobijamy młotkiem klin. Przy składaniu struga zwrócić uwagę, aby faza noża skierowana była w kierunku płozy. Przystępując do pracy, ujmujemy rożek struga lewą ręką, a prawą obejmujemy piętke i posuwamy strug rytmicznie po drewnie. Po skończonej pracy strug należy oczyścić z wiórów i umieścić w szafce.

Dłuto stolarskie płaskie (22) mniejsze 10 m/m i większe (23) 20 m/m zwane wcinakiem, służy do cięcia i wycinania otworów kwadratowych oraz prostokątnych. W czasie pracy ścięcie ostrza powinno być skierowane w stronę otworu wycinanego materiału. Dłuto pobija się tylko młotkiem drewnianym.

Siekiera — toporek (19) służy do grubszej obróbki drewna, ociosywania gałęzi, żerdzi, desek i t. p. Toporkiem nie wolno pracować na podłodze lub ławce, lecz należy używać pieńka lub deski ochronnej. Przy pracy należy zachować wielką ostrożność, gdyż może zajść wypadek poważnego okaleczenia.

Wiertła — wykrojniki (21) wymiarów 20, 10 i 5 m/m służą do wiercenia otworów w desce o równoległym wykrojeniu. Wiertło posiada następujące części składowe: środkowa — kolec, prawa boczna — nożyk, przecinający włókna, lewa boczna łopatką — nożyk wycinający i wyrzucający wióry.

Korba — krętło stolarskie (20), zakończone z jednej strony uchwytem, służy do umocowywania

wiertel. Pracuje się korbą w ten sposób, że jedną ręką obejmujemy „gruszkę” znajdującą się na końcu korby, przytrzymujemy ją w pozycji prostopadłej do deski i lekko naciskamy, zaś drugą ręką obracamy korbę. Wierci się otwór dwustronnie. Najpierw wiercimy z jednej strony, aż kołec ukaże się swym końcem po drugiej stronie deski. Wówczas obracamy materiał przeciwną stroną, wkładamy koniec świdra w powstały otwór i kończymy wiercenie. Przy wierceniu należy uważać, by korba wchodziła w materiał pionowo.

Pilnik półokrągły do drzewa (13) i tarnik (12) służą do zbierania cienkiej warstwy drzewa, wyrównywania krawędzi, zwłaszcza wypukłych lub wklęsłych. Tarnik służy do zdzierania grubszej warstwy drewna, pilnik do wygładzania. Narzędzia te przy pracy trzymamy dwoma rękami, prawą za oprawę drewnianą, lewą za koniec pilnika, czy tarnika. Unikać należy piłowania materiału smolnego, gdyż zapychają się nacięcia czyniąc narzędzie niezdatnym do dalszej pracy. Narzędzia te są wykonane z twardej lecz kruchej stali, łatwo ulegają pęknięciu. Nie wolno ich używać do pobijania, podważania i t. p.

Śrubokręt dwustronny — wkrętak (11) przypomina dłuto, różni się jednak tym, że ma ścięcia dwustronnie spiłowane o końcach tępych. Służy do wkręcania śrub z główkami. Celem sprawniejszego i mocniejszego wkręcania śruby stalową część wkrętaka umocowujemy do korby.

Kleszczyki płaskie (17) szczypce składają się z dwu szczęk płaskich i z rączek, działając jak dźwignia dwuramienna. Służą przede wszystkim do formowania drutu, pasków blachy i t. p.

Cęgi (16) podobnie zbudowane, zaopatrzone są jednak w szczęki ostre służące do wyjmowania gwoździ, cięcia drutu.

Kołec stalowy (14) składa się z trzonka i trójkątnego ostrza stalowego, zaostrzonego. Służy do nakłuwania materiału w miejscach wbijania gwoździ, do wyznaczania kresek i wykonywania małych utworów.

Linja żelazna (5) i kątownik — węgielnica (4) służą do wyznaczania materiału drzewnego, papierowego i tekturowego. Nie wolno ich używać do podważania i pobijania.

Nóż zwykły zwany introligatorski (2) służy do rozmaitych celów, przede wszystkim do robót nożykowych gałązkowych, patykowych oraz do robót tekturowych. Sposób trzymania noża jest rozmaity, zależnie od rodzaju obrabianego materiału i celu obróbki. Przy struganiu patyków chwytemy trzonek noża całą dłonią, natomiast przy cięciu papieru, tektury ujmujemy nóż podobnie jak obsadkę.

Użycie pozostałych narzędzi, jak nożycek (3), młotków ślusarskich (9 i 10) oraz pilnika trójkątnego do pil (15) nie wymaga wyjaśnień.

Należy wdrażać uczniów do używania polskiego słownictwa narzędzi, rugować obce nazwy techniczne a zastępować je rodzimymi. Naprzykład, nie używać wyrazu hebel a strug. Polskie nazwy zostały umieszczone w spisie narzędzi w szafce.

H. Z.

KONSERWACJA SZAFEK Z KOMPLETAMI NARZĘDZI.

Okręg Lubelski Towarzystwa Popierania Budowy Szkół Powszechnych rozsyła szkołom I i II-go stopnia w Okręgu szafki z kompletami narzędzi do zajęć praktycznych. Narzędzia są pakowane wiórami dla zabezpieczenia ich przed uszkodzeniem podczas transportu. Narzędzia są umieszczone w odpowiednich uchwytach. Wewnątrz szafki znajduje się drukowany spis narzędzi oraz rysunek techniczny sposobu wykonania strugniczki do robót piłkowych i strugowych.

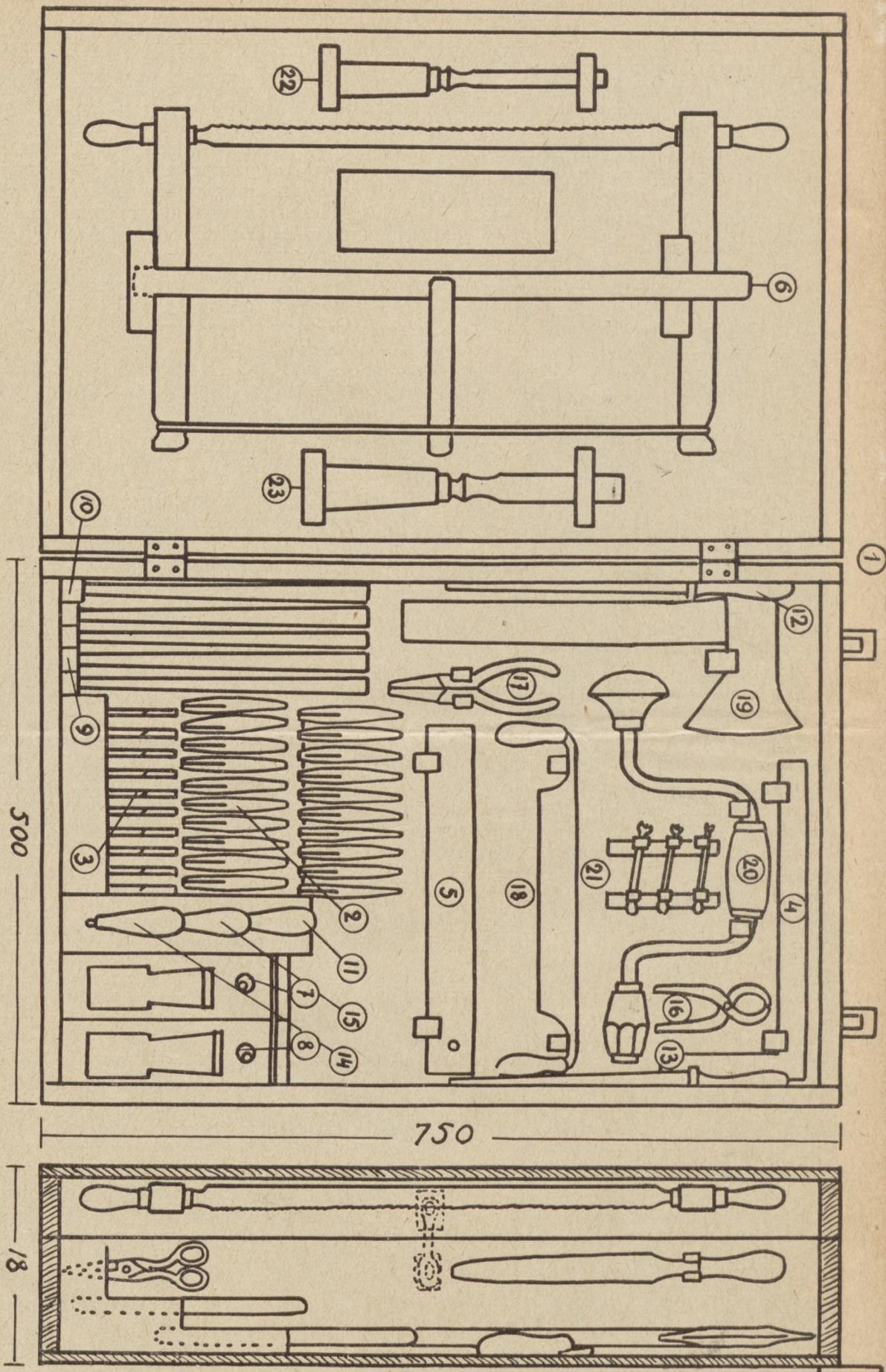
Otrzymaną szafkę należy rozpakować, t. j. zdjąć plombę, odemknąć kłódkę, wyjąć ostrożnie wióry, sprawdzić czy wśród wiórów nie zaplątało się jakie drobne narzędzie, narzędzia według spisu sprawdzić i ułożyć na swoich miejscach w uchwytach.

Szafka z narzędziami powinna być zaraz wciąż gnieźda do inwentarza szkolnego, z zaznaczeniem uwag o brakach i uszkodzeniach. O brakach i poważniejszych uszkodzeniach należy zaraz zawiadomić Towarzystwo Budowy Szkół Powsz. w Lublinie, gmach Kuratorium, drobniejsze uszkodzenia naprawić środkami szkolnymi, według wskazówek zawartych w tym artykule.

Szafka nie może stać lub leżeć na podłodze, nie może być przenoszona z miejsca na miejsce, ze względu na jej ciężar i łatwość uszkodzenia narzędzi przy przenoszeniu. Szafkę należy zawiesić na hakach w izbie szkolnej w miejscu wybranym, suchym, widnym, na wysokości uczniadostępnym do korzystania i kontrolowania.

Wszystkie narzędzia mają swoje stałe miejsce w gniazdkach i uchwytach w sposób praktyczny i estetyczny, co ułatwia kontrolę, przyzwyczajają uczniów do porządku i zapewnia konserwację. Odpowiedzialność za stan szafki ciąży na nauczycielu i uczniach, którzy dbają wspólnie o poszanowanie narzędzi, celowe posługiwanie się nimi i konserwowanie. Opiekę nad narzędziami sprawują wyznaczeni t. zw. narzędziowi, którzy przy spełnianiu tej czynności przez dłuższy czas zdobywają większą wprawę i tym samym wywiązują się lepiej ze swoich obowiązków. Narzędziowi sprawdzają narzędzia, rozdają kolegom do pracy, układają w szafce i zawiadamiają nauczyciela o każdorazowych brakach i uszkodzeniach, które należy naprawić. Należy położyć nacisk, aby narzędzia po odbytej lekcji zostały należycie oczyszczone i ułożone na swoje miejsce. Wnoszenie narzędzi poza obręb klasy utrudnia pracę, a wynoszenie narzędzi poza obręb szkoły jest niedopuszczalne.

Przed rozpoczęciem korzystania z narzędzi należy je odpowiednio zakonserwować, t. j. usprawnić do pracy, zabezpieczyć przed szybkim zniszczeniem i zwiększyć ich wartość estetyczną. Narzędzia zawarte w szafce pochodzą z różnych

SZAFKA ZAWIERA:

20 noży introligatorskich
 10 nożycezek stal. kuty 140 m/m
 1 kątownik stal. 300×175×22 m/m
 1 linia stal. 350×40×6 m/m
 1 pilka ramowa stolarska-czopnica
 1 strug zdziernik, szer. ostrza 27 m/m
 1 strug równiacz, szer. ostrza 45 m/m

4 młotki ślusarskie po 150 gram
 1 młotek ślusarski 200 gram
 1 śrubokręt dwustronny 165 m/m
 1 tarcia półokrągły do drzewa
 1 pilnik półokrągły do drzewa
 1 kołec stalowy 170 m/m
 1 pilnik trójkątny do pił
 1 cęgi do drzewa 135 m/m

1 kleszczyki płaskie 150 m/m
 1 ośnik 300 m/m
 1 siekierka 500-gramowa
 1 korb stolarska
 3 wiertła: 20 10, 5 m/m
 1 duto stolarskie płaskie 10 m/m
 1 duto stolarskie płaskie 20 m/m
 1 kłódka z dwoma kluczykami

źródeł fabrycznych, są różnych typów i różnej jakości. Stąd stopień wykończenia, przygotowania do pracy i stopień zakonserwowania jest różny.

Mimo starannego zapakowania nie jest wykluczone, że niektóre narzędzia zaczynają już rdzewieć, czemu należy od razu zapobiec. Przede wszystkim należy zabezpieczyć od rdzy: siekiere (19), ośnik (18), kątownik (4), linie (5), śrubokręt (11), następnie mniej rdzewne: brzeszczot piłki (6), ostrza dłut (22, 23), korba (20), wiertła (21), obcęgi (16), kleszczyki (17), młotki (9, 10), ostrza noży (2), ostrza strugów (7, 8), nożyczki (3); zabiegu zabezpieczenia przed rdzą nie wymagają: kołec (14), pilniki (12, 13, 15). Jeżeli rdza już chwyciła niektóre narzędzia, nie należy jej usuwać przy pomocy pilnika, papieru szklanego i t.p. gdyż w ten sposób zostanie zdarta powierzchnia, niejako naskórek metalowy i rdza chwilowo usunięta coraz bardziej będzie atakować narzędzia. Rdzę powinno się usuwać przy pomocy tarcia natłuszczonym gałgankiem powierzchni narzędzia, aż do jej usunięcia. Na okres dłuższych ferij świątecznych, czy wakacyjnych wszystkie części metalowe należy pokryć warstwą tłuszczu, by je zabezpieczyć od rdzy. Od natłuszczania wyłączyć należy pilniki (12, 13 i 15). Do natłuszczania nadają się: towod — smar samochodowy, waselina, oliwa, łój kozłowy, ewentualnie zwykła skórka z niesolonej słoniny. Nie należy smarować narzędzi zbyt obficie, a to w tym celu by wewnętrzne ściany szafki zabezpieczyć przed tłustymi plamami, mogącymi obniżyć wartość estetyczną samego wnętrza.

Również przed rozpoczęciem pracy należy części drewniane narzędzi odpowiednio zabezpieczyć przed zniszczeniem i brudzeniem. Trzonki wszystkich narzędzi nie zapoliturowanych, z wyjątkiem korby (20), kolca (14), oprawy drewnianej piłki (6) i trzonek pilników (12, 13 i 15), należy oczyścić z dotychczasowego brudu papierem szklanym, kawałkiem szkła, a następnie nasycić pokostem tyle, ile wchłoną pory drewna, przetrzeć pozostałość pokostu i wysuszyć. Następnie drewniane części narzędzi należy zapoliturować. W tym celu w mydlarni, lub w sklepie z farbami zakupujemy szellak jasny lub ciemny i rozpuszczamy w spirytusie denaturowanym. Na 1 gram szellaku — 10 gramów spirytusu. Następnie sporządzamy gąbkę, owijając watę lub przędzę lnu, konopi w gałganek lniany. Gąbkę nasycamy politurą, sporządzoną z szellaku i spirytusu i pociągamy po powierzchni drewnianej narzędzia. Politurujemy najpierw gęstą, a potem rzadszą politurą, kładąc na powierzchnię miejsca politurowanego 2—3 krople oleju lnianego. Rzadszą politurę można otrzymać w ten sposób, że do już gotowej gęściejszej politury dolewa się trochę spirytusu denaturowanego. Uważać należy aby nie zakładać nowej warstwy politury, dopóki nie wyschnie poprzednia, jak i również nie przytrzymywać gąbki nasyczonej politurą w jednym miejscu.

Obok zabiegów konserwacyjnych również ważną rzeczą jest wyostrzenie narzędzi. Tępyim narzędziem nie można wcale pracować. Narzędzia należy wyostrzone zachęcają uczniów do pracy i dają zadowolenie i wyniki. Jest słusznym powiedzeniem, że ostre narzędzie — to połowa już wykonanej pracy. Ostrzyć narzędzia mogą: stolarz, cieśla, zdolniejsi uczniowie, ewentualnie sam nauczyciel.

Narzędzia różnie się ostrzy, zależnie od ich rodzaju i przeznaczenia.

Piłkę ramową (6) ostrzy się trójkątnym pilnikiem (15). Nacinamy piłką sztorc deski do takiej głębokości, aby włożony brzeszczot piły zagłębił się do środkowej linii zębów. Przytrzymując lewą ręką — prawą kolejną przesuwamy pilnik trójkątny między zębami brzeszczotu, stosując właściwe nachylenie i kierunek pilnika. Po naostrzeniu brzeszczotu piłki należy „rozwieść”, t. j. rozchylić zęby na zewnątrz tak, by przy cięciu piłka swobodnie przesuwała się po żazie, czyli wgłębieniu powstałym przez cięcie. Rozchylenie zębów dokonywuje się przy pomocy kleszczyków (17), lub zakupionego rozwieracza zachowując właściwy kąt rozchylenia. Po pracy piłę należy odprężyć. By kołeczek — prężak po całkowitym odprężeniu nie wypadł, należy w nim wywiercić otwór, przewlec sznurek i przywiązać do linki prężącej piłkę.

Ośnik (18) ostrzy się na toczaku, lub pilnikiem trójkątnym (15). Można także ostrzyć i osełką.

Strug z dziernik (7), równiacz (8) oraz dłuta (22, 23) ostrzy się podobnie, ponieważ ich żelazka są podobne do siebie, t. j. mają po jednej stronie płytki — płaszczyznę prostą, a po stronie odwrotnej ścinę skośną. Ażeby ostrze struga, czy dłuta dobrze pracowało, należy przy ostrzeniu zachować w nim ścinę pod kątem 20—25 stopni. Do ostrzenia żelazka używa się piaskowca, osełki zwilżonej obficie wodą. Ze względów porządkowych piaskowiec winien znajdować się w małym korytku drewnianym, wybitym blachą, aby woda nie przeciekała i nie zalewała sprzętów i podłogi. Żelazko układamy płaszczyzną ścinki na kamieniu, prawą ręką trzymamy za koniec żelazka, a lewą dociskamy żelazko do piaskowca i ruchem posuwistym ostrzemy. Przy ostrzeniu na końcu ścinki ostrza powstaje zawińnięcie, t. zw. drut, który należy usunąć odwracając ostrze żelazka płaską stroną na piaskowca, a przez kilkakrotne przesunięcie „drut” odpadnie. Ostatecznego wyszlifowania ostrza można dokonać na t. zw. marmurku, polanym wodą lub oliwą. Po wyostrzeniu żelazko struga należy wytrzeć do sucha i założyć w łożysku struga, tak by faza — ścinka przylegała do ścianki wycięcia. Następnie żelazko dociskamy klinem i sprawdzamy, czy wystająca ponad stopę część żelazka jest odpowiednia, i dobijamy młotkiem. Niekiedy wskutek nieumiejętnego używania struga przy pracy — zapycha się on i przestaje działać. Wówczas nie należy wiórów usuwać nożem, lecz

wybić klin, wyrzucić wióry i osadzić żelazko w łożysku. Zatykanie się szczeliny struga również może wynikać z nieodpowiedniego wycięcia łożyska. Taki strug należy powierzyć do naprawy stolarzowi.

Siekierę (19) ostrzy się dwustronnie na toczaku.

Wiertła (21) ostrzy się pilnikiem trójkątnym (15), część środkową kołec — należy spiliować trójkątnie, prawy boczny nożyk — dwustronnie, lewą boczną łopatkę-nożyk — przeciwnie dwustronnie z zachowaniem ścinki pod kątem.

Należy nieco zaostrić i śrubokręt (11) pilnikiem lub na kamieniu, by mógł łatwiej chwycić przecięcie śrubki — wkrętki.

Ostrzenie noży (2) odbywa się na toczaku, kamieniu płaskim lub na ośle, którą należy odpowiednio zmoczyć wodą. Zachodzi podobne zjawisko jak i przy ostrzeniu żelazek strugów, mianowicie powstaje drut, który należy zebrać przez dodatkowe ostrzenie na marmurku.

Nożyczki (3) można ostrzyć dwójako: a) pilnikiem trójkątnym po ścinie skośnej ostrza, zachowując przy pilowaniu odpowiedni kąt nachylenia; sposób ten wymaga jednak uwagi, gdyż łatwo można pilnikiem zniszczyć ostrze; b) ostrzenie przez pocierania po krawędzi ostrza nożyczek w kierunku do wewnątrz przy pomocy kolca trójkątnego lub zwykłej igły; ostrzenie to jest podobne do ostrzenia cykliny — gładzicy, jakiej używają stolarze przy gładzeniu desek.

W razie potrzeby można poświęcić pewną ilość czasu na naprawienie, czyszczenie i ostrzenie narzędzi, doprowadzając przy pomocy uczniów całą szafkę do należytego stanu.

Narzędzia starannie zakonserwowane, wyostrzone i odpowiednio pielęgnowane usprawniają pracę na zajęciach rękodzielniczych i podnoszą swoją wartość estetyczną.

KOMUNIKAT

Instytut Oświaty Dorosłych w Warszawie wydał ostatnio instrukcję dla samouków wiejskich, którzy ze względów praktyczno-życiowych pragnęliby zdobyć wykształcenie w zakresie szkoły powszechnej III stopnia. Publikacja nosi tytuł: *Ośrodek dokształcania dorosłych i młodocianych na wsi*, program i metoda pracy w zakresie 5 — 7 klasy szkoły powszechnej, praca zbiorowa pod redakcją J. E. Baranowskiej, str. 230; skład główny w Instytucie Oświaty Dorosłych, Warszawa, ul. Reja 9, cena 2.50 zł., P. K. O. 2.128. Treść: cz. I. — ogólna: 1) Uczestnicy akcji dokształcania — F. Popławski. 2) Organizacja Ośrodka Dokształcania i 3) Praca nauczyciela i zespołu — J. E. Baranowska: cz. II — szczegółowa: 1) Język polski — opracowali I. Borkowska-Nelkenowa i H. Staszewski. — 2) Matematyka — opr. H. Stattle-równa. — 3) Historia — opr. M. Puchalski. — 4) Geografia — opr. W. Richling-Kondracka. — 5) Przyroda — opr. J. Opieńska-Blauthowa.

OGŁOSZENIA

**MUNDURY SZKOLNE DLA UCZĄCEJ SIĘ MŁODZIEŻY,
WEŁNY DAMSKIE, MĘSKIE I JEDWABIE**

**poleca
firma**

Bracia Sarnecky

**Lublin, Krak.-Przedm. 30.
Telefon 14-33.**

DLA P.P. NAUCZYCIELSTWA DOGODNE WARUNKI PŁATNOŚCI.

Prenumerata { Roczna zł 5.—
Półroczna zł 2.50
Numer pojedynczy 50 groszy.

Ceny ogłoszeń { Cała strona zł 120.—
Pół strony zł 70.—
Ćwierć strony zł 35.—

Rękopisów Administracja nie zwraca. Konto P. K. O. 30.617.
Adres Redakcji i Administracji: Lublin, Kuratorium Okręgu Szkolnego.